просто абсурд-нісенітниця, яких, зрештою, повно у цій статті... Не роздирайте риз самі і не кидайте камінцями у сусідній город, а краще гляньте у свій власний (та не робіть) безпідставних, бездоказових Ваших закидів (нашому) куреневі, як цей: "...прикро вражають, поруч із згорі згадуваними ствердженнями, ще й такі закиди Проводові Пласту...", яких (тобто закидів — Ред. "ПШ") не подаєте, мабуть, з браку даних...

Не цитуючи, чим саме ми провинилися супроти Пласту, обвинувачуєте "Там-Там", а тим самим усіх членів куреня за несолідарність та виступ проти Пласту...

Уважаю, що Ви, як головний редактор, "Пл. Шляху", поповнили непрощенний гріх (підкреслення наше — Ред. "ПШ") супроти цілого куреня та всіх його членів, та не роздирали, але таки роздерли ризи, і то публічно...

Це тільки кілька моїх особистих зауваг до Вашої статті, а думаю, що наше Плем'я "Сіроманці" займе ще до цього якесь становище. Зостаюсь із пластовим Скоб! — **Пл. сен. Юрій Український, Трентон, США.**

● **Від Редакції:** Ми навели найсуттєвіші уривки з довгого листа пл. сен. Ю. Українського до Редакції "Пл. Шляху", щоб дати голос передовому членові 29 Куреня УПС "Сіроманці" у справі згаданої у цьому листі статті про пластові курінні і таборові видання (газетки та однодневки), де на стор. 75-ій згадано і газетку "Сіроманців" під назвою "Там-Там". Прохаємо наших Шановних Читачів після прочитання цих рядків з листа пл. сен. Ю. Українського прочитати також згадану статтю, поміщену у "Пл. Шляху" (ч. 3-4 з 1968 р.) п. н. "Читаючи курінні і таборові видання", і вирішити, чи оправдані ці гострі слова закидів і критики пл. сен. Ю. Українського на адресу головного редактора, а одночасно і співавтора згаданої статті, і чи справді гол. редактор "Пл. Шляху" поповнив супроти "Сіроманців" "непрощенний гріх". Заявляємо, що наше відношення до "Сіроманців" таке ж саме по-пластовому дружнє як і до всіх інших куренів УПС чи УСП, і що в нас не було навіть тіні наміру супроти "Сіроманців" "непрощенно згрішити..."

● Думки, висловлені у "Пл. Шляху", бувають суперечні так, що дивуюся, як головний редактор може дозволити їх друкувати... А вже Пластовий Конґрес Другий, мабуть, закінчиться за сто років, і "замотає" все у Пласті більше, ніж було досі. — Ватиканський Собор Другий увів "революційне валення авторитетів і порядку у церкві". Може наш Пластовий Конґрес II-ий буде щасливішим у своїх напрямних... — **Пл. сен. Павло Клим, Чікаго, США.**

● "Те, що тепер пишу про "Пластовий Шлях", — це не тільки мій погляд про нього, але й інших людей, які його читають і з якими я про цей журнал говорив. Немає сумніву, що то є велике діло, що такий журнал в нашому суспільстві появляється та що проблемам нашої молоді на еміґрації присвячують свою увагу не тільки принагідні, але й фахові люди. — Тільки ж, як досі, це теоретичні міркування. Того теоризування на дальшу мету для журнала замало.

Мені видається, що треба би теж відповідну частину журнала присвятити і практичним справам. От хочби практичному досвідові поодиноких пластових діячів, які ведуть практичну роботу і мають певні позитивні осяги у своїй праці в нових умовинах, з новою молоддю, якої психіка, виховання і духово-патріотичне формування родиною і школою є таке, як ми його бачимо щодня на практиці.

Як справи з цією проблемою? Чи міг би "Пластовий Шлях" мати такі матеріяли і їх друкувати? Бож якийсь досвід під тим оглядом у нас таки є..." **Пл. сен. Теодор Данилів, Лондон, Великобританія.**

● **Шановна Редакціє!** З великою радістю прочитав Вашого листа і зараз же пишу відповідь. Щира подяка за Ваші надіслані журнали "Пластовий Шлях" і "Юнак", що мене надміру врадували, бо завжди мене цікавила діяльність української еміґрації. Просите мене, щоб написати дещо про себе, про Свидник, Дуклю і Бардіїв. Про все я хочу написати пізніше, тепер у своєму листі посилою Вам іншу статтю п. н. "Асиміляція, її наслідки та боротьба проти неї" для використання у Вашому журналі. Коли була б добра, то можете опублікувати. Чекаю на Вашу скору відповідь. Із щирим привітом — **П. Ч. Братислава, Чехо-Словаччина. — Від Редакції:** Згадана стаття була надрукована в "Юнаку" ч. 6-7 за червень-липень ц. р.

З М І С Т

О. Т.: Більше нашої уваги для дії ПКД! 1
О. Кузьмович: На прощання нашому Основоположникові 3
Д. Струк: Пластун вірний Богові і Україні 7
В. Глібовицький: Наша Ахіллова п'ята 11
А. Качор: Реформуймо не Пласт, але себе!... 16
М. Плавюк: За тривке запліччя Українського Пласту 22
О. Кузьмович: Досягнення і завдання Пласту у діяспорі 26
М. Раковський: Одна промова і один сон 35
О. Е. Бойчук: Про вільну пластову критику 41
З. Захарчук: Пісня як засіб виховання новацтва 47
Л. Бачинський: Пластовий Музей у Клівленді 51
О. Данилів: Про події в Україні 57
В. Савчак: Статус УССР у світлі державного і міжнароднього права 66
В. Базарко: Українська молодь у діяспорі 77
Волинянка: Я не почувалась туристкою в Україні 81
Мова — це душа народу 85
Л. Бачинський: Ми діти матері природи 87
О. Кузьмович: Чому ганьбити власне гніздо 89
О. Гаврилюк: Маленька червона книжечка 90
О. Е. Б.: На весело — про себе і про інших 91
Хроніка важливіших пластових подій 93
Створімо нев'янучий пам'ятник сл. п. Дротові 114
Список пожертв на пресфонд "Пл. Шляху" 117
З листів до Редакції "Пл. Шляху" 119

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Ч. 1-2 (20-21) ТОРОНТО 1969

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ **PLASTOVY SHLIAKH**
Видає Головна Пластова Булава **Виходить щотри місяці**
Січень-червень 1969 **Ч. 1-2 (20-21)** **January-June 1969**

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ ТА АДМІНІСТРАЦІЇ:

Plastovy Shliakh, Magazine, — 2199 Bloor Street West, Toronto 9, Ont., Canada.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕҐІЯ:

Головний редактор: пл. сен. Омелян Тарнавський; **члени:** пл. сен. Михайло Бажанський, пл. сен. Осип Бойчук, пл. сен. Орест Гаврилюк, пл. сен. Яро Гладкий, пл. сен. Тоня Горохович, пл. сен. Ольга Кузьмович, пл. сен. Іван Манастирський, пл. сен. Атанас Міляннч, пл. сен. Микола Плавюк, пл. сен. Володимир Савчак, пл. сен. Данило Струк, пл. сен. Юрій Ференцевич, пл. сен. Атанас Фіголь. **Мовний редактор:** Левко Ромен.

Технічний редактор і адміністратор: пл. сен. Омелян Тарнавський.

ЗМІСТ

надрукований на 3-ій сторінці обкладинки.

Статті підписані прізвищем, псевдонімом або ініціялами авторів, висловлюють їх власні погляди, які не завжди мусять покриватися з поглядами редакції чи головного пластового проводу.

Річна передплата від 1 січня 1969 р.: США і Канада — $6.00, Австралія — $3.50 австр., Австрія 100 шіл., Аргентіна — 350 пез., Бразілія — 200 кр., Великобританія — 1.0.0, Німеччина — 10 н. м., Франція — 15 фр. **Ціна одного числа** у США і Канаді — $1.50.

PLASTOVY SHLIAKH — a Ukrainian Quarterly Magazine, published by PLAST — Ukrainian Youth Ass'n, 2199 Bloor Street West, Toronto 9, Ontario, Canada

KIEV PRINTERS LTD., 860 Richmond St. W., Toronto 140, Ont., Canada.

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ
ОРГАН ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Торонто-Канада **Ч. 1-2 (20-21)** **Січень-червень 1969**

БІЛЬШЕ НАШОЇ УВАГИ ДЛЯ ДІЇ ПКД!

(от) Від першої інавґураційної сесії Пластового Конґресу Другого, що відбулася 30 і 31 грудня 1966 р. в Албані, США, проминуло вже два і пів року. Упродовж того часу оформилась і діяла Головна Комісія ПКД з кількома підкомісіями (устроєва, методична, ідеологічна, довкілля). Головна Комісія ПКД відбула досі 17 сходин, а у співпраці із своїми підкомісіями підготовила і провела в Нью-Йорку 5 семінарів ПКД з такою тематикою: пластове довкілля; мета, роля і завдання Пласту; ідеологічні основи Пласту; устроєві питання у Пласті; пластова метода тощо. Докладніші інформації про ці семінарі надруковані в останньому і цьому числах "Пластового Шляху".

Діяльність ПКД обмежувалася донедавна, на жаль, лише до вужчого гурта членів Пласту, а саме до членів Головної Комісії ПКД і її підкомісій та невеликої кількости учасників згаданих 5-ох семінарів. Щойно в цьому році закгивізувалися також і крайові комісії ПКД, з яких крайові комісії в Австралії і Канаді відбули свої власні семінарі ПКД (в Австралії 15 і 16-го лютого ц. р., а в Канаді 10 і 11-го травня ц. р.) із багатою, цікавою та добре підготованою програмою. Про ці обидва семінарі звітуємо обширніше у цьому числі у відділі "Хроніка".

Від своєї відновленої появи в січні 1966 р. "Пл. Шлях" присвячує багато уваги проблемам ПКД, поміщуючи відповідні статті і матеріяли та звідомлення про хід і висліди праць поодиноких семінарів, комісій ПКД тощо. Ці друковані в "Пл. Шляху" матеріяли — це досі майже єдина інформація про ПКД, яка доходить до широкого загалу членства Пласту. Дуже побажано, щоб якнайбільше з нас зацікавилися докладніше проблемами ПКД, основно простудіювали опубліковані матеріяли ПКД та своє-

часно подали до своїх крайових комісій чи безпосередньо до Головної Комісії свої думки чи зауваги. Ідеться про те, щоб Головна Комісія ПКД мала погляди, зауваги і інформації щодо основних проблем, якими займається ПКД, від якнайбільшої кількости членів Пласту, а зокрема від активних пластових провідників.

Як довідуємося, діяльність Головної Комісії ПКД добігає до свого завершення і наближається кінцева стадія праці ПКД, коли треба зробити підсумки проробленого діла та випрацювати конкретні пропозиції щодо різних важливих проблем нашого Пласту — ідеологічного, організаційно-устроєвого, методичного та програмового порядку — для схвалення на кінцевій сесії ПКД та для остаточного потвердження, зміни чи відкинення на чергових зборах КУПО, що заповіджені на початок вересня 1970 р. Залишається, отже, рік часу на підготовку до відбуття цих двох важливих імпрез нашої пластової організації. Якщо бажаємо, щоб їх солідно підготовити, ділово провести і успішно завершити, то вже тепер в усіх організаційних клітинах і на всіх щаблях нашої пластової організації треба почати плянову підготовку. Наші зобов'язання і наші завдання на цьому етапі нашої пластової праці справді великі і відповідальні.

У черговому році ми повинні на кінцевій сесії ПКД і на 5-их зборах КУПО на основі нашої дотеперішньої 20-річної практики на теренах країн нашого поселення і відповідно до особливих умовин нашого довкілля та життєвих потреб і вимог нашої національної спільноти в країнах вільного світу ясно і відважно потвердити незмінність мети, ролі та завдання нашого Пласту, його ідеологічних позицій та його характеру як патріотичної організації української молоді. Крім того маємо устійнити найдоцільніші форми і методи та зміст нашої пластової діяльности на майбутнє.

***

Важливими і цікавими є різні теоретичні міркування, якими займаються поодинокі сектори ПКД, але для дальшої майбутньости Пласту є вирішальною правильна розв'язка проблеми найважливішого сектора проводу в нашій пластовій організації. Ключевими і вирішальними позиціями під тим оглядом — це наші гніздові і зв'язкові. Тимчасом всюди відчуваємо великий брак повноцінних гніздових і зв'язкових. Цю проблему може розв'язати успішно центрально ведена, плянова і постійна акція вишколу і дошколу пластових виховників, яку (акцію) побіч задовільної розв'язки центрального пластового видавництва слід, на нашу думку, уважати за найважливішу справу та за найреальнішого ґаранта одности нашої пластової організації. На жаль, у дотеперішній фазі діяльности Головної Комісії ПКД важливій проблемі кадри виховників, яка є властивим проводом Пласту, як також справі вишколу і дошколу цих виховників та доцільного "господарювання" ними присвячено дуже мало уваги.

Успіх нашої пластової виховної дії залежить тепер і залежатиме ь майбутньому у першу чергу від достаточної кількости компетентних, вишколених і активних гніздових нашого новацтва та зв'язкових нашого юнацтва, які люблять і розуміють молодь та хотять з нею працювати, і які нашу пластову молодь вміли би захопити цікавими щодо форми і змісту пластовими зайняттями, а живим прикладом своєї особистої зразкової пластової постави та правильної пластової діяльности могли б повести нашу молодь з нецікавих і задушливих низин сьогоднішнього безідейного міського довкілля — до вершин нашої пластової матері-природи — "в ліси, поля, до вільних гір..." і до вершин наших пластових ідеалів — "до щастя, слави і свободи".

Ольга Кузьмович

НА ПРОЩАННЯ НАШОМУ ОСНОВОПОЛОЖНИКОВІ

З нагоди перших роковин від дня смерти (29 березня 1968 р.) сл. п. нашого Незабутнього і Дорогого Дрота містимо текст слова заступниці голови ГПБ, пл. сен. Ольги Кузьмович, яке вона виголосила рік тому (6 квітня м. р.) під час поминального апелю членів Пластової Станиці в Нью-Йорку. — **Редакція.**

"Плекатиму силу і тіла і духа,
Щоб нарід мій вольним, могутнім зростав".
(Слова пластового обіту)

Від 12 квітня 1912 року, від дня складення першої пластової присяги у Львові досьогодні, тисячі зворушених дрижачих уст юнаків і юначок повторяли ці слова пластового обіту, дотикаючись руками національного прапора. Багато з них виконали цей обіт, багато забули про нього у вирі життя — але тільки одиниці, крім цих перших, мали щастя складати свій обіт перед його творцем, дивитись у спокійні очі першого між нами, що своїм прикладом показував, як бути справжнім пластуном.

Висока, стрункa постать з оригінальною зачіскою та високим чолом мислителя, легка усмішка на вустах і ті очі, що — здається — читали у серцях молоді — таким Він є у споминах усіх, що Його бачили і знали, таким є і на світлинах, що їх оглядають наші молодші друзі, такий Він — Основоположник Пласту, проф. д-р Олександер Тисовський — Дрот.

Сьогодні Його вже немає між живими. У чужій столиці, на кладовищі у Відні, скромно і тихо спочив знеможений ідейний батько Пласту, автор настільної книги кожного пластуна, автор пласто-

вого закону, пластового обіту, творець Пласту — української молодечої організації для всебічного патріотичного самовиховання.

Не грали Йому на прощання дзвони св. Юра в Його рідному Львові, не засурмили сурмачі, не пройшли в останньому салюті тисячні лави пластунів і пластунок.

Але сьогодні, від золотої осіннім листям Австралії через простори США, до все ще засніжених полів Канади розкинені по трьох континентах світу, прощають Його у своїх гуртах українські пластуни і пластунки. Хоч і як важко в наших серцях, нам сумувати не слід, — бо для нас, пластунів, Дрот живе і житиме надалі. Для Вас, молоді і наймолодші Подруги і Друзі, Він був завжди леґендою, — а чи може вмерти леґенда, як довго є кому її розповідати? Для нас, пл. сеньйорів, Дрот — це Пласт, — а чи може вмерти Пласт, як довго є носії його ідеї?

І тому ми сьогодні не зібралися сумувати, а віддати сл. п. Дротові честь, як це робили вже не раз у часі Його довгої пластової мандрівки. Віддати особливу честь тому, хто 55 років свого життя посвятив беззастережно Пластові в усіх своїх думках, писаннях і починах.

Від 1911 року, коли у молодого учителя біології, доктора філософії, Олександра Тисовського, зродилася думка, що «школа лише вчить, а не виховує», що поруч школи треба створити організацію молоді, сперту на самовихованні характеру та національних цінностей, Дрот послідовно і зрівноважено йшов крок за кроком у своїй ідеї, надаючи їй форм та змісту. Пізнавши засади англійського скавтінгу, Дрот використав його, надаючи йому українську суть та підшукану другом-однодумцем проф. І. Боберським назву — Пласт. Під опікою Дрота створилися перші гуртки ґімназійних учнів-пластунів. Ті, що перетривали воєнну хуртовину, і ті, що під проводом проф. Чмоли стояли у стрілецьких рядах, творять опісля перші пластові полки. Далі організуються і дівчата-пластунки під проводом опікунок, твориться Верховна Пластова Рада, на чолі якої стає Дрот. Щораз більше молоді, захопленої пластовими ідеалами вірности Богові та Україні, приступає до Пласту. Це вимагає від опікунів і провідників Пласту щораз більшої праці. На опікунів голоситься ряд наших учителів і приятелів молоді, між ними учитель середньої школи Северин Левицький (Сірий Лев), який вкоротці стає головою Верховної Пластової Команди.

Ці два, такі різні вдачею та підходом пластові провідники взаємно один одного доповнюють та діляться працею. Сірий Лев — повний поривів, темпераменту, мрій, завжди серед молодих, із якими готовий іти на кожний поклик. Дрот — зрівноважений, послідовний теоретик, що довго роздумує, чи і як можна ідею, плян перевести у життя. «Не важливе — каже він — хто, як і коли попаде на ідею, а важливе, чи ця ідея потрібна і придатна народові»...

Він теж уважає, що ми, українці, уміємо жити минулим і сучасним, а не вміємо вживатися у майбутнє. Тимчасом тільки дивлячись у майбутнє, можна для нього виховувати молодь.

З такими поглядами і думками склав Дрот 1921 р. підручник для пластової молоді «Життя в Пласті», а коли його перевидано в 1961 р., Він пише у передмові до цього 2-ого видання, що головним наміром цієї книжки чи то вчора, чи сьогодні, чи в майбутньому — довести незмінну нашу ідею безпосередньо до розуму і серця української молоді. Із цим наміром уклав Дрот пластовий устав, з ним писав та говорив до пластових виховників і до пластової молоді.

До хвилини розв'язання Пласту Дрот був членом його проводу. Неначе в тіні, стояв Він близько пластового центру і в часі нелеґального Пласту, укладаючи матеріяли для Комісії Виховних Осель і Мандрівок Молоді, що покривала дію Пласту, а в часах німецької окупації помагав у віднові Пласту під видом Виховних Спільнот Української Молоді (ВСУМ).

Від закінчення Другої світової війни Дрот проживав разом із дружиною і сином у Відні, і там закінчив свою земську мандрівку 29 березня 1968 року о год. 10-тій ранку.

Упродовж довгих років, без уваги на віддаль і простір та важкі обставини родинного життя, Дрот був завжди з нами. Він збирав матеріяли, співпрацював при підготовці 2-ого видання «Життя в Пласті», писав листи, цікавився усіма проявами пластового життя і жваво на них реаґував. Він святкував з нами 45-річчя Пласту, що зійшлося із 70-річчям Його життя, яке пластуни особливо відзначили. У своїй питомій скромності Він не міг зрозуміти, чому саме Йому така честь, коли це заслуга всіх пластунів, що Пласт перетривав усі бурі і негоди та стоїть непохитно, а розповідаючи про святкування своїх уродин серед пластунів у Німеччині, описує це немов незаслужений, гарний сон, по якому важко було вернутися до реальности, бо як пише: «Тільки життя, що людина проспить — тільки щастя, що є у сні...»

Але Він переживає свій «гарний сон» ще раз багато сильніше та довше, коли в 1957 році гостює тут у нас та разом з нами бере участь у Ювілейній Пластовій Зустрічі на Пластовій Січі біля Торонта. З глибоким переконанням про важливість пластової організації у діяспорі, з радістю в серці вертається Він до Відня і впродовж десять чергових років не тратить ніякої нагоди, щоб дати доказ свого тісного духового зв'язку із Пластом. Кожний лист, кожне звернення до нас, до своїх друзів із 1-го Куреня УПС імени Його брата Степана, продумане, розважне, наповнене вірою в незмінність пластових ідей. Рівночасно Він, що ніколи не любив патетичности, вказує нам, якими ми повинні бути: «пластові виховники мусять бути самі собою і для себе пластунами, без почуття, що роб-

лять із себе жертву ідеї. Скажу коротко: вони мають бути пластунами без пози».

У наше 50-річчя Він підкреслює, що завданням Пласту — надалі берегти безцінне добро чистого характеру суто української людини в душах української молоді. Пласт через кількарічне самовиховання має довести до того, щоб засади пластового закону не були повторенням біблійного закону, проти якого грішити вважають вродженою людською слабістю, але, щоб вони були звичкою культурного українського громадянина. І закликає він нас: «залишайтеся, Друзі — Пластуни, надалі при нашому гаслі «Скоб»: сильні — тобто самопевні, красні — отже ідейні, обережні — скажу розважні, бистрі — значить розумні».

9-го серпня 1966 року Дрот дожив свого 80-річчя. З усіх усюдів пливли до Нього побажання. Цей день відзначило разом із пластунами ціле наше громадянство. І знову Дрот у своїй подяці відсуває себе на другий плян, кажучи, що це відзначення тільки в малій мірі вільно Йому вважати належним собі, бо «заслуженим тут ціле братство тепер у Пласті діяльне».

Але без уваги на всі найкращі побажання «многих літ» — право життя неминуче, і це добре знав наш Дрот. Він приготовлявся спокійно та уважно до свого відходу у Вічність, щоб бути на нього кожночасно готовим. Він бажав передати нам ще якнайбільше своєї віри у Божу справедливість, у наші ідеали, у завдання Українського Пласту. Це читаємо в рядках Його останнього листа (дивись «Пл. Шлях» ч. 1 (16) з 1968 р.) до всіх пластунів з нагоди Різдва і Нового Року в січні 1968 р.: «...я хотів би, щоб усі Ви... не лише при цьому Новому Році, ...а постійно, на все життя, почували крізь холод людської сварливости те благодійне тепло, що пливе від Вас, пластунів, могутнього гурту, з'єднаного вузлами правдивої дружби... Я бажав би, щоб Ви, так як я, ясними очима бачили всі успіхи, здобутки Вашої благословенної праці, щоб Ви раділи тим задоволенням і успіхом щастя на багатьох, багатьох українських обличчях».

Не було б це можливим Дротові відійти від нас, не попрощавши нас усіх, не закінчивши гідно розпочатого діла. Він робить це у повній свідомості — кілька тижнів перед своєю смертю в листі до одного із своїх перших пластунів із 1912 року — пл. сен. Михайла Пежанського, що сьогодні стоїть тут серед нас: «а як уже все за Божою волею закінчу, то дадуть Вам, Мої Дорогі, знати. І тоді попрощайте, як можете найщиріше, своїм найзаслуженішим правом найпершого пластуна, всіх — усіх сеньйорів, старших пластунів, юнаків і новаків, розуміється, дівчат і хлопців, незалежно від віку, і просіть їх щирими зусиллями спричинитись до розбудови та ідейного утривалення Пласту для добра Українського Народу».

Сьогодні ми прощаємо Дрота, коли Він уже стоїть перед Найвищим Комендантом, виструнчений у зеленому пластовому однострої, і з лілейкою на грудях здає звіт із своєї життьової стійки. Ми певні, що у своїй суворій скромності Він звітує, що лише старався виконати свій обов'язок. Але Всевишній знає, що це Він, Дрот, дав тисячам української молоді найкращі молодечі переживання, і дозволяє Йому відійти на заслужений відпочинок...

Спи спокійно, наш Дорогий Дроте! Хай Тобі вічно сниться Твій радісний сон, хай увижаються лави Твоїх пластунів, хай миготить теплий вогонь дружньої пластової ватри.

Сьогодні пластове «На добраніч» співають Тобі і сивоголові з-над Лімниці, що звали Тебе своїм Комтуром, і ті, що ходили з Тобою на Маківку, і ті, що мали щастя стиснути Твою лівицю тут, на американській землі, і ті юні, що щойно недавно повторяли Тобою складений пластовий обіт, і ті найменші — заслухані у пластову казку...

Як довго в нас усіх, у цих чотирьох пластових поколіннях, як у Тебе, пишається на грудях пластова лілейка тісно сплетена в одне з тризубом — Ти можеш спати спокійним сном...

Данило Струк

ПЛАСТУН ВІРНИЙ БОГОВІ І УКРАЇНІ

"Нас могли вирвати з України, але нема такої сили,
яка могла б вирвати Україну з наших душ",
(Юрій Старосольський)

Наведена цитата — це аксіома, яку треба прийняти без застережень. Але прийнявши її, все таки можемо спитати: «Що таке Україна? Чи можливий конфлікт льояльностей до України і до країни нашого нового поселення? Що означає «бути вірним Україні»?

Молода людина, почувши, що вона має бути вірна Богові і Україні, передусім запитає — чому? Тоді, коли церква буде виясняти їй, чому саме вона має бути вірна Богові, на нас припадає завдання пояснити другу складову частину цього першого головного обов'язку пластуна: Чому треба бути вірним Україні? Відповідь не може бути догматична. Наприклад того роду: «бо так каже пластовий обов'язок». І хоча для нас, старших, така відповідь може бути задовільною, але для молоді вона ніколи не буде вистачальною. А навпаки, така догматична відповідь може бути навіть шкідливою. Щоб дати справді задовільну відповідь, нам доведеться вдаватися

до, сказати б, казуїстичної логіки. А тоді наша відповідь може виглядати приблизно так:

— Бачиш, Івасю, ти мусиш бути вірний Україні, бо ти народився українцем, і цього ти ніколи не зможеш змінити. Ти міг би змінити своє ім'я, відцуратися своїх батьків, але те все не змінить факту, що ти походиш від українських батьків. І пам'ятай, що навіть якби ти відцурався своїх батьків, то всі знатимуть, що ти їх відцурався, що ти їх соромишся. І кожний собі подумає, що якщо ти так легко відкинув своє рідне, то таке саме ти міг би зробити і з тим, що ти прийняв у заміну за своє рідне. А людину, яка легко міняє особисті цінності, ніхто не любить, їй ніхто не вірить.

Можливо, що це на деякий час задовольнить Івася і він погодиться з тим, що він мусить бути вірний Україні, бо утотожнюватиме Україну із своїми батьками. Але згодом він підросте та усвідомить собі, що Україна далеко, що він її ніколи не бачив, і що вона для нього зовсім абстрактне поняття. І тоді він знову спитає:

— Я свідомий того, що мушу бути вірним своїм батькам, але при чому тут Україна? Таж я виріс у Канаді, України ніколи не бачив, з її урядом не погоджуюся, і як же ж я можу бути їй вірним?

На таке міркування, ми могли б відповісти Івасеві:

— Бачиш, Івасю, Україна це не тільки земля на північ від Чорного моря, і від Карпат по Кавказ. Україна це в першу чергу рід, до якого ти належиш. І так як ти прийняв від своїх батьків ґени, які передаються у твоїй родині, так ти перейняв від них і те, що ти вродився в українській родині. А разом із тим ти одідичив усю спадщину того роду, його сучасні турботи і його майбутнє. І бути вірним Україні означає бути вірним тій спадщині і сьогодні, і завтра, яке б це завтра не було ясне чи темне. Це означає бути вірним усім культурним і творчим надбанням цього роду на те, щоб берегти ті надбання сьогодні і передати їх своїм дітям у майбутньому. Бо це природнє бажання кожної людини: самозберегти не лише себе і зберегти не лише одиниці, але й цілий гурт, усю спільноту, ввесь народ і все його духовне майно. Бог подбав про те, щоб наші особисті душі були безсмертні, а нашим обов'язком є подбати, щоб те спільне надбання наших душ не загинуло. Тому нищення духових надбань народу, винародовлення — це один з найбільших гріхів і злочинів. Бути вірним Україні означає ніколи до такого злочину не допустити.

Це також на деякий час задовольнить Івася, аж поки він не виросте на Івана, поки не стане молодою людиною, студентом. Хоча тоді він не перечитиме вже висловленим думкам, а проте, його почнуть непокоїти такі міркування:

— Я виріс у Канаді, я тут ходив до школи, я тут черпав усі блага, то чому ж я маю бути вірним Україні, а не Канаді, і чи можу

я бути вірним Украні та Канаді одночасно, а якщо так, чи немає тут суперечности?

Тоді ми скажемо:

— Бачиш, Іване, ти правильно думаєш, але в тебе мішаються поняття. Ти мішаєш поняття «вдячний» і «льояльний» з поняттям «вірний». Очевидно, що ти мусиш бути вдячним тій країні, що тебе вигодувала, школила і дала тобі життєве забезпечення. Ти є її фізичною частиною, ти вибираєш її управління, і тому ти мусиш бути льояльним своїй хаті, ти дбатимеш про її безпеку, ти навіть мусітимеш її захищати у потребі. Саме тому ти вірний Канаді та через те і своїй родині, ти дбатимеш, щоб твоя хата була в місті, в якому ти обирав уряд, а це місто було у провінції, у якій ти обирав уряд, а та провінція була в державі, у якій ти обирав уряд. І ти подбаєш про те, щоб той уряд,який ти обирав, ґарантував тобі твої особисті права і легально забезпечив їх за тобою, і дав їм основи правильного застосування. За це все ти станеш вдячним і льояльним. Але до всіх цих особистих прав належить тобі право розвивати свою особовість, плекати і втішатися своєю культурою і тими духовими скарбами, що ти їх одідичив від своїх батьків і свого народу. І якщо держава перестане ґарантувати ці права і почне перешкоджати тобі у твоєму розвитку, тоді ти старатимешся її змінити, а якщо не зможеш змінити, то перенесешся чи втечеш до іншої країни, яка далі ґарантуватиме тобі права саморозвитку. Отже, країну можеш завжди змінити, так як це зробили твої батьки, коли покинули ґеорафічну Україну. Алеж не зможеш покинути ані свого роду, ані своєї української приналежности. А переїхавши до іншої країни, ти знову включишся в її тканину, знову будуватимеш її так, щоб вона забезпечувала за тобою права твого розвитку і знову будеш їй вдячним і льояльним, і станеш її громадянином. А протиріччя льояльностей тут ніяких не буде, і ти далі зможеш бути вірним Україні.

І, може, Іван таки спитає, а що конкретно розуміти під «бути вірним Україні», бо дотепер ми тільки говорили про вірність родові і батькам, плекання духової спадщини тощо. І, може, він також спитає, що йому, громадянинові Канади, членові Торонта, треба робити у щоденному житті, щоб бути вірним Україні.

Наша відповідь повинна б бути приблизно така:

— На це, Іване, я можу дати тобі тільки загальні напрямні, бо кожний мусить сам шукати собі способу самовиявлення і самоплекання. Пам'ятай, що ти одідичив духову спадщину свого роду і що ти з неї мусиш черпати, як із сирівця, щоб виплекати самого себе — Івана, що інший від усіх Іванів. А крім того мусиш подбати, щоб ти міг цю спадщину передати своїм нащадкам, щоб не допустити до винародовлення — це ж була б непрощенна провина. Я радив би тобі виявити свою вірність передовсім тим, що ти дійсно пізнаєш

себе до коріння, з якого ти походиш, що ти вивчиш історію свою і свого народу, що ти пізнаєш його духовий розвиток, його літературу, мистецтво, мову, музику — і все, що загально називаємо культурою, і що ти критично перевіриш цю спадщину і зможеш розсудливо розібратися між дійсними діямантами і звичайним склом. Згодом ти звернеш увагу на свій особистий характер — бо пам'ятай — ти носій цієї спадщини. І яка б не була пишна і смачна страва, але якщо таріль брудний, вона тратить свою вартість.

— Пам'ятай, що як ти признаватимешся до українства, то за твоїми вчинками судитимуть увесь твій рід, — а одне діло краще ніж тисячі слів. Якщо ти дійсно зможеш бути добрим представником українців, і якщо ти вишліфуєш себе так, що стане ясно, що ти не лише носиш спадщину твоїх батьків, але й оздоблюєш її цим своїм ношенням, тоді вибивайся у світі. Якщо ти виб'єшся наверх, тоді країна, у якій ти живеш, а одночасно і Україна, матимуть із цього користь. І всюди, де б ти не був, ти мусиш пам'ятати, що твоїм обов'язком є дбати про те, щоб надбання твого народу не загинули, бо якщо вони загинуть, то загине твій корінь, а без цього кореня і ти загинеш.

— Отже, конкретно, повинен ти впливати на обставини на оточення так, щоб завжди було можливо плекати спадщину твоїх батьків. Ти повинен старатися, щоб твої приятелі і ти забезпечили існування географічної України, бо в той спосіб легше буде розвивати цей духовий скарб. Раз таке місце існує, ти повинен усіма своїми силами старатися, щоб те географічне місце мало змогу свобідно, без чужого тиску, розвиватися культурно та економічно. Ти повинен пильнувати, щоб чужі люди не плямили несправедливо твого народу, щоб не спотворювали його історії, хоча знаєш, що тільки правда завжди буде зверху, і що багато корисніше визнати свої спроможності, ніж безпідставно «носитися» ними перед іншими і перед собою. Якщо ти чи твої діти дійдуть до такої позиції в країні свого замешкання, що вони виступатимуть на політичній світовій арені, і якщо ти там гідно представлятимеш собою українську духовість та її вартість, тоді я сміливо зможу сказати, що ти є і будеш вірним Україні.

У кожному пластовому домі повинна бути книжка

УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТОВИЙ УЛАД

Написав: СЕВЕРИН ЛЕВИЦЬКИЙ

136 сторінок. Ціна в Канаді і США 3.00 дол., а для інших країн рівновартість у їхній валюті. Замовляти в адміністрації "Пл. Шляху": **Plastovy Shliakh Magazine, 2199 Bloor St. W., Toronto 9, Ont. Canada.**

Василь Глібовицький

НАША АХІЛЛОВА П'ЯТА

Усі ми, мабуть, згідні в тому, що кардинальною проблемою українського народу як на Рідних Землях, так і у діяспорі є справа формування і творчої дії нашої провідної верстви. Брак відповідної щодо кількости і якости нашої провідної верстви в 1917-1920 роках був найголовнішою причиною неуспіху нашої тодішньої визвольної боротьби і упадку новоповсталої Української Держави. Ця справа з'ясована основно зокрема у творах одного з наших найвизначніших мислителів, політиків, соціологів і науковців нашого часу В'ячеслава Липинського. До конкретної реалізації творення нашої провідної верстви старався спричинитися і наш великий сл. п. Дрот, коли основував Пласт, в якому — за його плянами — мав "рости новий люд".

Проблема відповідального, повноцінного і дієвого нашого проводу, зокрема в таких ділянках як церковна, громадсько-політична і наукова, має особливо важливе значення у житті нашої національної спільноти у діяспорі, серед якої ми живемо і діємо, на життя і дію якої ми маємо безпосередній вплив і за долю якої несемо відповідальність.

Понижче містимо на тему проблеми нашої провідної верстви цікаву статтю ред. Василя Глібовицького, одного з наших визначних громадсько-політичних діячів у часі від 1930-1945 років. Вона була надрукована в "Календарі - Альманахові" на 1947 рік у Мюнхені. Згаданий календар появився в дуже обмеженому накладі. Його зміст, а в тому і ця стаття, нашому читацькому загалові майже невідомий.

Радо помістимо інші статті чи думки до дискусії на згадану тему. **Редакція.**

***

Роздумуючи над нашим національно-суспільним життям в останніх десятиріччях, мимохіть виринає в нас питання, чому це життя на рідній землі як також і в еміграційних осередках таке мляве, розпливисте, а то й зовсім знеподоблене, притому позбавлене ритму, темпа і послідовности. Водночас багато в ньому пристрасти, що є виявом взаємної нетерпимости і загумінкової дрібничковости.

Це питання, у тій чи іншій формі, постійно товклося на сторінках нашої преси та непокоїло чимало вдумливих громадян. Із того виходить, що воно дійсно актуальне і становить поважну суспільно-психологічну проблему.

Відповідей на це питання подають чимало, але ці відповіді беруть на увагу тільки деякі складові моменти тієї проблеми, не сягають до її ядра. Тимчасом справа тут у винайденні того місця у нашій національно-суспільній психічній структурі, яке можна би назвати справжньою «Ахілловою п'ятою», інакше кажучи, властивою первопричиною всіх тих від'ємних проявів нашого національно-суспільного життя, що їх наведено на початку цієї статті.

Годі мати претенсію, що та відповідь на це складне і пекуче питання буде для всіх задовільною та не вимагатиме ще дальших доповнень. Поставлене питання — це ж одна з багатьох загадок життя-буття, що в основному залишається для людини вічною тайною, окутаною серпанком таємничого у своїх глибинах. А проте, при кожній уважливій обсерваційї та поважній призадумі над історичним процесом життя нашого народу, можемо розкрити цю рису національного характеру, що витискає своєрідне тавро на життя нашої національної спільноти.

Покищо залишімо на боці те, як ця риса постала, які умовини витворили її та скільки в тому нашої вини, — найважливіше, щоб устійнити, де саме це «найслабше місце»!

Наша відповідь: Ахілловою п'ятою всього нашого національно-суспільного життя є катастрофальна нестача повноцінних мужів. Ще можна піти далі і заризикувати твердженням, що в нашому племені в останніх часах загалом перевелися мужі так, що мужеський первень майже зовсім занидів у нашому національному характері. На це вже свого часу звертав увагу Іван Франко, аналізуючи духову поставу тогочасних українських письменників та поетів. Уже тоді ствердив він яскравий парадокс нашого життя, що єдиним мужем між тогочасними поетами була жінка — Леся Українка!... Цікаве та багатомовне відкриття. Преважливий момент, що може й вирішально заважив на формуванні модерної української духовости та, послідовно, і всього нашого національно-суспільного життя.

Кому довелось довший час активно брати участь у цьому житті та на практиці зустрічатися з його не тільки низовими, але й провідними діячами, той мусів ствердити, що від гори до долу дається в нас найбільше відчути саме брак мужеськости, тієї особливої життєвої постави, що в такій клясичній формі виступала у старовинних римлян чи навіть у наших предків княжої доби. Не треба думати, що такий тип мусить бути покрою Святослава Завойовника чи героїв зі «Слова про похід Ігоря», бо й у величній постаті князя Володимира Мономаха виступають усі клясичні риси наскрізь мужеського характеру, хоча він не визначався особливою войовничістю. Прочитайте його писання, і відразу відчуєте, що вони писані мужеською, володарною рукою, якій кожне слово диктує міцний,

самостійний, рішучий, витривалий, опанований «понадособистий» мужеський дух, бо саме ці риси повинні характеризувати справжнього повноцінного мужа.

Так уже придумала незглибна Премудрість Творця, що в природі виступають два протилежні типи — мужеський і жіночий. Обидва вони є незаступними складниками цілости, елементарними рушіями життя, що взаємно одне одного доповнюють. Тому недорічно протиставляти їх один одному, одного перецінювати чи знецінювати коштом другого. Обидва ці елементи повноцінні у своєму роді, бо це якості окремого порядку. Це вияснення є конечне з уваги на те, що в пересічного громадянина часто покутують хибні погляди про т. зв. вищість мужів, а також у багатьох жінок виступає зовсім невиправдане почуття «меншевартости». Це одна з «атавістичних» помилок чи пак пересудів т. зв. прилюдної опінії, що викликає чимало прикрих непорозумінь та доводить до шкідливих практичних наслідків. Але це вже окрема тема.

Тут мова про те, щоб бодай коротко з'ясувати собі, якими основними прикметами мусить визначатися повноцінний мужеський тип.

Головною прикметою в мужа є первень сили, і то в першу чергу духової, бо фізична сила — не в основному тільки супровідне явище переважливої більшости мужчин. Історія записала цілий ряд високоцінних мужів, що були зовсім кволої тілесної конструкції та слабкого фізичного здоров'я. Тому, коли вимагаємо в мужа прикмет «сильного», то це відноситься передовсім до духової сили.

Одначе, ця прикмета занадто загальна і тому її можна ставити однаково добре і на початку, і на кінці властивої характеристики мужеського типу. В дійсності вона є вислідом і завершенням поодиноких основних прикмет, які є складовими елементами мужеського характеру.

Які ж це прикмети?

Перша — це самостійність у думанні і здисциплінованість у поведінці. Супроводить вона примат розуму-інтелекту, бо, як кажемо, справжній муж кермується не серцем і почуванням, а розумом, хоча це не сміє означати якогось «розумового деспотизму», тільки своєрідну єрархію між цими обома всевладними силами людської душі.

Другою прикметою мужеського характеру є рішучість, невідхильна та ділова настава волі проводити свою ясну думку в чин. Коли б цю прикмету розглядати у віднесенні до українських мужів, то треба б сказати аж надто багато прикрого... Скільки в нас планів та постанов, а як мало проводимо їх у чин!

Дуже споріднена з нею є третя основна прикмета мужа — це витривалість-послідовність. Це також вольовий пер-

вень мужеського характеру, що так дуже його бракує в сучасній українській психіці. Є він і повним запереченням ославленого нашого «солом'яного вогню», що внівець обертає наші найкращі почини та ударемнює далекосяглі змагання. Про пекучу потребу тієї прикмети для нас не треба окремо говорити. Без неї ніяк не можливе наше державне будівництво.

Чергова прикмета мужеського характеру — це о п а н о в а н і с т ь, внутрішня рівновага, яка забезпечує людську особовість від усіх життєвих бур, від небезпечних затій власних пристрастей та «провокацій» усіх довкільних ворожих сил. Ця прикмета дуже складна і, можна сказати, високомистецька, бо вона є вислідом не раз досить довгої духової праці над собою. Але тим вона цінніша та важливіша у творенні мужеського характеру. Деякі народи завдячують їй панування над світом.

Наприкінці до низки основних прикмет характеру належить прикмета п о н а д о с о б и с т о г о с т а в л е н н я справ, що її помічаємо у кращих зразкових мужеських постатях. Може вона не є властивим первнем самого характеру, але без сумніву, відіграє в ньому дуже поважну ролю. Виявляється вона в самому підході до життя. Людина, що має цю прикмету, підходить до всіх справ не з в у з ь к о г о особистого становища, т і л ь к и з вищого, з а г а л ь н о г о. Це дає їй широку життєву перспективу, забезпечує перед надмірною вразливістю та егоцентризмом і дає змогу стояти понад низьким інтригантством та брудом злободенщини. Тільки муж із цією прикметою може стояти на службі великої Ідеї! І тут також насуваються настирливі прикрі рефлексії про те, скільки цінної енергії марно витрачається в нашому суспільному житті саме через те, що так дуже бракує українським мужам саме цієї прикмети. Таж 90 відсотків нашої суспільної енергії зуживається на те, щоб лагодити особисті конфлікти, заспокоювати ображені амбіції та протиставитися злощасній українській отаманії, що коріниться саме у цій прогалині нашого національного характеру.

Отак можна б з'ясувати найосновніші прикмети мужеського характеру, звернувши увагу на саму проблему, що своєю практичною далекосяглістю висувається на перше місце в нашому національному житті. Без позитивного розв'язання цієї проблеми, себто без виховання відповідних кадрів українських мужів, не зможемо зробити ні кроку вперед і — не зважаючи на найкращу волю, на всі наші мрії, пориви та високу ідейність — не зможемо здійснити великого історичного завдання нашого державного будівництва. Без мужів не може бути мужеського діла, а ним є будова власної Держави.

Тому перед нашими очима мусить постійно стояти і д е а л м у ж а, от хоча б такий, як його з'ясовує славний англійський письменник Кіплінґ:

«Будеш мужем — якщо зумієш затримати спокій тоді, як усі круг тебе тратять голову і тебе ганять;

Якщо зумієш довіряти собі й тоді, як усі сумніваються про тебе, і водночас давати можливість їх сумнівам;

Якщо зумієш ждати і не втомитися чеканням; — або тоді, коли довкруги тебе говорять неправду, самому не брати участи у брехні, — або коли тебе ненавидять, ти потрапиш не мати в серці ненависти, а всетаки не виглядати занадто добрим, ні говорити премудро;

Якщо зумієш мріяти, не дозволивши мріям заволодіти тобою; якщо зумієш думати, не зробивши думок метою;

Якщо зумієш стрінутися з успіхом і з невдачею та поставитись супроти обох цих обманців однаково;

Якщо зумієш вислухати правду, що ти її висловив, перекручену людьми так, щоб стала пасткою для блазнів; — або глядіти на знівечені діла (що для них ти жертвував життя!) і зібрати всі свої сили та відкладеним уже знаряддям знову почати їх наново будувати;

Якщо зумієш усі свої здобутки зібрати разом і все поставити на одну карту, — і все програти й почати від початку, — і одного слівця не писнути про страту;

Якщо зумієш примушувати своє серце і нерви, і м'язи служити тобі довго ще потім, як вони вже вичерпались, і так поступати все далі навіть тоді, коли в тебе нічого більше не залишилось, окрім волі, що наказує: Вперед!

Якщо зумієш говорити з юрбою не стративши честі, або з володарем не стративши гідности;

Якщо не можуть завдати тобі рани ні вороги, ні милі приятелі;

Якщо зумієш виповнити невблаганну хвилину ціною шестидесяти секунд;

Твоя є земля і все, що на ній, ба, що більше, будеш м у ж е м, мій сину!»

Коли як коли, але в сучасне «врем'я люте» треба нам якнайбільше мужів, що не піддались би жахові, зневірі та звироднілій гістерії, але й на згарищах руїн зуміли б узятися за основну відбудову н о в о г о життя.

Андрій Качор

РЕФОРМУЙМО НЕ ПЛАСТ, А СЕБЕ!...

"Нація завдячує свої успіхи не так силі зброї, як силі характеру своїх громадян".
(Бі-Пі)

ЧОМУ ДЕКОМУ ТІСНО У ПЛАСТІ?

Уже двадцять років Пласт діє на нових теренах нашого поселення у вільному світі. Завдання нашої організації незмінне — **виховувати молодих українців, сильних духом і характером,** і тим саме допомагати нашим громадам у діяспорі виплекувати таких провідників, які серед усіх життєвих обставин зуміли б боротися із зневірою, апатією, розгубленням, збайдужінням. Пласт може виконати ці завдання у тісній співпраці з українськими батьками, з нашими церквами і з Рідною Школою тільки тоді, коли внутрі кожної найменшої пластової клітини **буде діяти послідовно і безкомпромісово пластовий закон,** коли членство Пласту буде притримуватися усіх приписів цього закону, не дозволяючи ігнорувати чи легковажити хоч би однієї його вимоги.

Треба пластовий закон покласти у нашому житті на тому місці, де його поставив наш Основоположник, наш незабутній Дрот, який казав: «Кому тісно у Пласті, той може з нього виступити і піти на науку куди хоче, а не домагатися, щоб Пласт вирікся всього, що пластове». У нашій організації повинні ми респектувати та реалізувати пластовий закон так, як це ми робимо у нашому житті у відношенні до інших законів — державного чи суспільно-громадських, не згадуючи про Божі заповіді. Закони визначають поведінку щодо держави, щодо людей між собою, у відношенні до Бога, церкви, народу. Громадяни повинні респектувати закони. Держава карає за переступлення її законів, церква користується такими засобами як сповідь і покута за гріхи, щоб уводити заповіді Божі у життя, а такий закон як пластовий, **заохочує** своїх визнавців жити і діяти згідно з його духом. У Пласті нема ні кар, ні покути, є тільки одна найвища кара — виключення з членства, а поза тим Пласт користується т. зв. пересторогами. За такого стану закон діє на користь людей, він допомагає їм боротися із своїми хибами, стимулює їх працювати над собою.

Пригадаймо собі, що Запорізька Січ і наше славне козацтво були доти сильними і сповняли функцію провідної верстви українського народу, доки послідовно дотримувалися своїх козацьких законів і своїх традицій.

Запорожці знали і чітко визнавали тогочасний національний ідеал, за нього вони боролися до останнього віддиху свого життя... Присяга зобов'язувала... І горе було тому козакові, що зламав козацьку присягу.

Інакше у світі тепер, у нашій громаді, у Пласті. Погляньмо довкола себе. Побачимо, що один ще вірить у Бога, визнає потребу існування церкви, але вже не вірить у свій народ, у вартості української культури, тисячолітньої традиції України, у можливість існування соборної української держави, — не вірить своїм силам...

Інші навпаки — вірять у соборну українську державу, вірять навіть у силу українського народу, але ця віра не має загально українських основ, вона полягає на ту чи іншу партію, на той чи інший загумінок. Такі люди не можуть згармонізувати своїх ідей і планів із загально-національними. А коли до того додати, що багато з-поміж таких людей не вірить у Христа, не вірить у свою церкву, хоча деклямують «Бог і Україна», то ясно стає, що такі люди не виховають нам молодих провідників...

З одних і других складається наша спільнота, одні і другі втискаються також і до нашої організації, вони часто дискутують про різні «реформи» нашого громадського і пластового життя, хоча самі ще не зуміли себе «зреформувати», тобто стати твердо на ґрунт нашого внутрішнього правопорядку: шанувати Божий закон і людський, притримуватися у поведінці з іншими засад християнської етики і моралі, і в тому дусі виховувати своїх дітей, а не «ламати хребет» дітям своєю розхрістаною поведінкою. Діти цю розхрістаність хутко зауважують і починають наслідувати своїх батьків та виховників, а згодом перестають респектувати батьків, виховників та основні засади християнського і суспільного співжиття. Самозрозуміло, що діти таких батьків не можуть шанувати пластового закону, бо вони його не розуміють, вони не бачили його у практичному житті, бо виростали в середовищі, яке заперечувало і нехтувало основні людські і Божі правди.

Ця непослідовність серед частини старшого громадянства дає свої «плоди» не тільки у формі проявів занепаду моралі, але вона зроджує новий тип молодої людини з легким і безвідповідальним підходом до життя, таких, що прагнуть лише «брати» від інших, а нічого нікому не «давати» від себе. Епікурейський стиль життя таких людей впливає на ідейну молодь, що намагається жити інакше, він її знеохочує до праці, а втративши ентузіязм до боротьби із злом, не знаходить твердого ґрунту, бо не дістає підтримки ні від своїх співтоваришів, ні від батьків. У висліді також і ця ідейна молодь байдужіє, опортунізується... І це наша важлива проблема. Такій молоді стає тісно у Пласті, вона починає шукати причин свого поганого самопочування і, звичайно, не хоче бачити їх у собі, а тільки у зов-

нішніх причинах. А відомо ж, що виховання і добре самопочування залежить у першу чергу від внутрішньої гармонії в думках і почуваннях людини, від її вміння керувати собою. І ті, що того не навчилися у Пласті, почувають себе зв'язаними різними обмеженнями, їм тісно в організації, тому вони її залишають.

І СЕРЕД ЛЮДЕЙ Є СОКОЛИ, АЛЕ БУВАЮТЬ І ВОРОНИ...

Не входячи в психологічно-соціяльну чи соціяльно-економічну чи іншу філософську аналізу людського життя, можемо ствердити, що від початку світа у кожній людській спільноті є дві породи людей, які відповідно до своєї породи мають свій стиль життя. Є люди сильні і слабкі, багаті і бідні, відважні і боязкі, добрі і злі, тверді і невідпорні, розумні і дурні, великодушні і слабодухи, тобто є люди з високими вартостями і безвартісні, а навіть шкідники, а то й злочинці.

І хоча кожний знає, що людина — це єдина із живих істот, яка створена на подобу Божу, і що їй як богоподібній істоті Бог дав свої тверді закони, які ведуть її до досконалости, тобто щоб здобути морально-духову гармонію із самою собою та з іншими людьми, з якими вона живе, то не зважаючи на це, від початку світа настав поділ плюдей на дві категорії — одні працюють, щоб збільшити свій досвід, винахідливість, розвивають свої таланти, щоб якнайближче підійти до ідеалу, до Бога. Інші все заперечують, неґують, стають на перешкоді тим, що порядкують і поліпшують життя. Це всякої масти лінюхи, паразити, які чекають, щоб готові вареники самі падали їм у рот...

І кожний з тих людей, відповідно до породи, інакше дивиться на світ, інакше його бачить, інакше сприймає, інакше в ньому діє, або коротко кажучи,має інакший світогляд. Пластуни, що люблять природу, знають чого можна сподіватися від відважного орла, сокола, чи жайворонка, а чого від злодійки ворони...

У нашому оточенні є дуже багато тепер людей типу ворони-злодійки, які тільки забавляються, шукають «ґуд тайму», розваги, легкого життя, а дуже мало тих, що шукають глибшого сенсу життя у праці над собою, для родини, для організації, для народу.

Недуга безвольности, «громадського лінивства» шириться серед батьків і серед нашої молоді, її щораз частіше помічуємо також і у Пласті.

Проблема не так у самій дійсності, яку ми стверджуємо, а в тому, що ми цю дійсність акцептуємо, виправдовуємо і... приймаємо як самозрозумілу, свою. Тимчасом ми, пластуни, і батьки пластової молоді, обов'язані виховувати наше молоде покоління так, щоб прищепити йому огиду до порожнечі, указуючи дві життєві перспективи: можливість постійного духово-морального росту, або — безтурботне і безвідповідальне животіння, яке позбавляє всякого глузду життя,

бо створює духово-моральну порожнечу, яка не дає стимулу навіть до збирання матеріяльних надбань.

Це не значить, що ми мали б відкинути з нашої програми забави, ігри, та всі інші багаті форми товариських розваг у Пласті. Навпаки, ми їх будемо плекати, бо вони потрібні нам для відпруження по щоденній праці. Але вони мусять залишитися тільки як засіб відпочинку, як нагоди для плекання дружби, але ніколи не можуть стати метою нашої діяльности і нашого життя.

Усім нам відома істина, що **праця є основним засобом виховання міцних характерів**, що вона є в осередку виховних засобів. Праця прищеплює добрі навики, розвиває згідливість, вирозуміння, стриманість у критиці інших, непорочність думки, вона скріплює сили людини, зберігає здоров'я, а одночасно сприяє духовому і матеріяльному багатству, зміцнює пошану до інших людей праці та об'єднує людей і дає їм силу-витривалість. Тільки праця може врятувати суспільність від морального розкладу і дати їй радість життя. Хтось сказав, що працювати треба якщо не з любови чи потреби, то бодай з розпуки, бо працювати цікавіше як тільки бавитися і... бути вороною-злодійкою, тобто жити коштом інших.

Як же дивно, що всі ми все це знаємо, постійно повторюємо, а чомусь завжди про це дискутуємо і роздумуємо — **який шлях собі вибрати — сокола чи ворони?** Основоположник Пласту відразу вибрав для пластунів шлях перший і своїм життям переконував нас у правильності вибору. Він передав нам свої золоті думки, і ми повинні їх своїм життям підтверджувати, щоб передавати тим, що прийдуть по нас. Пластовий закон — це короткі вказівки для нашого життя. Користаймо з них, щоб випростувати хребет, що може хилиться в декого під тягарами життя, і дивімося вгору...

ЩО ДОПОМАГАЄ СКРІПЛЮВАТИ ХАРАКТЕР ЛЮДИНИ?

У сучасному, надто здемократизованому суспільстві, є багато людей безхарактерних, які не мають світогляду, чи пак правильного погляду на життя, не мають почуття особистої та національної гідности — це люди без «хребта», без характеру. Таких людей багато в кожній суспільності, їх має і наша спільнота. Вони втискаються і в нашу організацію, і тому доцільно нам чітко визначити — хто підпадає під клясифікацію характерної людини, а кого уважати «безхребетним».

Людина з характером — це така, що живе, працює і діє в громаді згідно з кодексом чести, із засадами, що їх одні називають християнською етикою і мораллю, інші «моральними засадами людства», чи «засадами людського правопорядку життя». Така людина словна і ніколи не буде обіцювати чогось, чого не може виконати. Виконуючи свої обов'язки, така людина робить це якнайкраще, по

змозі своїх сил, і не потребує над собою «наставника», вона сама себе наглядає. Така людина об'єктивно оцінює інших людей, справедливо оцінює прогріхи чи здобутки інших, а одночасно може сприймати спокійно зауваги інших щодо прогріхів. Борючись із злом, така людина не буде закривати шкідливих проявів зі страху чи з вигоди, але відразу буде шукати ліку на недугу. Людині з такими засадами легко співжити з іншими людьми. Англійці називають таку людину джентельменом, у нас є вислів — «гарна» людина. Нема у нас звички казати про старших людей «добре вихована людина» чи навпаки — «зле вихована людина», зате частіше чуємо: гарна, культурна, розумна, характерна людина, справжній джентельмен, тобто людина «з хребтом» або людина без принципів, нестійка, безхребетна. Гарна, культурна людина постійно прямує до високих цілей, і до того приєднує інших, достойними культурними засобами, розумними аргументами та шляхетним прикладом власного життя.

Джентельмен навіть у боротьбі з ворогом не забуває про засади чесної гри і про заповіді Божі та ті людські, які були стимулом до поступу, угору, до досконалости. Джентельмен має свій світогляд і не буде змінять своїх поглядів через коньюнктуру, не буде завжди приставати з тими, що «при владі», чи з тими, що мають силу і гроші, бо йому з ними не подорозі.

Людина безпринципова може відзначатися назовні не раз навіть великою огладою і ввічливістю, особливо, коли має до діла із сильнішими чи розумнішими від себе, або якщо їх потребує, щоб осягнути свою власну мету. Така людина часто облудно облесна, завжди любить сильнішим піддобрюватися. Короткозорим людям облесники видаються приязними. Цікаво, що безхребетна людина не вміє бути ввічливою і чемною до людей слабших від себе.

Безпринципова людина зневажає словність, точність, справедливість, чемність, приязнь, панування над собою, добру думку про інших чи потребу підпорядкуватися громаді. Для такої людини ці засади надто консервативні, запрості, відсталі, застарілі, немодерні.

А все ж таки, не дивлячись на догідне «підсоння» для безхребетних, на всі прояви морального занепаду у вільному світі, на забріханість влади в комуністичному режимі, люди із сильними моральними засадами, люди, що живуть задля того, щоб «дивитися вгору» в минулому і тепер, і в майбутньому, такі люди завжди були, є і будуть ідеалом виховання. До них спрямовують свої симпатії і зір здорові суспільства. Не зважаючи на те, що ці люди деколи різко виступають, а в товариствах не завжди втішаються популярністю, їх шанують, визнають представниками всього чистого, здорового, гідного, щоб наслідувати.

Людина «гарна» плекає культ особистої і національної чести та гідности, а честь людини — це багатство душі, яке спонукує нас

бути правдомовними і справедливими, стояти на сторожі слабших і покривджених, бути великодушним до своїх противників, дотримувати даного слова, не зважаючи на наслідки.

Людина з характером, «з хребтом» — кажучи коротко — це той, хто своїми впливами дезинфікує усі прояви гнилі та розкладу у кожній суспільності.

ВИСНОВКИ

Пласт від свого зародку має на увазі боротися за таку людину, а тимбільше тепер, коли стільки неладу у нашому зматеріялізованому світі, коли такий міцний вплив на вирішування подій у світі мають люди безпринципові. І в майбутньому Пласт, який має мету «Великого Завтра» нашого народу в Україні та у вільному світі, не може стати організацією «безпринципових пристосуванців».

І коли ми сьогодні дискутуємо у Пласті, зокрема у зв'язку з акцією Пластового Конґресу Другого, як нам далі бути, то ми не маємо вибору «або — або». Маємо тільки один напрямок і один шлях — шлях людей з твердим національним і особистим світоглядом та сильних характером. Такими будемо тільки тоді, коли безкомпромісово будемо продовжувати свою працю за вказівками засновника Пласту, сл. п. Дрота, і в дусі пластового закону.

«У Пласті росте новий люд» — так співаємо в урочистих хвилинах. А в наших буднях працею маємо доказувати, що ми справді вирощуємо той «новий пластовий люд», нових українських людей, яких потребує наша спільнота, яких треба країні нашого поселення і яких потрібно сучасному людству. І що ми нашою працею у Пласті стараємося таку «нову людину» виховувати.

Усі ми знаємо, що бур'ян швидко росте, а коли його виполоти, то він, вирваний зі своїм корінем із землі, зразу зісохне, його затопчуть і навіть не залишиться сліду по ньому. Зате дуб, символ сили і краси, щоб виріс, потребує десятків і сотень років. Але всі ми подивляємо його велич і красу. Плекання сильних дубів, а не пасивна байдужість до заростання бур'яном нашої народньої ниви, мусить бути нашою девізою і практичною настановою у нашому дальшому житті і в нашій дальшій пластовій праці.

Купіть собі дуже цікаву книжку:

КІБЕРНЕТИКА, ЇЇ ВИНИКНЕННЯ ТА ЗНАЧЕННЯ

Написав: АТАНАС ФІГОЛЬ

46 сторінок, ціна в Канаді і США 50 центів, а для інших країн рівновартість у їхній валюті. — Замовляти в адміністрації «Пл. Шляху»: **Plastovy Shliakh Magazine, 2199 Bloor St. W., Toronto 9, Ont. Canada**

Микола Плав'юк

ЗА ТРИВКЕ ЗАПЛІЧЧЯ УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТУ

Проминає 25 років від часу відновлення дії Українського Пласту поза межами України. Період доволі довгий, щоб робити деякі висновки. Без сумніву, що першим висновком, який треба зробити, — це те, що **Пласт виправдав потребу свого існування.** Із певністю стверджуємо, що за ці роки у ряди Пласту влились тисячі української молоді, яка народилась в Україні і в країнах нового поселення. За цей час виросли нові кадри пластових провідників і — що найважливіше — за той час вийшло з рядів Пласту багато позитивних у своїй дії українських громадян. Український Пласт закріпив себе як своєманітну організаційну систему, розбудував майно, здобув значні фінансові засоби на свої виховні потреби, розвинув широку видавничу діяльність, а дехто відважно твердить, що **Український Пласт здобув собі право громадянства** серед нашої спільноти.

У зв'язку з повищими ствердженнями в декого із читачів може зродитися запит: як пов'язати ці ствердження із змістом заголовку цієї статті? Ми свідомо піддаємо цю справу оглядові ширшого загалу, бо не зважаючи на всі осяги Пласту за останні десятиріччя, ми вповні не переконані, що Український Пласт здобув собі справді тривке запліччя серед української спільноти поза межами України.

ЧИ СПРАВДІ ПЛАСТ ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ?

Уже від початків відновлення нашої пластової організації після 2-ої світової війни пластовий провід постійно наголошував і наголошує всеукраїнський характер Пласту. Він уважає, що **Пласт — це цінність цілої української спільноти,** що він повинен стати виховною зброєю, що його особлива виховна система повинна служити українській молоді всіх українських середовищ, як це є, зрештою, у випадку скавтових організацій в інших народів, без огляду на їхню групово-політичну, релігійну чи територіяльну зрізничкованість. Ця настава була напрямною дії пластових провідників, вона була скріплена офіційними заходами проводів пластових організацій у різних країнах, щоб поширити пластові частини на якнайбільше скупчень української спільноти.

Які ж практичні висліди цих змагань? Якщо стосунки на північноамериканському континенті уважати найтиповішими для діяспори, то доводиться ствердити, що **Пласт дотепер не осягнув цілковито успішної розв'язки** тієї проблеми! Навпаки, доводиться ствердити, що **Пластові не вдалося знайти зрозуміння широкого загалу нашої спільноти для його основних завдань!** Щоправда, сьогодні, як і завжди, громадяни радо вітають пластову молодь на всіх парадах, дехто навіть хотів би хвалитись нею як "нашою молоддю", але, за своєю суттю, Український Пласт став ще одним

ґеттом серед багатьох в українській спільноті. Пласт дуже часто ідентифікують із світом української повоєнної еміґрації, не зважаючи на те, що переважлива більшість теперішнього молодого членства Пласту родилася вже в нових країнах поселення, тут виросла і формувалась.

Багато причин склалося на такий стан. За деякі з них можна винувати провідні кадри пластового сеньйорату чи старшого пластунства, але в основному цей стан спричинений тим, що **серед цілої української спільноти** у вільному світі **ще не пройшов процес інтеґрації.** Наша загально громадська діяльність розвивається не по лінії загально-українських потреб, не діє загально громадськими упорядкованими секторами, але окремими ґеттами, немов би "самовистачальними республіками", які на базі церковно-релігійній чи партійно-політичній, чи навіть на базі територіяльних земляцтв пробують творити "свої" всеохопливі "спільноти", як дехто каже, "від колиски до похоронного заведення".

Не диво, що на тлі таких стосунків і Український Пласт, хоча декляративно заявився за функціональним принципом організації життя і дії цілої нашої спільноти, керуючись практичною доцільністю, але оформився також у своєрідне ґетто. Воно, може, не має таких далекосяжних претенсій, як інші, але **пластове середовище дуже ізольоване,** замкнене в собі і тому таки стало своєрідним ґеттом. А якщо так, то і воно підлягає тим самим небезпекам, що й інші ґетта. Тому саме не уважаю, що Український Пласт розв'язав справи свого запліччя та забезпечив тривкі основи для своєї дії.

ПЛАСТ І НАШІ ПОЛІТИЧНІ СЕРЕДОВИЩА

Ми завжди були вразливі на те, щоб Пласт не попав підо впливи якоїсь української політичної групи. На тому тлі доходило часом до прямо смішних оборонних заходів, щоб зберегти "незалежність" Пласту. Називаємо ці заходи смішними через те, що з перспективи десятиліть можна ствердити, що всілякі "зазіхання" політичних груп після 2-ої світової війни на Пласт фактично ніколи не були для нього загрозливими.

Навпаки, треба ствердити, що саме **політичні групи виявили повне незрозуміння ваги Пласту,** і може саме тому почали творити "свої" молодечі сектори, послуговуючися при тому пластовими провідниками, абож і формами та методами пластової дії.

ПЛАСТ І ЦЕРКВА

Багато делікатнішими для Пласту є його взаємини з нашими церквами. Фактично Пласт не здобув ґрунту в жодній із наших церков. Поза капелянами, яких поодинокі Владики наших церков формально призначали для духової опіки пластової молоді, — **взаємини між Пластом і нашими церквами по суті коректні, але зовсім не такі, які повинні бути** між церковно-релігійним та виховним секторами тієї самої української спільноти. На-

слідки такого стану для обох установ більше ніж некорисні. Найбільше терпить на тому наша молодь. Часто зауважуємо повну дисгармонію між тим, що дитина бачить і чує у Пласті, і тим, що вона переживає у церкві. Дуже часто пластовим виховникам закидають, що вони поверховно і формалістично трактують релігійне виховання, а багатьом священикам закидаємо, що вони захитують віру дітей у необхідність плекати та зберігати українську мову та релігійні традиції і обряд. А це доказує, що Український Пласт не знайшов опертя для своєї дії в українських церквах.

ПЛАСТ І СТАРША УКРАЇНСЬКА ЕМІҐРАЦІЯ

Не меншою трудністю для Пласту є і комплекс справ, який випливає з того, що загал осілої тут української спільноти уважає, що Пласт є виключно українським твором, призначеним тільки для потреб України, а не для українських спільнот у країнах своєї дії. Щоб це стало яснішим, наведемо такий приклад. У Канаді понад 80% українського елементу, тобто тих, які при переписі населення заявили себе мовно чи походженням пов'язаними з українською групою, народилися в Канаді. Вони вважають себе канадцями, а так звані **українські формації, в тому і Пласт, уважають еміґрантськими формаціями.** Небезпека з того стану така, що саме з рядів тих 80% української етнічної групи в Канаді, для якої українське виховання з багатьох оглядів є пекучою необхідністю, Пласт не має належного поповнення, бо батьки українських дітей, які (батьки) вважають себе "**канадцями українського роду", не трактують Пласту як успішного засобу для** виховання їхніх дітей.

Небезпеки із такого стану є очевидні, бо саме тим дітям, яким найбільше бракує національного виховання, і які могли б зберегтися в українській спільноті. Пласт неприступний, вони залишаться поза впливом найкращої української виховної системи. Цей великий відсоток української молоді при існуючих стосунках ніколи не зможе стати у пластові ряди.

Було б великою короткозорістю не вбачати в тому стані великої небезпеки і для Пласту. Його фактично вже сьогодні, а якщо обставини не зміняться, то напевне і завтра багато з членів нашої тутешньої української спільноти буде уважати еміґрантським, а це однозначне із закостенілістю і завмиранням.

ПЛАСТ — ЦЕ ЗАГАЛЬНО УКРАЇНСЬКЕ ДОБРО

Ніде правди діти (і це найважливіше!), що **пластова молодь не уважає себе еміґрантською формацією.** Але також правдиво, що дуже часто **пластові провідники,** зокрема на середніх і вищих щаблях організаційної драбини, **все ще живуть комплексом еміґраційної дії.** Не виступаю проти українського "еміґрантського сектора" як такого, навпаки — уважаю, що він конечний для повноти українського життя в діяспорі, але в цьому секторі немає місця для Пласту.

Підсумовуючи сказане, дозвольте ствердити, що **Український Пласт не став виховним сектором для цілої української спільноти** у вільному світі з причин не завжди від нього залежних, і через те наш Пласт не має тривкого запліччя для своєї дальшої дії.

ЧИ МОЖНА НАДІЯТИСЯ ЗМІНИ НА КРАЩЕ?

Теоретично можна ствердити, що серед українців у вільному світі помітні намагання думати про добро загальне категоріями цілости, а не своїх окремих середовищ. Якщо цей процес розвинеться, тоді настане потреба розвинути окремі сектори нашого життя. **І якщо Пласт має амбіцію стати провідним чинником у виховному секторі** життя нашої спільноти, то йому припаде виконати преважливе завдання, до якого **слід завчасу приготовлятися.**

Поважний крок уперед у цьому напрямі зробив перший Світовий Конґрес Вільних Українців. Хоча в ньому було менше ділових постанов, а більше демонстративної маніфестації щодо співдії наших церковних, громадських і політичних секторів, а проте, це добрий початок. Обраний на СКВУ Секретаріят урухомив ряд комісій праці, які саме діють у тому напрямі, щоб усвідомити наш загал про вагу функціональної співдії окремих секторів нашого життя. Важливим є те, що всі ці сектори не обмежені до окремої країни, вони **думають категоріями цілости проблем і цілости потреб усіх українців** у вільному світі. Секретаріят СКВУ змагає до того, щоб теоретичні постанови та плянування увести в життя. Це буде великим заощадженням людських і матеріяльних ресурсів, а у висліді це дасть багато більші успіхи, як за теперішнього стану, коли ми поділені на ґетта.

Повертаючись до ролі Пласту у нашій спільноті в діяспорі, ставимо питання: У яких формах і на яких основах має тут діяти Пласт? Чи плекати світлі традиції минулого і ними жити та на них виховувати молодих у сучасному і майбутньому? Чи, може, ми готові прийняти нові форми дії і подбати за такий зміст нашої виховної праці серед сучасної, дуже відмінної від колишньої в Україні молоді ,щоб могти пов'язати цю молодь у першу чергу з українським життям тут — у країнах нашого нового поселення, а щойно через це пов'язання нашої молоді з українською діяспорою лучити її із цілим українським народом, його історичним минулим, культурною спадщиною, політичними аспіраціями і його боротьбою за вільне життя у своїй власній самостійній державі.

Від відповіді на ці основні питання залежатиме багато інших дуже важливих справ. Мені видається, що **Пласт може і повинен відважитися на позитивну відповідь** на ці важливі питання так, як цього вимагає наша реальна дійсність. Це не була б зрада минулого чи втеча бід себе! Навпаки! — Пласт пов'язав би себе із твердим ґрунтом нашої спільноти у країнах нового поселення. Хоча ця **наша спільнота** кількісно не дуже численна, хоча вона розпорошена, не всюди скоординована, дуже часто без чіткого ідейного цілеспрямування, але зате вона у наших обставинах **єдиний реаль-**

ний український ґрунт, силове опертя і запліччя, на яке Пласт мусить опертись.

Нам загрожують у діяспорі поважні небезпеки. Дехто боїться, що наша еміграційна спільнота, відірвана від українського масиву, до того внаслідок особливо несприятливих політичних обставин в Україні, за чергових декілька десятків років загине в чужому морі. Але й найбільші песимісти не вірять, щоб така можливість у близькому майбутньому була правдоподібна.

Від нас самих у першій мірі залежить, якою буде майбутність нашої національної спільноти в діяспорі. Дуже важливо, щоб у зв'зку з тим у нас були задовільно теоретично та практично розв'язані життєві проблеми нашого виховного сектора, у якому **за одним пляном** і в дусі прийнятого на І-ій сесії СКВУ **спільного** для нас усіх **виховного ідеалу українця в діяспорі,** доцільно і згідливо **співпрацювали б усі три важливі виховні чинники:** наші церкви, рідні школи та молодечі організації. Наш Пласт може тут відіграти першорядну ролю, а для своєї виховної дії може одержати від нашого організованого загалу повну підтримку і тривке запліччя. Це, одначе, може статися лише тоді, коли Пласт себе упорядкує організаційно, зміцнить під ідейно-моральним оглядом, себе усучаснить та пристосує свою діяльність на відтинку виховання нашої молоді до реальних потреб нашої національної спільноти у країнах нашого нового поселення як її інтеґральна складова частина.

Ольга Кузьмович

ДОСЯГНЕННЯ І ЗАВДАННЯ ПЛАСТУ У ДІЯСПОРІ

Доповідь виголошена на другому семінарі ПКД

Не знаю, чи події з-перед 20-ти років можна вже називати історією. Але все ж це настільки далеке від нашої сучасности, що можна розглядати ці події того часу уже як із чималої перспективи. Відновлення Українського Пласту на еміґрації в 1945 р., його дія між 1945-1950 роками та звіти з цих років — це сьогодні вже причинки до історії нашої організації, а радше її відтинка, який називаю — «відродження». Зацікавлених цим етапом відсилаємо до звітів із того часу.

СВІТЛА І ТІНІ «ВІДРОДЖЕННЯ»

Це спонтанне і стихійне відродження Пласту у 1945 році, постання пластових з'єднань у всіх місцевостях, де жили українці

в Німеччині і в Австрії, випливало, здається, з декількох незалежних одна від одніеї причин, а саме:

1) із психологічного виправданого бажання відновити і продовжувати на еміґрації працю, спомини про яку в'язалися тісно із минулим, проведеним на рідних землях у молодому віці;

2) із потреби здорової молодечої активности за перебування в апатичному безділлі переселенчих таборів;

3) з ініціятиви групи пластових провідників, які цілий час вели на різні лади пластову роботу, шукаючи форм цього вияву в різних обставинах від розв'язання Пласту аж до закінчення 2-гої Світової війни.

Відновленню і закріпленню пластової організації допомогли в тих роках такі сприятливі обставини, як поділ переселених осіб за національностями, а із цим настало скупчення українців в окремих місцевостях та майже 100%-ий брак постійного зайняття чи заробітку переселених і необмежені можливості пластової діяльности.

Серед обставин, які некорисно впливали на загальний вислід дії Пласту, було і те, що часто ініціятива поставання пластових частин виходила від самої молоді або від старших осіб з-поза Пласту, але ні ці, ні другі не мали уявлення, що таке Пласт. Вони переносили на його терен різні організаційні і діяльностеві форми інших товариств та організацій.

Так чи інакше, у 1945 році Пласт широко відкрив свою організацію для припливу людей, і в цих 5-тьох роках (1945-1950) здобув понад 5,000 членства в Німеччині та Австрії та діяв упродовж цього часу у 62-ох місцевостях, мав 39 пластових осередків, у 4 областях із проводами у трьох окупаційних смугах Німеччини та в Австрії.

Мала, здесяткована подіями 2-гої Світової війни, група провідників підпільного Пласту, яка діяла 15 років у різних формах скромно і обмежено, з ентузіязмом прийняла у своє коло всіх колишніх пластунів з-перед 1930-их років, поповнюючи ними ряди виховників із пластовим досвідом і заправою, щоб вести працю з тисячами молоді, що щойно зголосилася до новацтва, юнацтва і старшого пластунства. Із причини довгого періоду часу, що проминув від розв'язання Пласту в 1930 р., велика більшість цих «поворотців» була вже в сеньйорському віці, тому ця 4-та категорія членства у Пласті набрала у періоді «відродження» Пласту особливого значення та питомої ваги. Ясно, що всі вони розпочали і вели працю такою, образ якої зберегли у своїх споминах: такими самими засобами і методами та з таким самим підходом. Через своїх молодих друзів, яких упроваджували у пластування, шукали вони продовження своєї перерваної нитки молодости, коли вони як юнаки... бавилися у «Велику Гру», забуваючи часом, що більшість їхніх вихованків перейшла ось

учора страхіття війни, а бомби, голод та втеча були єдиними спомина-нами їхнього дитинства.

Можливо що ця воєнна молодь, яка опинилася у пластових рядах, відчувала саме брак переживань романтики пластових ватер, таборів, мандрівок, дружби тощо, а спомини про пластування старших друзів, що вели їх у цьому новому світі, не здавалися їм такими далекими і чужими. Та якби воно не було, Пласт став дуже популярним, любленим, і всі, хто міг, голосився у його ряди. Щоправда, всієї молоді Пласт з різних причин не міг охопити. Відчувалася потреба іншої масової молодечої організації. І тоді, майже рівночасно з відновленням діяльности Пласту, постала друга українська молодеча організація, Спілка Української Молоді (СУМ). Ця організація молоді наголошувала міцніше політичну діяльність свого членства. Вона багато черпала з досвіду пластунів, а навіть користала з пластових виховників, які включилися до активної праці в СУМ-і. На підставі спільного договору проводів Пласту і СУМ-у узгіднено, що приналежність молоді одночасно до цих обидвох організацій була заборонена.

Тодішні здобутки Пласту у Німеччині, — це не тільки його велика популярність, яка віддзеркалювалась у 5-тьох тисячах членства, але й у величезній організаційній машині, виявами діяльности якої були: з'їзди, зустрічі, табори, окремий юнацький журнал, пластове видавництво, величне 35-річчя Пласту у Міттенвальді, живі зв'язки з екзильними скавтами та багато заходів, щоб у Міжнародньому Скавтовому Бюрі визнали Пласт як члена на рівні скавтових організацій державних народів.

Відроджений Пласт тішився величезними успіхами, ними здобув собі тривке місце в українському громадянстві та його великі сподівання і надії, пов'язані із потребою національного виховання молодого покоління. З виховної точки зору період «відродження» виконав своє завдання, даючи молоді зорганізоване дозвілля, радість життя у зустрічі із природою, навчаючи її зарадности, створюючи дружній гурт однодумців, а передусім, виповнюючи зміст тодішнього життя нашої молоді в Німеччині і Австрії, яке пливло в непевному «сьогодні» і не мало перспектив на «завтра».

Патріотизм чи українство були самозрозумілими тоді, коли всі ще жили «на валізках» з невиправданими, але міцними надіями на зміну на краще, коли в таборах панувала виключно українська мова і нікому ні разу не прийшла думка інакше як досі інтерпретувати три головні обов'язки пластуна.

Одначе, у цьому ентузіязмі росту та розвою пластової організації пластові провідники не нав'язали діяльности Пласту до однієї із найважливіших основ, яка тримала Пласт в Україні на висоті у повній силі, а саме — до його елітарности. Маємо на думці правильне розуміння елітарности, як вияву вищости характеру та культури,

а не міщанської манії великости чи соціяльного снобізму. Цей момент — потреби сили не лише м'язів, але і духа, станув на першому місці щойно у завершенні етапу пластування в таборах «ДіПі», видним знаком якого був Пластовий Конгрес Перший в Ашаффенбурзі в 1948 р. У тому часі вже було ясно, що поворот додому — це пісня далекого майбутнього, а найближчий час приносить виїзд із Европи, розпорошення у діяспорі, у країнах, що відчинили свої двері для припливу хвилі політичних емігрантів.

Пластовий провід кинув гасло: «вирушаємо у мандрівку до Великої Мети!» — і навантажив у цю далеку дорогу наплечники пластунів не практичним вирядом — харчами і шатрами, але гаслами, ствердженнями, вказівками, ідеологічним віруванням, приписами, що мали допомагати пластунам у важкому періоді переселення і пристосування до нових обставин життя.

Очевидно, що першим обов'язком пластових переселенців було засновувати на нових місцях пластові з'єднання.

ПОЧАТКИ ПЛАСТУ В ДІЯСПОРІ

Роки 1948-1950 — це час ліквідації більшости осередків Пласту в Німеччині та Австрії, переїзду і початку діяльности пластунів у країнах нового поселення. 1951 рік приносить сильніше піднесення у пластовій праці, заснування нових пластових станиць, відбування перших крайових з'їздів Пласту у США, Канаді, Австралії.

Одне, що напевне розпакували пластуни із своїх наплечників як перше і конечне, — це був ентузіязм і бажання продовжувати пластову працю. Навіть Бразілія і Венесуеля, куди переїхали дослівно кілька пластових родин, зголосили своїх уповноважених вести Пласт і розпочали гуртувати дітвору та молодь українських поселенців. Силою обставин найсильніше розвинувся і закріпився Пласт у США та в Канаді. Уже перші звіти з 1951 р. реєструють 31 пластовий осередок у США із 1617 членами, і 9 пл. осередків у Канаді із 861 членом. Це все були нові переселенці, а лише тут і там траплялися діти з родин давніх емігрантів. На третьому місці щодо кількости членства стала Австралія, а далі Аргентіна, яка у найбільшому розцвіті організаційної діяльности мала 240 членів, та Великобританія приблизно із соткою пластунів і пластунок.

Так пластуни перенесли Пласт із таборів «ДіПі» у нові країни і розпочали свою працю там, де її закінчили в Европі, — такими самими методами та на таких самих організаційних засадах і схемі. В окремих країнах створено крайові проводи — КПСтаршини і КПРади, а в деяких окремих місцевостях — пластові станиці та групи. У проводі були пластові сеньйори з досвідом і пластовим стажем. Кількість членства постійно зростала, але з тим зростали і вимоги та потреби організації. Пластові домівки, у підваллях церков

і народніх домів, стали замалі, безкоштовно віддані для користування чи винаймлені площі під літні табори, стали недостатніми, одностроїі із військових запасів із таборів «ДіПі» зужилися.

Після перших років труднощів у праці, із здобуттям матеріяльних засобів, нові поселенці устаткувалися та почали ставити вищі матеріяльні вимоги до організованого українського життя. Життя і праця Пласту були віддзеркаленням життя одиниці та громади, його вияви були однакові в усіх місцевостях. Природньо, після років війни, утрати дому і майна, після років скитальщини — бажання закріпити себе і забезпечитися матеріяльно було першою життєвою потребою пластунів. Пластунство часто зміняло місце свого замешкання у зв'язку із шуканням кращих можливостей прожитку, переїжджало до інших міст, а навіть країн. У висліді цього зникали деякі осередки, побільшувалося членство у великих містах, завмирала пластова праця у деяких країнах (Бразілія, Туніс, Нова Зеляндія). Але в таких країнах як США, Канада, Австралія і Великобританія побіч власних авт і домів стають конечністю пластові доми, оселі, обладнані всіма здобутками західньої цивілізації, збудовані та закуплені коштом тисяч долярів та фунтів жертовних пластунів і приятелів Пласту.

«Немає завеликої жертви на потребу пластової молоді, коли її кількість зростає з кожним роком» — стало загальним гаслом. Українська громада уважала Пласт своєю конечною організацією, щоб серед молоді плекати український патріотизм і релігійність, при одночасному плеканні загальнолюдських цінностей допомоги іншим, братерства, толеранції, обов'язковости. Але перш за все українська громада цінить Пласт як забороло українства, яке поєднує і українську школу і мистецький клюб, і спортове товариство, а навіть і власний дім. Пласт — це для більшости нашого непознайомленого вповні з пластовою програмою громадянства організація, яка має зберегти нашу молодь національно і зарадити всім труднощам та небезпекам, що грозять цій нашій молоді від сьогоднішнього «модерного» довкілля.

У наслідок такого поняття у перших кількох роках діяльности занехають у Пласті частинно одну із підстав приналежности до пластової організації, а саме засаду добровільности. Коли в періоді «відродження» Пласту молодь і колишні пластуни спонтанно самі голосилися в члени Пласту і самі бажали в ньому бути, — то на нових місцях поселення часто-густо батьки хочуть бачити своїх дітей у Пласті. Тому всі вписують поголовно своїх дітей до Пласту і хочуть бачити їх пластунами.

Поруч із цим недавні запалені юнаки із таборів «ДіПі» вступають у старше пластунство і доповнюють такі потрібні ряди пластових виховників, але їхній досвід малий, — це було лише юнакування. Пластові провідники і виховники з таборового періоду мають із збільшенням членства та матеріяльних надбань повні руки роботи. Вони не встигають «розпакувати своїх наплечників», навантажених вказівками на основі напрямних Пластового Конгресу Першого, бо темпо життя і подій, а до цього гасло «рятуймо українську молодь», вимагають негайної дії, імпровізації або використування давнього знання і досвіду. Такі проблеми, як віддаль, брак часу, надгодини праці, інший спосіб студій, короткі вакації та інші побутові перешкоди, виглядали в таборах Европи куди краще або там їх узагалі ми не брали на увагу. Тут треба було красти години праці для Пласту коштом родинного життя, науки чи додаткової праці, а їх завжди дуже й дуже бракувало.

Крім побутових, станули перед пластовими провідниками ще інші проблеми, куди поважніші. Це перш за все інтерпретація і розуміння 3-ох головних обов'язків (прийняття громадянства інших країн, льояльність цим країнам і вірність Україні для багатьох стали неясними, проблема розмовної української мови, релігійність, свобода життя тощо), а далі — дотримування пластового закону в житті, просякнутому лібералізмом. До цього всього — всі три помічні у пластовій виховній праці чинники, що ними є дім, церква і школа, без співдії яких праця у Пласті неможлива, з різних причин не стали на висоті своїх завдань.

Нам здається, що Пласт із подивугідною завзятістю вийшов «оборонною рукою» з усіх цих непередбачених труднощів, а це є найкращим доказом його живучости і потреби існування.

Упродовж кількох років членство Пласту знову досягло 5000, закуплено пластові доми і оселі, в окремих країнах правно оформлено Пласт, а пластова організація вповні увімкнулася в громадське життя. Почали діяти гуртки Пластприяту як допоміжний виховний чинник, нав'язано співпрацю з іншими українськими молодечими організаціями, а де можна, ширено здорову пропаганду української справи на скавтових Джемборі.

Для втримання одности Пласту постала Конференція Українських Пластових Організацій із своїм статутом та керівними органами — ГПРада і ГПБулава, які мають стежити за однією інтерпретацією та однією системою праці у шістьох країнах вільного світу, де діє Пласт.

Правильники для уладів, створення кадри виховників, вишкільні курси, допоміжна література, виховні журнали, нове видання «Життя в Пласті», річні гасла та річний плян праці, вкінці оформлення пластового сеньйорату, як об'єднання дозрілих громадян-пластунів, наголошення понадпартійности і соборности — це все тримало разом усіх пластунів — понад моря і простори у їхній дальшій мандрівці до легендарної «Великої Мети».

Закріплювали почуття одности поміж нами та дуже допомагали у діяльності Пласту ще й дві живі та активні постаті, з якими найтісніше зв'язаний Український Пласт: Дрот і Начальний Пластун — Сірий Лев.

Фізично пластуни зустрічалися при нагоді своїх крайових чи міжкрайових зустрічів, спільних виступів і з нагоди всеукраїнських святкувань та з'їздів. Так пластуни набирались сили і почуття приналежности до великої пластової сім'ї.

Ми «розпакували наші валізи і наплечники», перестали говорити про поворот додому. Ми побачили, що поруч старших. пл. сеньйорів стали вже до праці у Пласті два молодші покоління, два улади, які знають Україну лише з оповідань, але які не лише думають інакше ніж ми, старші, але часто висловлюють свої думки іншою мовою, яким ідеологічний вантаж Пластового Конгресу Першого якщо не зовсім незрозумілий, то принаймні неясний, а які на Пласт дивляться очима своїх сьогоднішніх, а не вчорашніх виховників. Найкращим прикладом того може послужити хоча б остання ювілейна пластова зустріч в Австралії, де на 450 учасників було лише 40 таких, що народились в Україні. Отже, яка ж інша ментальність, які ж інші уявлення про життя. Колишня дефініція Пласту, яка нам, що її вивчали, залишиться в пам'яті до смерти, а саме, що «Пласт — це організація української молоді для всебічного патріотичного самовиховання» — стала для багатьох молодих незрозумілою і проблематичною. Хіба ж Пласт тепер всюди — це справді організація м о л о д і? Чи не краще сказати — організація д л я м о л о д і? Чи сьогоднішній Пласт — це організація самовиховна, чи виховна? Чи сьогодні самовиховання у Пласті дійсно всебічне і патріотичне?...

Ми дали молоді всі добра цивілізації і вигоди: домівки, табори, лещата, літаки, вітрильники, ми дали їй українську спільноту з її здвигами, святкуваннями; ми дали їй традицію і спомин про Батьківщину — забули, однак, за формою і адміністрацією (що своїм розміром далеко переросла аматорські сили громадської, доривочної праці) за зміст і характер пластування, тобто не поставили їх на відповідному рівні, не в повному того слова значенні, не на відповідній площині.

Виринає питання: А як далі? — Воно вимагає швидкої і чіткої відповіді. Це питання стосується майбутнього Пласту, визначення його завдань, що мають здійснюватись у першу чергу. Шукання відповіді на це питання полонило уми старшого пластунства і пл. сеньйорів на всіх континентах і довело до конечности переведення Пластового Конгресу Другого.

Нам треба на підставі з'ясування дотеперішнього стану дійти до висновків на майбутнє. А це і є завдання цієї моєї доповіді, як однієї малої частини теперішніх конгресових праць. Тільки тоді, коли кожний з нас прийде із конкретними висновками, навіть, коли вони контроверсійні, зможемо дійти до спільного порозуміння у дискусії. Щойно тоді могтимемо знайти на питання: «А що далі?... та з ким далі?» відповідь щодо нашої дальшої конструктивної праці в Пласті.

ВИСНОВКИ

Пласт має всі дані жити в діяспорі так довго як довго житиме українська спільнота, під умовою, що не змінить своєї основної і засадничої вимоги до членів, якою є потреба опанувати українську мову, плекати її у родинному та громадському середовищах, набувати знання про Україну і користуватись здобутками культури. Ця передумова була так широко обґрунтована у працях Пл. Конгресу Другого та у працях Виховно-Освітньої Сесії СКВУ, що далі дискутувати про це зайво.

Саме знання мови, звичайно, не вистачає для національної ідентичности. Мусить бути живий духовий зв'язок із культурою України, не лише з минулими її надбаннями, але й теперішніми, а це вимагає піднесення інтелектуального рівня наших членів та провідників зокрема і збалянсування виховних і матеріяльних аспектів діяльности у Пласті із пересуненням важливости на ці перші. Менше думаймо про нові доми та оселі, а більше про друковане слово, виховні матеріяли і засоби.

Ця зміна нашої дотеперішньої внутрішньої політики конечна, якщо нам залежить на якості членів, а не на їх кількості. Уважаю, що такий висновок конечний, і він випливає ось із таких причин:

1. Ми не можемо врятувати усієї нашої молоді від денаціоналізації і це не є завданням Пласту.

2. Велика кількість членства в організації ставить до Пласту вимоги, яких не можна виконувати при теперішній громадській і добровільній надобов'язковій системі нашої праці.

3. Селекція членства може поволі повернути елітарність нашій організації, яка для дальшого існування Пласту є конечно потрібна.

Селекція членства може бути природня або примусова. Погляньмо на порівняння щодо кількости членства в окремих уладах у двох періодах, що їх відділюють останніх 10 років:

1957 рік: УПН — 1984, УПЮ — 1781, УСП — 553, УПС — 775
1967 рік: УПН — 2085, УПЮ — 3154, УСП — 1347, УПС — 969

Із цього порівняння бачимо, що число приросту новацтва є куди менше ніж юнацтва і старшого пластунства. Окремі крайові старшини б'ють із цього приводу на сполох — останні роки показують в окремих країнах мінімальний приплив новацтва. Чи це при-

родня селекція, чи брак атрактивности пластової організації, чи ще щось інше, не відомо.

Зате із вищеподаних чисел стає ясним, що примусова селекція в УСП і УПС конечна вже в найближчих роках. Щоб це сталося можливо безболісно та щоб ми не втратили у цих сотках паперових членів приятелів Пласту в майбутньому, треба вкінці ясно поставити ту дефініцію, що «Пласт — це організація української молоді». Значить, у ній місце на молодь і лише тих повнолітніх членів, що активно допомагають цій молоді у її самовихованні і які мають до цього дані, вишкіл і провідницький хист. Для всіх інших вихованих у Пласті громадян треба знайти іншу організаційну форму, у якій вони, не втрачаючи зв'язку із Пластом, могли б допомагати йому як провідники на різних постах у громадському, культурному, професійному чи політичному житті. Яка до цього найкраща форма — це слово за устроєвою комісією ПКДругого.

Щоб осягнути таку селекцію, а згодом поруч із цим дійти до елітарности Пласту, треба нам зробити також доконче скалю важливости наших завдань. Коли ми втратили роки на безплідній дискусії про компетенції, про пластову хустку, капелюх, про те — чи пити і курити чи ні, чи нам тепер станути «лицем до громадянства» чи «до пластової домівки», то найвищий час поставити на першому місці всіх наших думок і починів насамперед нашу молодь, потім громаду, а щойно на третьому місці своє «его».

Молоді, що тепер стоють перед нами, і ті, що прийдуть після нас, потребують куди більше уваги, індивідуального підходу, вирозуміння і захоплення чимось і кимось, ніж вони це мали досі. Для цього потрібно дійсної кадри вихователів, а не 15-16-літніх дітей із золотими літерами «КВ» на рамені, які були б познайомлені із психікою і проблемами сучасної молоді всебічніше і на відповідному фаховому рівні.

Сьогодні не вистачає вже сам досвід, навіть довголітній. І тут, як і в кожному іншому званні, потрібний постійний дошкіл. Ми не можемо стояти перед складними проблемами молоді, покликаючись лише на те, як то було «колись» і що, мовляв, «так було завжди».

Перше всього, треба молодь, що надається до Пласту, охопити і захопити Пластом, а для цього треба мати добрих провідників. Це — чи не найважча справа, на яку нема готової рецепти. Ми маємо в нас пластовий провід, але не маємо у Пласті достатньої кількости справжніх провідників. Їх не можна вибрати демократичним способом — вони можуть тільки випливти силою своєї індивідуальности і захопити молодших. Провідник, це не той, що каже, як робити, але той, що робить сам і захоплює своїм прикладом, притримуючись у своєму житті тих самих вимог і тих самих законів, що їх сам стосує до молоді. Сл. п. Іван Чмола — зразок такого провідника, який не розповідав пластунам про те, як було в УСС, що не казав, як будувати Сокіл, але який сам будував його разом із ними.

Перенаголошенням зовнішньої форми в останніх роках, використуванням парамілітарних способів виховання, ми позбулися з наших рядів не однієї одиниці з інтелектуальними зацікавленнями, не одного потенціяльного провідника.

А цих провідників нам так треба, коли хочемо, щоб Пласт не був ізольованим від громади, але іншим, особливим своїми виявами праці, способом життя своїх членів, не школою із лекціями, а школою життя, не спортовою дружиною, а фізично виробленими юнаками і юначками, тобто організацією, що спроможна виховати гармонійно розвинену людину.

Щоб таку функцію Пласт міг виконати, треба нам доосновно зревідувати вимоги до нашого членства, відділити справи найважливіші, незмінні і недискусійні, від несуттєвих і поверховних. Маю на думці наші правильники, вимоги проб, закон тощо. Думаю, що ми достатньо міцні, щоб признатись до наших недомагань на те, щоб їх виправляти або усунути. Навіть, коли мова про пластовий закон, то й тут якість важливіша за кількість. Чи не краще мати, наприклад, лише 8 вимог пластового закону і їх перестерігати, ніж 14, що їх члени Пласту знають, щоправда, «на пам'ять», але яких багато пластунів і пластунок ніколи не виконують у житті.

Організація молоді мусить іти із життям, а не стояти на місці. Але нам треба йти мудро і розважно, пов'язуючи «вчора» із «сьогодні» і «завтра». Можна б, отже, на закінчення цих скромних висновків пристосувати до Пласту відомий погляд Т. Еліота:

«Наша потреба — це не відбудовувати те, що зникло, або відроджувати завмерлу культуру в модерних умовинах, але — вирощувати сучасну культуру із давнього коріння».

...Сім «томів Енциклопедії — це подвиг, якого довершують тільки державні нації, а тут українці розпорошені по всьому світу, власними мозками, зі скромними фінансовими засобами довершують діла безприкладного в історії...» («Новий Шлях», Вінніпеґ, 7. 1. 1966 р.)

Своєю ПОЖЕРТВОЮ на видавничий фонд ЕНЦИКЛОПЕДІЇ УКРАЇНОЗНАВСТВА і ПЕРЕДПЛАТОЮ ЕУ (8 томів коштує тепер $120.00) поможіть закінчити ЕУ. Замовлення приймає адміністрація "Пластового Шляху".

Мирослав Раковський

ОДНА ПРОМОВА І ОДИН СОН

Під час бенкету, що його влаштувала 15 березня ц. р. Пластова Станиця в Нью-Йорку у місцевому Українському Народньому Домі для відзначення 20-річчя свого існування і своєї праці, пл. сен. Мирослав Раковський, перший голова старшини цієї пл. станиці, виголосив головну промову, яку оце друкуємо з уваги на її цікавий і оригінальний зміст. — **Редакція.**

Пластова Станиця в Нью-Йорку святкує нині 20-річчя свого постання. З малого гуртка, який сформувався 1 травня 1949 року, вона стала найбільшою пластовою станицею у США та розрослася так, що ледве вміщається в оцьому тепер вже власному домі, що його в поті чола перебудовують для потреб нашої пластової молоді ентузіясти — члени Пластової Будівельної Фундації в Нью-Йорку.

Першою пластовою організаційною клітиною на терені Нью-Йорку був мішаний юнацький курінь, який засновано при кінці 1947 року. Він був оформлений як відділ Товариства Українських Еміґрантів «Самопоміч» та відбув, м. і., своє свято весни в «Українському Селі» біля Бавнд Бруку, у стейті Нью-Джерзі, на терені тамошньої Української Православної Церкви.

Коли ж до Нью-Йорку та околиць приїхало кілька сеньйорів і старших пластунів і пластунок, ми скликали 1 травня 1949 р. до домівки «Самопомочі», при 7-ій вулиці схід ч. 33, сходини всіх пластунів і пластунок, прізвища та адреси яких були нам тоді відомі. На цих сходинах було 7 членів пл. сеньйорату та 32 члени УСП та УПЮ. Ми ухвалили оформити пластову станицю та обрали перший її провід у такому складі: станичний — пл. сен. Мирослав Раковський, заст. станичного і госп. діловод — пл. сен. Лев Попович, писар і референт преси — пл. сен. Анна Бойцун, кошовий — ст. пл. Богдан Підлуський, кошова — пл. розв. Ліда Мручкевич.

Кількість пластунів і пластунок у Нью-Йорку та в околиці зростала майже з кожним днем так, що влітку 1949 року ми вже відбули юнацькі табори в «Українському Селі» у Бавнд Бруку, а на «вікенд» з нагоди «дня праці» ми скликали першу пластову зустріч у США, що успішно відбулася на цьому ж місці. На першій зустрічі було 10 сеньйорів та один гість, ред. М. Шлемкевич, 39 членів УСП та 42 члени УПЮ, із 5-ох різних стейтів США.

Під проводом чергових станичних, пл. сеньйорів: Іларіона Домбчевського, Ярослава Бойдуника, Мирона Левицького, Михайла Юзенева, Олексія Сокола, Володимира Савчака, Володимира Хамули, Володимира Рака, Тараса Гунчака, Петра Пясецького, Тараса Триша і Павла Дорожинського, Пл. Станиця Нью-Йорк розрослася зі згаданих скромних початків у найбільшу тепер пластову станицю у США, яка нині нараховує: 184 члени новацтва, 229 членів юнацтва, 153 члени старшого пластунства, 110 членів пл. сеньйорату та 256 членів Пластприяту, разом 932 члени.

Але ті, що помагали нашій пл. станиці постати, і ті, що помагали та допомагають їй рости і розвиватися, цілий час мали та мають і сьогодні різні проблеми. Я хотів би пригадати деякі з них.

Однією із перших проблем, на які ми натрапили, коли приїхали сюди, було питання: **включитися чи не включитися до американського скавтінгу.** «ДП-скавти», до яких ми належали в часі нашого побуту в ДП-таборах в Европі, були пов'язані з міжнародньою скавтовою організацією. Міжнародня скавтова конференція, яка відбулася в Муассон у Франції, вирішила, що ДП-скавти, переїхавши до нових країн поселення, повинні включитися до скавтових організацій країн свого нового поселення. У США та в Канаді були обосторонні спроби контактів між новоприбулими пластунами і місцевими скавтовими організаціями, і то на різних поземах, починаючи від індивідуальних контактів між поодинокими пластунами та скавтами, аж до розмов «на вершинах», між головними проводами. Усі ці контакти, зокрема оті на найвищому рівні, доволі швидко дали ясний образ ситуації: **якщо ми хочемо утримати нашу національну ідентичність, то мусимо мати свою окрему пластову організацію.** Цією дорогою ми пішли, і я сьогодні цілком переконаний, що це була єдина можлива розв'язка цієї проблеми.

Другою була **віровизнанева проблема.** В ДП-таборах, в Европі, ми звикли до того, що українське священство, католицьке та православне, мало доволі добрі взаємні контакти, і ми не мали ніяких проблем, співпрацюючи з обома нашими Церквами. Приїхавши до США, ми застали тут зовсім відмінну ситуацію. Ми пробували нав'язати зразу зв'язок з обома нашими церквами, католицькою та православною, та дістати попертя обох церков. Наші старання під цим оглядом не завжди були успішні. Ситуація значно змінилася лише нещодавно, коли Ватиканський Собор Другий привів до радикальної зміни у стосунках поміж різними християнськими віровизнаннями. Між тими, що найбільше радіють нав'язанням контактів між католицькою і православною церквами, є напевно наш Пласт, а зокрема наша Пластова Станиця в Нью-Йорку, яка саме сьогодні гостить у себе представників наших обох традиційних віровизнань.

Ми мали та й до деякої міри ще маємо деякі **проблеми із програмою Пласту.** В Україні Пласт був парамілітарною організацією: однострій, дисципліна, подібна до військової, були атракцією для молоді та становили рамці для програми, спрямованої на майбутню військову чи допоміжньо-військову службу. Упоряд, марші з наплеч-

никами, виповненими піском, і подібні вправи заповнювали велику частину зайнять молоді.

Тимчасом у США є інший дух: **мілітаризм і дисципліна тут не мають багато прихильників.** Ми ступнево закинули велику частину отих парамілітарних елементів у нашій програмі для молоді, але нам не цілком удалося заповнити цю програму новою тематикою, яка була б справді атрактивною для тутешньої теперішньої молоді. Маємо надію, що студії, які переводить на своїх семінарах Головна Комісія ПКД, дадуть успішну розв'язку оцих проблем.

Очевидно, що це ще не всі проблеми, які виросли перед нами, коли ми сюди приїхали. Багато з них нам удалося постепенно, так чи інакше, розв'язати, з більшим або меншем успіхом. Але є **ще одна проблема, яку нам особливо важко розв'язати — це недостача добре вишколених та відданих пластовій справі провідників молоді** або, як ми їх звичайно називаємо, — пластових виховників.

У скавтінґу ця справа поставлена дуже просто: якщо у якомусь місці, звичайно при якійсь церкві чи при школі, знайдеться група батьків, які заінтересовані в тому, щоб їх діти належали до скавтінґу, то ця група батьків одержує чартер на ведення скавтової одиниці. Частина батьків проходить тоді відповідний вишкіл, складає скавтове приречення та на підставі відповідного уповноваження починає вести виховну працю. Друга частина батьків веде адміністрацію скавтової одиниці та допомагає отим новонайменованим лідерам (із першої групи) у їхній праці.

У нас цілий тягар виховної праці опинився на пл. сеньйорах і ст. пластунах, що вийшли з рядів новацтва та юнацтва. На жаль, ряди пл. сеньйорів — ентузіястів меншають з року на рік, а ст. пластуни такі обтяжені шкільними зайняттями, що на виховну працю у Пласті не залишається їм багато часу.

Закінчивши свою каденцію як голова КПС у США та уступаючи з цього посту в 1955 р., я подав тоді на Кр. Пл. З'їзді низку рекомендацій для чергової КПС на підставі моєго майже трирічного досвіду в КПСтаршині. Між іншим, я сказав тоді: **Проблема достаточної кількости кваліфікованих виховників — це питання «бути або не бути» Пластові у США...** Вже кількаразово принагідно **звертав я увагу на поважну і досі невикористану потенціяльну енергію, яка криється у Пластприяті.** Є самозрозумілим, що якраз Пластприят, або, конкретно кажучи, батьки пластунів, дуже заінтересовані у правильному вихованні молоді. І якраз це коло осіб повинно бути, з природи речі, найсхильніше жертвувати не лише гроші, але і свою працю та свій вільний час для виховання своїх дітей. На жаль, конкретних наслідків із цієї моєї тодішньої пропозиції в нас досі ще не видно.

Щоправда, доходили до нас вістки, що **наші пластові друзі в Канаді підхопили цю саму думку** та що там **деякі члени Пластприяту виконують виховні функції,** але справа цілком вияснилася для нас аж 22 лютого ц. р., на четвертому семінарі Головної Комісії ПКД. Я довідався там з величезною сатисфакцією зі слів одного з прелеґентів, п. Андрія Коморовського, члена Пластприяту в Торонті, що там цілий ряд членів Пластприяту включився у виховну працю у Пласті, а сам п. А. Коморовський з добрим успіхом вів як зв'язковий упродовж кількох років юнацький курінь. Варто зауважити при цьому, що п. Коморовський засвоїв собі незвичайно глибоке знання методики виховання та організаційної структури не лише Пласту, але й різних скавтових організацій, та що він працює за клясичною лінією самовиховання юнаків у рамцях гуртка.

***

Вернувшись додому з оцього семінару, я швидко пішов спати і мені приснився осьтакий дивний сон. Мені снилось, що станичній старшині в Нью-Йорку вдалося підшукати 20 батьків нашого новацтва та юнацтва, які мали добрий підхід до молоді, та були схильні працювати упродовж кількох років як виховники пластової молоді. Станична старшина запросила оцих батьків на сходини та запропонувала їм стати повноправними пластунами і скласти пластову присягу, щоб вони могли якслід виконувати всі функції пластових виховників, наприклад, відбирати від своїх виховників новацьку обіцянку чи пластову юнацьку присягу, носити з ними разом пластовий однострій там, де цього треба тощо.

Знаючи застереження деяких батьків, членів Пластприяту, щодо їхнього оформлення у пл. сеньйораті, наш станичний провід вияснив оцим кандидатам на виховників відразу ось таке: батьки, які бажають працювати як виховники пластової молоді, а не хочуть партиципувати в діяльності пл. сеньйорату, не мусять належати до ніяких сеньйорських куренів, ані брати участи в зайняттях Осередку Праці УПС. Тільки для порядку та для евіденції вони зобов'язані зареєструватися у місцевому ОП УПС, який напевно буде гордий з того, що у своїх рядах матиме таких активних членів. Батьки, що по деякому часі виховної праці хотіли б відійти із пл. сеньйорату, зможуть це кожночасно зробити, попередивши перед тим про це станичну старшину, але вони повинні по змозі допровадити до кінця певну фазу розпочатої виховної праці.

Мені далі снилося, що таке вияснення задоволило зацікавлених батьків, і що в дискусії один із них нагадав навіть такі слова Аристотеля: «Немає більше божественної цілі у житті людини як та, щоб правильно виховати не тільки своїх власних дітей, але і дітей інших людей», — і що всі оці батьки погодилися працювати як пластові виховники.

Їх відразу поділено на дві групи: тих, що хотіли бути виховниками новацтва, і тих, які хотіли працювати з юнацтвом. Кадра

виховників підшукала між теперішніми та колишніми виховниками найкращих фахівців, які провели із цими батьками теоретичні та практичні вишколи. Батьки дістали до рук усю потрібну літературу. Кандидати на новацьких виховників одержали: правильник УПН, видання «Орлиного Круга» та американські видання для «каб-скавтс», а кандидати на юнацьких виховників: «Життя в Пласті» Дрота, правильник УПЮ, посібник зв'язкового, посібник про організацію пластових таборів та всякі чужомовні посібники про «бой-скавтів». Батьки дуже інтенсивно студіювали всю цю літературу, а одночасно допомагали вести новацькі гнізда і новацькі курені. Кожний вишкіл покінчився однотижневим табором, і всі батьки пожертвували на це один тиждень своїх вакацій, щоб набрати отого практичного знання, такого конечного для ведення праці з пластовою молоддю.

Після закінчення цілорічного вишколу оці 20 батьків були готові перебрати пости упорядників новацьких роїв та юнацьких гуртків, а навіть гніздових та зв'язкових юнацьких куренів. А що кількість оцих нововишколених виховників була більша ніж кількість виховних постів, які тоді треба було обсадити у пл. станиці, то станична старшина почала організувати між шкільною молоддю, зокрема при наших католицьких і православних церквах та при наших установах і організаціях, нові пластові частини УПН і УПЮ. Кількість новацтва, яке останніми роками почало було маліти, тепер нагло почало зростати. Одночасно почала зростати кількість юнацтва. В цей спосіб була відвернена загроза постепенного зменшання пластового дорасту.

Ось так закінчився мій дивний сон. Я розповів вам його тут, бо, може, він вам до чогось придасться.

**
*

Дозволю собі закінчити оце моє слово сердечним побажанням для 20-літньої ювілятки, нашої Пластової Станиці в Нью-Йорку, старим римським привітанням: «віват, крескат ет фльореат»! Хай живе, росте та проквітає наша Пластова Станиця в Нью-Йорку за отим пляном, що мені приснився, або за іншим, може ще кращим...!

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА і її чужомовні видання — це не тільки найбільше культурне досягнення нашої еміграції, але також великий політичний акт, що постійно позитивно впливатиме на відносини в Україні. ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА повинна бути в кожному українському домі.

Осип Е. Бойчук

ПРО ВІЛЬНУ ПЛАСТОВУ КРИТИКУ

Стаття пл. сен. Лариси Залеської-Онишкевич п. н. "А тепер уже купуймо навіть пластову обов'язковість" у ч. 2 (17) "Пластового Шляху" з 1968 р. викликала подвійну реакцію, як про це свідчать листи до редакції, поміщені у черговому числі цього журнала 3-4 (18-19) з м. р. Один із дописувачів уважав, що статті у пластових журналах можуть критично ставитися до проблем, але не повинні атакувати осіб (пл. сен. М. Раковський), — авторка другого листа до редакції "П. Ш." висловила думку ,що того роду статті взагалі не повинні появлятися у "Пластовому Шляху", бо вони обнижують його позем (пл. сен. О. Кузьмович). Коли зважити, що обидва ці листи можуть мати вплив на майбутню редакційну політику "П. Шляху", — варто основно зупинитися над цією проблемою, особливо, коли виявляється, що справа на листах до редакції "П. Ш." не закінчилася, а навпаки, стаття пл. сен. Лариси Онишкевич стає прецендентом, над яким вив'язується ширша дискусія на тему т. зв. "вільної критики" у Пласті.

Отож — журнал Великого Племени та куренів УСП і УПС "Сіроманці" "Там-Там" у числі 1 (99) за весну 1969 р. помістив статтю Старого Вовка п. н. "Чи все в порядку...?", у якій читаємо:

> "Недавно Найвищий Суд у США в процесі ген. Вокера проти магазину "Лук" подав таку опінію: в демократичному суспільстві публічні особи не мають права протестувати проти преси, яка проти них пише, яким би критичним дане писання і не було. Якщо хтось бере на себе якусь публічну функцію, то він мусить сприймати публічну критику. Інакше, державні урядовці і т. д. ставили б себе понад всіляку критику і не були б відповідальні перед публічною опінією. Вартість вільної преси в демократичнаму суспільстві є та, що ця преса витягає на денне світло недотягнення і проступки державних урядовців і тим самим хоронить народ від диктатури.
>
> Так воно буває в кожному вільному, демократичному суспільстві. Преса має обов'язок і право наглядати над особистою поведінкою обраних мужів довір'я, щоб сила уряду не пішла їм у голову і вони не спокусилися стати більшими чи меншими диктаторами, чи поповнювали інші надужиття. Без такої вільної преси демократичні суспільства такі, у як США, давно вже перестали б бути вільними.
>
> А як буває у нас, у Пласті? Чи маємо і ми критичну, незалежну пресу, яка наглядала б над тим, щоб обрані нами особи до проводу робили все так, як слід, щоб мали почуття відповідальности перед загалом членів Пласту?

Із жалем треба ствердити, що в нас не є так. Загально-пластові журнали, які були колись повні такої конструктивної критики (такі, як "Сеньйорська Ватра", "До Висот" і т.д.), якось зникли із тієї чи іншої причини. На крайових з'їздах чи з'їздах КУПО ніколи ніякої критики не почуєте. І не дивно. Там мають право голосу тільки обрані делеґати, які звичайно є обирані так делікатно, щоб не було між ними осіб, які б могли чи зважились би когось скритикувати за некомпетенцію... І так з'їзди вислуховують звіти, дають абсолюторію і слухняно обирають до проводу знову ж тих самих і все тих самих людей.

Лишається ніби "Пластовий Шлях", як єдиний форум, де така критика могла б появлятися в загально-пластовому маштабі. Алеж, чи буде "Пл. Шлях" містити щось, що випадково могло б когось "образити" слушною критикою за помилки чи некомпетецію у виконуванні пластових обов'язків?

Виявляється, що ні. Ось в останньому числі "Пл. Шляху" (ч. 3-4 за 1968 р.) редакція помістила два листи, які накидаються мокрим рядном на статті у попередніх числах "Пл. Шляху", які посміли подати пару слушних заувaг щодо помилок деяких членів Крайової Старшини у США. Маю тут на увазі лист пл. сен. М. Раковського і пл. сен. О. Кузьмович. Пл. сен. Раковський пише, що у пластовій пресі вільно атакувати лише проблеми, а ніколи особи, які виконують функції у проводі, — які б вони некомпетентні не були. І він читає лекцію авторові однієї статті у "Пл. Шляху", який звернув увагу одному членові КПС у США щодо непластого ставлення до його діловодства. Пл. сен. О. Кузьмович є багато менш делікатна. Вона пише, що такі статті обнижують рівень Пласту, "Пл. Шляху" і т. д., і накидаються мокрим рядном на всіх авторів статтей, які посміли б в якийнебудь спосіб скритикувати ними ж обраний провід.

Стаття пл. сен. М. Раковського мене не так турбує. Пише він, очевидно, із нашої традиційної — хоч такої помилкової — курінної льояльности. На жаль, у нас так завелося, що курені будуть боронити своїх членів, що б вони не зробили, замість вплинути на них, щоб вони, може, виправили свої помилки.

Зате стаття пл. сен. О. Кузьмович мене більше непокоїть. Вона ж бо є і в КПС, і в ГПБ, і в інших пластових проводах, і всюди має вплив на хід подій. Себто її думки в цьому листі відображують думки проводів. Чи віщує це новий період цензури і диктатури у Пласті, де ніхто не посміє сказати і словечка на так званий "пластовий естаблішмент", який з року в рік керує Пластом?

Такі наслідки були б катастрофальні для Пласту. Нам треба критики. Нам конечно її потрібно, бо інакше все завалиться. На жаль, у проводах ми маємо багато людей лінивих, некомпетентних, шкідливих. Маємо теж і щирих працівників, які все таки часом роблять помилки. І завданням нашої преси і нас усіх, членів Пласту, є такі недотягнення викривати, звертати увагу. Щирі, добрі пластуни будуть таку критику вітати, бо вони не мають чого боятися, навпаки, критика їм допоможе краще працювати для загального добра. А тих, що не повинні бути у проводі, критика позбудеться"...

В дальшому стаття цитує відповіді на анкету Головної Комісії ПКД, але до цього повернемося пізніше.

***

Автор повищої статті вислолюється, як бачимо, за вільну пластову пресу, яка б відвертою критикою викривала недотягнення пластових проводів з метою позбутися з них людей лінивих, некомпетентних, шкідливих.

Мені видається, що Старий Вовк, боронячи "вільної критики" у пластових журналах, саме своєю статтею дає аргумент проти бороненої ним справи. Бо під час, коли стаття пл. сен. Лариси Онишкевич у "ПШляху" була голосом компетентної пластової провідниці, яка — з пластового погляду — зовсім правильно насвітлювала важливу і наболілу проблему (застереження до її статті висловлено у згаданих двох листах до редакції "Пл. Шляху" не щодо її змісту, а лише щодо форми і доцільности публікування у пресі), — то цього не можна сказати про статтю Старого Вовка у "Там-Там"-і.

Старий Вовк базує свої висновки на паралелях: демократичне суспільство — і Пласт; публічні урядовці — і члени пластових проводів; загальна преса — і пластові журнали. На мою думку, всі ці паралелі є хибні.

Пласт не є суспільством. Суспільство — це людська збірнота, поділена на ряд груп: соціяльних, станових, професійних, конфесійних, економічних, культурних, часто етнічних. Інтереси цих різних груп часто взаємно суперечні, і боротьба за них є найсильнішим рушієм у житті суспільства. Члени суспільства родяться в ньому і мусять у ньому залишатися і боротися за свої особиті і групові інтереси, — хіба що рішаться еміґрувати.

Пласт же — є об'єднанням людей, що добровільно згуртувалися для спільного змагання за обрану мету. Хоч вони особисто належать до різних вікових, соціяльних, станових, професійних чи інших груп, — вони у Пласті не шукають заспокоєння особистих чи групових інтересів, а лише спільно шукають шляхів, як найкраще здійснити мету, для якої вони згуртувалися. Ніхто і ніщо не приневолює їх залишатися у Пласті і — якщо вони невдоволені — можуть свобідно прямувати до тієї самої мети іншими шляхами. Якщо можна Пласт до чогось порівняти, — то хіба до родини, у якій родинну любов заступає правдива пластова дружба.

Зокрема не є Пласт "демократичним суспільством". Сама назва демократія містить у собі елемент влади, сили, панування, — про що у

Пласті недоречно говорити. Цей термін — ужитий у ширшому розумінні, а саме, що загал членів має рішальний голос у всіх справах, — теж непридатний до Пласту. "Демократичним голосуванням" не можна у Пласті змінити його ідейних основ, для яких Пласт був заснований. Однак, коли говорити про демократичні принципи в організаційній побудові, — то наш Пласт, мабуть, є найбільш демократичною організацією скавтського типу у світі, бо всі його пости є виборні, під час коли в інших скавтських організаціях на ці пости призначують "згори".

Хибно теж порівнювати членів пластових проводів до виборних політичних діячів чи урядовців у державі. Т. зв. "публічні особи" в суспільстві — це професійні діячі, що за винагороду від суспільства заступають інтереси своїх виборців і в імені своїх мандатів господарять народнім майном. Виборці в державі не мають іншої можливости стежити за діяльністю публічних осіб, як тільки за допомогою преси і публічної опінії.

Члени ж пластових проводів — це люди, що без ніякої винагороди беруть на себе обов'язок вести упродовж означеного часу справи пластової організації. Вони можуть бути більше або менше здібні, більше або менше працьовиті, більше або менше "компетентні", але вони завжди репрезентують найкращий склад, який в даний час можливо було обрати. Вони не виконують ніякої "влади", і не існує ніяка небезпека, що вони стануть диктаторами у відношенні до загалу членства організації. Очевидно, вони підлягають критиці, — але це має діятися шляхом, устійненим для цього в устроєвих нормах організації: на відповідному форумі та у відповідний час. При цьому критика має бути товариська, доброзичлива, спрямована на добро організації, а не наставлена на викривання самих поганих сторінок і проявів.

І врешті третя паралеля: пластова преса не може наслідувати щоденних загальних газет, що вічно шукають за сензацією і скандалом. Слушно твердить пл. сен. М. Раковський, що пластова преса повинна насвітлювати проблеми, але не атакувати особи. Бо, остаточно, за всякі рішення відповідальність несуть колеґіяльно цілі старшини, а не поодинокі особи. Від себе додам, що самого насвітлення проблеми замало. Якщо пластовий журналіст хоче звернути увагу на якусь неправильність у пластовій практиці, — він повинен подати теж від себе проєкт, як цій неправильності зарадити. Лише тоді критика буде конструктивна і буде віддзеркалювати намір критика направити зло, а не тільки критикувати.

***

Поза хибністю поставлених паралель стаття Сірого Вовка грішить теж іншими гріхами, найбільшим з яких є те, що вона часто минається з правдою. Бо невірним є його твердження, що критика пластового проводу на з'їздах неможлива тому, що учасників з'їздів "делікатно добирається" так, щоб не допустити туди осіб, які могли б щось критичного сказати.

Передусім — у з'їздах беруть участь не самі обрані делеґати, а в першу чергу члени пластових старшин у терені, які не лише несуть увесь тягар організаційної праці, але теж і знають її, розуміють її проблеми, мають погляд на те, чого можна вимагати від пластового проводу, а чого ні. Вони є компетентними критиками обираного ними проводу і вони роблять це у призначений для цього час і на відповідному місці. До постів станичних, кошових, зв'язкових, гніздових, які становлять основну частину учасників пластових з'їздів, — стоять отвором не стежки, а широкі биті шляхи, приступні кожному кваліфікованому старшому пластунові і пл. сеньйорові. Делеґати ж членства, обирані вільним голосуванням на зборах пластових станиць, є представниками опінії загалу членства і вони теж користають із права критики. Їх обирають звичайно з-поміж найдосвідченіших пластових провідників, і говорити про якісь "маніпуляції" при їхньому виборі може тільки хтось непоінформований або злісний.

Критика перед з'їздовим форумом з одного боку вимагає почуття відповідальности і особистої відваги критикувати прямо в очі, а з другого боку дає критикованим можливість із місця відповісти на критику, вияснити, спростувати невірні твердження, спростувати евентуально неслушні закиди. Тих усіх можливостей не має критика у пресі. Кожний випадок неслушної критики у пресі вимагає зусиль і часу на відповідь, і спростування, а це неможливе в умовах нашої діяльности.

Далі: Сірий Вовк або не бачить, або не хоче бачити, що упродовж останніх 15 років оце вже третє пластове покоління за чергою займає чолові пости в головному пластовому проводі. Відповідно міняються особи теж у крайовому пластовому проводі у США. Однак, у Старого Вовка "з'їзди послушно обирають знову ж тих самих і все тих самих людей".

Старий Вовк твердить, що пл. сен. Ольга Кузьмович є в різних пластових проводах "і всюди має вплив на хід подій. Себто її думки... відображують думки проводів". Таке твердження Старого Вовка не має ніяких основ. Якщо, одначе, у Пласті рахуються з думкою пл. сен. Ольги Кузьмович, то це заслужено діється внаслідок її довголітньої діяльности на різних провідних пластових постах.

Дуже нерадо беруся коментувати абзац статті Старого Вовка про "пластовий естаблішмент", який "з року-на-рік керує Пластом", як теж про "новий період цензури і диктатури у Пласті". Модна тепер боротьба проти всякого "естаблішменту". Але якщо Старий Вовк розуміє під цією назвою людей, які всецілo віддані пластовій організації і завжди готові віддати свій час і труд для Пласту, — то такий "естаблішмент", як запорука тривалости Пласту, заслуговує радше на привітання, а не на його негацію. Загадкою для мене є вішований "новий період цензури і

диктатури в Пласті", бо я не знаю "старого" чи попереднього такого періоду.

Я зовсім не маю наміру твердити, що у Пласті все так добре наладнане, що всяка критика непотрібна. Навпаки, я бачу багато недоліків, які вимагають поправи, багато явищ, що заслуговують на критику, — включно з вимогою відкритої, "вільної" критики у пластовій пресі. Бо інструмент "вільної критики" дуже важливий, але він може бути корисний тільки в руках компетентного критика, який знає справу, про яку пише, вірно її бачить і витягає правильні висновки.

Мій висновок із вище сказаного такий: критика у Пласті є потрібна і побажана, але вона має відбуватися на призначених для цього форумах і у призначений для цього час. Критика має бути доброзичлива і конструктивна, тобто не для самої критики, але в намаганні направити критиковані недоліки, і тому вона має рівночасно подавати засоби направи критикованого стану чи явища.

Голоси у пластовій пресі т. зв. "вільних критиків", що ані не беруть участи у праці пластових проводів, ані не несуть відповідальности за неї, а до того ще недокладно поінформовані про справи, у яких забирають голос, або свідомо їх невірно насвітлюють, — не можуть принести користи Пластові. На мою думку, тільки чинна, активна праця у Пласті дає легітимацію для критики пластового проводу.

У конкретному випадку: згадана вже стаття пл. сен. Лариси Онишкевич заторкнула важливу і наболілу у Пласті справу. Ждати з нею до наступного з'їзду не було б корисним. В інтересі Пласту ця стаття повинна б знайти якийсь доступ до КПСтаршини, — можливо навіть у "П. Шляху", — але не у формі: ось тут стою я, що правильно розумію проблему, — а там Ви, що допускаєте до ганебної практики у Пласті, — лише радше у формі: у нашому Пласті така то справа прибрала такі форми, що мусимо це якось направити. Може б ми пробували це так або сяк, або ще інакше разом направити...

Натомість статті в роді критики Старого Вовка "Чи все в порядку?" — на мою думку — не повинні появлятися ані в "ПШляху", ані у курінних виданнях.

***

Друга частина статті Старого Вовка заповнена цитатами відповідей на анкету Головної Конгресової Комісії, повних скептицизму і критики у бік пластових проводів. Суттєво — ці відповіді не мають великого значення, бо з кожної анкети, якщо вона достатньо велика кількістю учасників, можна вибрати довільну кількість відповідей в один або другий бік.

Але формально уважаю великою неправильністю те, що Головна Конгресова Комісія дозволила використати в курінному журналі відповіді на її анкету перед їх евалюацією і перед опублікуванням тієї евалюації. Головна Конгресова Комісія втішається великими повновластями проводити обслідування існуючого стану Пласту, але повинна робити це сама, опрацьовувати анкети всебічно, а не дозволяти використовувати їх курінному журналові для однобічного обґрунтовування його критичних зауваг.

***

І наприкінці, — я приблизно вдвоє старший від Старого Вовка. Тому я старався писати цю статтю так, щоб вона не звучала як "Поученіе Мономаха дітям", бо це не було б правильним у відношенні до зрілого, інтелігентного та освіченого автора критикованої статті. З другого боку, я навмисне уникав надто солодкої увічливости, яка часто більше дошкульна, ніж пряма лайка. Якщо мені це не вдалося або не вповні вдалося, заздалегідь прошу вибачення, бо я дійсно старався.

Звенислава Захарчук

ПІСНЯ ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ НОВАЦТВА

Життя людини багатобічне і багатогранне. Тому то різноманітні й засоби виховання людини. Людина виховується передусім замолоду. Наша народня мудрість каже, що чого Івась не навчиться, того Іван не буде знати. Якщо погодимося, що формування, настанову людини до життя, тобто основу людського виховання треба формувати замолоду, то виховання молоді має, може, більше значення ніж самий духовий розвиток людини у зрілому віці. Звідси й перше питання:

ЧОМУ ПІСНЯ КОРИСНА ЛЮДИНІ?

Пісня — це лише один із перших засобів виховання. У першу чергу психіка людини вимагає для доброго духового здоров'я час до часу виявляти свої емоції, хоч би для самого відпруження. Бо не завжди можна ці всі емоційні почування висловити словами. При гомоні відповідної пісні людина виявляє їх назверх замість того, щоб душити їх у своїй підсвідомості на свою психічну шкоду.

Пісня — чи якась музична композиція або взагалі відповідна координація звуків — впливає на людину іззовні, наставляючи її у відповідний настрій, тобто емоційну настанову. Скажімо — марші викликають у нас почуття ритму і гармонію рухів, — веселі, жартівливі пісні — сміх і радість. Сумні мелодії побуджують часто почуття меланхолії. Коли ж ми людину усвідомимо про те чи, інакше кажучи, сама людина прийде до тієї свідомости, чи відчує, то вона (людина) буде вживати пісні так само, як уживаємо всі природою дані нам таланти. При монотонній праці будемо

співати щось із жвавішим темпом. Коли ж ми сумні, меланхолійні — весела мелодія з підбадьорливими словами допоможе нам розвіяти меланхолію та перейти у кращий, жвавіший психічний стан. У моментах, коли нас гнітить туга, душевний біль любови, жаль чи розчарування — треба такі почування виявляти, висловлювати чи виводити їх назверх, і хоч не завжди знайдемо слухача, то сама пісня це душевне навантаження відпружить.

І тому людині потрібний спів, музика тощо. А зрештою — найкращим доказом є те, що людина родиться серед природи, на її лоні зростає. Людина є складником тієї ж природи, а природа сама ж співає.

ЩО, ЯК І КОЛИ СПІВАТИ З НОВАЦТВОМ?

Отож як братчик чи сестричка зрозуміють ціль і вартість пісні, музики тощо, із таких основ, як це сказано вище, то вони повинні піднайти відповідну пісню для сьомилітніх новаків, щоб вона відповідала їм і змістом, і мелодією, пояснити новацтву слова пісні, а тоді вивчати її співати. Новаки можуть співати завжди, майструючи, маршуючи чи граючись на площі чи навіть на залі. Тут важливе лише те, щ о і як співати. На мою думку, це безвартісне і страта часу заставляти новаків співати тоді, коли вони неспроможні зрозуміти ні тексту пісні, ні неспроможні підхопити невідповідної їх вікові мелодії пісні. Заставляти дітей співати тільки тому, що ми українці, мовляв, маємо багато чудових пісень, що їх новаки повинні б знати — це не тільки некорисно, але й шкідливо. Чому? Пісня не є табличкою множення чи історичними датами, що їх мусимо вивчати напам'ять. Пісня — це ми, це — наше внутрішнє "я", що на нього мають вплив обставини. Українська пісня не постала тому, що ми хотіли мати багату музичну культуру, її ніхто не творив на замовлення, та й ніхто не повинен би виявляти її — пісню — у програмовій формі. Пісня народжується стихійно, бо вона дзеркало нашої душі. Українська пісня гарна, бо гарною є українська душа, що відбивається у цій пісні, і то якраз тому, що має настільки вродженого хисту, щоб усі свої почування виявляти піснею.

Наприклад, коли розповідаємо новакам про козацькі походи степами, то ми повинні застосувати всі засоби вислову та опису тих походів, щоб новак міг змалювати собі їх у своїй уяві. Розповідаємо про вигляд козака — показуємо одяг, зброю тощо; показуємо зображення українського степу — образ (якщо ми не серед вільного простору, де далеко видно і простірно), наслідуємо тон голосу, вітер, шелест трав — щойно тепер повинна йти козацька пісня (нехай буде з пластинки для максимум ефекту), головно козацькі барабани. Далі вже працює уява новака. І коли новак успадкував українську душу від своїх батьків, то я певна, що він відчує і переживатиме все так, якби він був між козаками. І тепер пора вивчати слова і мелодію пісні, бо тепер він знає, як її співати і чому. Від цього моменту чи вихідного пункту пісня набере в новака, в його душі, правдивої вартости.

До того пластовий виховник не конче мусить бути співаком, треба мати лише українську душу і серце, а техніку — заступить патефон або й котрась сестричка завжди допоможе на фортепіяні чи хочби на гітарі.

Звертаю увагу, що на вивчання пісні треба заховати міру в часі. Сходини наших пластунів бувають, звичайно, часово обмежені. Сходини тривають годину, півтори, а виховник підготовляє якусь пісню до історичного свята. Наприклад, до святкування роковин Першого Листопада 1918 року. Пісня, скажімо, сумна, розповідає про мокрий лист у рові під Львівською ратушею. А тут за вікном у нашій домівці американське "бабине літо"... Діти веселі, бадьорі, жиггерадісні. Псувати дітям настрій веселий, погідний, як тут погідні осені бувають? Ні, не вказано. Треба вибрати щось інше, не про бій і біль, а про веселих стрільчиків, які "як ідуть у бій, то співають", і в такому настрої можна вивчити пісню навіть у короткому часі наших одних сходин.

ЧОМУ ПЛЕКАЄМО РІДНУ ПІСНЮ?

Ніяк не слід аргументувати потребу вивчати пісні патріотизмом чи вимогами Рідної Школи або Пласту. Рідну пісню вивчаємо насамперед тому, що вона гарна. Ту красу треба вміти показати. Вивчаємо наші пісні, бо вони нам рідні. І цю рідність виховник повинен вміти виявити своїм відношенням до пісні, глибоким зрозумінням основ національного виховання. Треба новакам відповідно пояснити, що ми не починаємось із днем нашого народження, бо ми саме продовжуємо наших батьків і наших предків, а себе продовжимо у наших дітях. І тому якраз діти — Боже благословенство. Це стара філософія і давно доведений біохемічний факт.

І чому не має знати новак Івась про те, що колись давно-давно його прадід був також семилітнім Івасем, який грався над потічком в Україні, може й рибку ловив і собі під носом підмигикував:

Очерет довкола гойдався,
І струмочок весело шумів,
І метелик на сонечку грався,
Бувало. що ловив я пстругів...

Івась-прадід та Івась-правнук та сама душа, те саме єство, лише інше місце та інший час. Хай знає новак, що як він вивчає народню пісню, то він зустрічає себе в минулому. А прийде час, коли новак стане старшим пластуном, чи вже й сеньйором, то зуміє пізнати і красу рідної мови, її мелодію, і, може, не буде він героєм чи великим патріотом (за міркою сучасних суперпатріотів), але він буде продовжувати свого прадіда. Я так виховую своїх дітей, прадіда вони не бачили, про нього вони довідуються через знайомство з дідусем, але свого прадіда вони віднаходять у собі.

ЧИ НАВЧАТИ НОВАКІВ ТРУДНИХ ПІСЕНЬ?

Це теж цікаве питання. Та все має свій час і своє застосування. Можна припускати, що скомплікована, трудна пісня знеохочує новаків.

Та тут таки рішає майстерність і талант виховника, чи зуміє він передати зрозуміло новакам і зміст, і мелодію складнішої пісні. Якщо ні, тоді краще виховникові пошукати за піснею, що тематично, музично та вартістю підходила б у даний час новакам.

При цій нагоді хочу звернути увагу на те, що новацькі виховники (братчики чи сестрички) мають бути справді близькими — братами чи сестрами малим новачатам, а ніколи вчителями, а вже ніяк — військовими капралями. Братчик не повинен би сідати "за катедру". Коли новаки сидять на підлозі, муравi чи на стільцях — братчик повинен робити те саме. Новаки співають — братчик співає з ними. Виходжу із заложення, що братчик набагато дозріліший від новаків. Він уже навчився любити пісню і ту роботу, що її разом з новаками робить. Та братчикова любов повинна б, міркую, переливатись "як світло від світла" у душі новаків. Бо від щиролюбих братчика-сестрички новаки насякають як губка тим знанням і любов'ю, що їх мають їхні виховники.

Треба б ще згадати про інструменти при навчанні пісень. Інструменти конечні, бо вони наполовину полегшують навчання. Пошли, Господи, усім нашим новацьким роям і гніздам таких братчиків-сестричок, які грають на будь-якому інструменті, якого вони не лінуються принести із собою на новацькі сходини. Бо то дуже цікаво почути, як, наприклад, якась улюблена пісня звучить на скрипці, гітарі, може й на бандурі, що все ще серед нас є таким рідким інструментом, на флейті чи врешті і на мандоліні. Тут новак, може вперше, набереться зацікавлення до якогось інструменту і колись стане добрим музикою...

Треба ще й звернути увагу, що виховник повинен пояснювати слова кожної пісні, бо бувають у них слова, що їх новаки ніколи не чули і тому їх не розуміють. Виховник повинен пояснити також кожний інструмент, що ним користується при навчанні пісні, як також саму мелодію пісні. Це ж бо не жарти, це перші кроки новаків у їхніх музичних інструментах!

Також не забуваймо,, що не слід вчити співу чи навіть переводити свого роду пробу співу з новаками, коли вони стоять яких півтори години у лаві на збірці, "чекаючи на параду", а гості пластового проводу "чомусь спізнились". Не сподівайтеся навчити чогось новаків тоді, коли вони довший час вганяли по домівці, бо виховник "чомусь спізнився" і не прийшов точно на сходини із своїми новаками. Не кажіть їм застеляти червоним оксамитом сідалище, бо, мовляв, "приїде до них у гості Дух з України"... Це нереальна і шкідлива "інсценізація". Бо кожна молода людина, зокрема новаки, це сотворіння, що дуже реально сприймають світ і довкілля. Для них забава в "цю-цю бабку" зрозуміліша ніж такі абстрактні декорації і далека їхній дитячій ментальності абстракція.

Пісня — душа народу, а нам, щоб не пропасти в чужому оточенні, треба зберігати і плекати нашу живу душу, нашу українську пісню!

Леонід Бачинський

ПЛАСТОВИЙ МУЗЕЙ У КЛІВЛЕНДІ

Мало хто з нас, читачів "П. Ш.", міг би подати добру інформацію про таку важливу установу, як Пластовий Музей у Клівленді, а вже зовсім не знаємо того, як народжувався він, за які кошти, чиїми зусиллями?... Творець Пластового Музею, його керівник, працівник-секретар і кустос — усе в одній особі — це відомий нам автор книжечки про УПН "Перші кроки", автор давнішої брошурки "Вовченята" та багатьох інших видань і статтей на виховні теми, зокрема запопадливий збирач усяких пластових матеріялів. Останньо зібрав цінну "Бібліографію друкованих праць проф. д-ра Олександра Тисовського-Дрота, 1909-1966 рр.", видану на правах рукопису, Клівленд-Нью-Йорк, 1967, заходами 1-ого Куреня УПС ім. Степана і Олександра Тисовських.

У відповідь на наше прохання прислати інформації про Пластовий Музей, ми одержали оцю цікаву статтю, яка є не тільки цінним матеріялом для історії Пласту, але й для студій над психологією і життям людини, яка ніколи не дармувала ,у якої було стільки запалу до пластування у молодому віці, скільки витривалости і почуття обов'язку в роках, що дають право на відпочинок.

Головна Пластова Булава у 1963 році відзначила працю керівника Пластового Музею, пл. сен. Леоніда Бачинського, другим відзначенням УПС — Орденом св. Юрія у сріблі "за визначну керівну і виховну діяльність у Пласті, а зокрема за зорганізування та зразкове ведення Пластового Музею у Клівленді".

До цього признання треба б додати сьогодні: "за створення і утримування Пластового Музею у перших роках власними засобами та за витривалу, безкоштовну працю із почуття зрозумілого пластового обов'язку — працювати для добра справи". — **Редакція.**

ЧОМУ ІСНУЄ КОЛЕКЦІОНУВАННЯ?

Є люди, що люблять щось збирати, сортувати, постійно доповнювати свої збірки та тішитися своїми назбираними скарбами.

Найбільше є збирачів різного роду марок. Збирають їх — молодь, старші, науковці, вояки і навіть президенти держав.

Одні збирають для самого збирання без певної цілі, для самого лише вдоволення, інші для заробітку, а мало таких, які мають певну глибшу мету, збирати систематично з дотриманням устійнених правил. Їх збірки мають свою питому вартість.

Для нас найважливіші ті збирачі, які мають вищу мету — зберегти народні цінності для майбутніх поколінь чи для наукових потреб, а не тільки для власної приємности. Такі збірки належать до музейництва.

Часто з музейників, у початках їх праці, дехто кепкує, жартують з них, а ще частіше уважають їх диваками.

Згодом, коли ці диваки, по довгих роках праці, свої упорядковані, за певними схемами, збірки передають громаді, тоді вона починає тими збірками цікавитися та допомагати їм різними експонатами, а також матеріяльно. Таким робом часто постають громадські музеї. А ними вже зацікавлюються й поважніші установи та окремі особи.

ЯК НАРОДЖУВАВСЯ ПЛАСТОВИЙ МУЗЕЙ?

Подібну історію має і Пластовий Музей у Клівленді. Його історія не така довга, як цікава. У Пластовому Музеї переховується ошклений і в рямцях один документ про нашу байдужність до своїх пам'яток. Його дата з 1926 року. Це лист автора цієї статті до Верховної Пластової Команди у Львові. Зміст листа дуже короткий: "Пересилаємо Вам до Пластового Музею у Львові нововидану пластову марку". У Львові пластового музею не було. Цей лист і марка довгі літа пролежали у приватних архівах і аж по 26-ох роках, влітку 1952 року, Начальний Пластун, сл. п. Сірий Лев, уже з міста Боффало, прислав цей експонат до Пластового Музею у Клівленді.

Велика шкода, що у Львові не було пластового музею і що його майна не привезли ми із собою. Яка б то була цінність для Українського Пласту!

Значно пізніше, уже на місцях нового поселення, почали ми організувати пластовий музей у Клівленді. Було це 28 лютого 1952 року, коли то засновник музею, по дворічній праці на фармі, у стейті Вірджінія, переїхав до Клівленду. Наша мета — зберігати все, що відноситься до пластового життя і Українського Пласту, для майбутнього покоління. Музей відразу визнав зверхність Крайової Пластової Старшини у США, а тим самим усе його майно, акти та інвентар належить лише Українському Пластові.

Перша згадка про Пластовий Музей була на сходинах Президії КПС у Нью-Йорку 29-30 березня 1952 року, де засновник музею зголосив початок праці. У "Пластовому Листку" (орган КПС-США) ч. 3/30 за червень 1952 р. є таке повідомлення:

> "Доручаємо всім пластовим осередкам, матернім куреням і тим усім, що на терені США займаються виданнями пластових періодиків, курінних бюлетенів, однодневок тощо, — пересилати матеріяли на адресу: Пластовий Музей (подана адреса)". Підписали: Г. Бобків — голова КПС, Ю. Федорович — діловод інформацій та видань.

Крім того, КПС два рази викликала керівника Пластового Музею на сходини Президії КПС, а саме: 22. 10. і 26. 12. 1952 р. до Нью-Йорку у справі Музею. Із кінцем 1962 року перший звіт Пластового Музею був дуже вбогий. В ньому було дослівно таке: "Добра ідея збирати всякі матеріяли до історії Пласту, на жаль, не знайшла зрозуміння серед молоді і сеньйорату. На заклик і прохання у "Пластовому Листку", "Сеньйорській Ватрі" і в "Листках Дружнього Зв'язку" відгукнулося всього три особи". Керівник Музею пише, що він не знеохочується і буде далі вести Музей до наміченої цілі. Помешкання є, грошей покищо не потрібно, бо він працює і конечні видатки покриває сам. Першого року мав усього 26 інвентарних чисел, разом із брошурками.

У 1953 році інвентар збільшився до 82 записів, у тому 17 дрібних друків, 28 листівок, решта — преса і брошурки.

Дальші роки не були кращими. Загальна байдужність просто лякала... Голова КПС — пл. сен. Богдан Кравців відвідав Пластовий Музей 13 жовтня 1956 року, оглянув його, обіцяв підтримку, а на прощання порадив занехаяти музейну діяльність, щоб не компромітуватися. Дійсно, зібране впродовж 4 років пластове майно можна було сховати в одній течці.

Порада була болючою, але керівник Музею її не послухав і далі вперто збирав, докучав КПС і Пластовій Станиці у Клівленді, своєму 1-ому кураневі УПС ім. С. Тисовського, і так крок-за-кроком, із слимаковою швидкістю, збірки все таки побільшувалися. Нарешті 27 травня 1958 р. Пластова Станиця у Клівленді набула дім. Пластовий Музей заходами керівника примістився в ньому в одній кімнаті (у тій, де тепер міститься убиральня для пластунок).

Для ілюстрації, що мав Музей із кінцем кожного року подаємо коротке зведення. Першого (1952) року музей мав 26 інвентарних чисел, 1953 року — 82, а 1954 р. — 620. Цифри, може, і завеликі, бо в тому було 150 дрібних друків і 137 чисел різної преси. Книжок назбиралося 39, відзнак 28, а решта — це листівки, світлини та меншевартісні друки.

Від 1958 року музей почав збагачуватися цінніщими дарованими речами. Сірий Лев подарував свій великий потрет, що його намалював пл. сен. М. Борачок, пластунки із Філядельфії — гіпсовий модель церкви св. Спаса в Чернігові. Прибула пластова хустина О. Вахнянина, частини однострою колишнього гуртка "Спартанка" у Перемишлі, збірка світлин пл. сен. М. Пежанського, а підписаний подарував габльотку з 150 відзнаками з Галичини, із Карпатської України та з Джемборі в Муасон, Франція, 1947. Черговий рік збагатив Музей олійним малюнком з Австралії, різні особи передали пластові прапори, модель башти в Холмі, гуцульської хати, однострої з Карпатської України та інші експонати, одні дуже цінні, інші менше, але всім цим Музей збагачувався, і з кінцем 1960 року було в ньому вже 1662 записів від 143-ох жертводавців.

Від 1961 року Музей має фахову інвентаризацію. Отож — усі дрібні друки поділили ми на окремі групи за країнами та місцевостями, висортували дублікати, посортували фотографії, а частину їх умістили в альбомах. Пресові видання збираємо в комплекти і подаємо лише кілька назов.

У цьому році почала діяти головна інвентарна книга, а поруч із нею друга, де нотують усі надходження з поділом на окремі розділи, яких є 16. Зробили ми картотеки книжок, преси і список жертводавців.

У 1962 році до головного інвентаря вписали ми 418 позицій, з 886 предметами, що їх надіслали 89 жертводавців.

Але це був сумний рік, рік смерти сл. п. Начального Пластуна. До музею прибули цінні архівні матеріяли — особисті речі Сірого Лева та інші матеріяли, пов'язані з ним.

Розріст Пластового Музею вимагав більшого приміщення, і ми дістали другу кімнату. Але годі допустити до того, щоб архів та персональні речі Сірого Лева були на піддаші. З великими труднощами ми виєднали окрему кімнату на другому поверсі і назвали її іменем Начального Пластуна Сірого Лева. Деякі батьки пл. молоді були із того невдоволені, але якось вони заспокоїлися, і ми урочисто, у присутності доньки Начального Пластуна, Тетяни Криницької, 25-го травня 1962 року відкрили цю кімнату. До неї ми перенесли все, що пов'язане із життям і працею Начального Пластуна.

КЛОПОТИ ПЛАСТОВОЇ СТАНИЦІ І УСПІХИ ПЛАСТОВОГО МУЗЕЮ

Від 1963 року, з розбудовою передмістя Клівленду — Парми, почалося переселення українців до цієї дільниці. Коли ж побудували нову українську католицьку церкву з великою залею та іншими приміщеннями, клівлендський пластовий дім почав утрачати своє призначення. Сходини молоді та різні імпрези відбувалися тепер на Пармі. У пластовому домі відбувалися сходини лише двох гуртків, наради станичної старшини, управи Пластприяту, бувають час від часу вечірки для молоді. Трьох кімнат на другому поверсі молодь не використовувала, а збірки Музею поповнювалися і лежали у шафах або в шуфлядах. Було тісно, неестетично, Музей не мав репрезентативного вигляду. Ми знову звернулися до станичної старшини у Клівленді із проханням дозволити використати інші три кімнати на музейні експонати, залишаючи для вжитку пл. станиці і молоді ввесь партер.

Станична старшина з пл. сен. Миколою Кавкою у проводі, в основному прихильно прийняла таку пропозицію, одначе тому, що музей є власністю Крайової Пластової Старшини у США, хотіла б, щоб КПС давала матеріяльну поміч у формі чиншу, щоб покрити адміністраційні та інші конечні, постійні видатки за опал, воду, світло, податок, асекурацію пластового дому тощо.

Для обговорення цієї справи на оселі "Писаний Камінь", влітку 1968 р., відбулася нарада з головою сектора адміністрації і архівів КПС-США — пл. сен. Л. Романковим, головою Ради Пластової Станиці у Клівленді, пл. сен. Миколою Грушкевичем, станичним, пл. сен. Миколою Кавкою та керівником Пластового Музею і одночасно головою управи пластового дому. Тоді було вирішено віддати до диспозиції Музею увесь II-ий поверх пластового дому, а КПС на покриття частини сталих видатків пл. дому буде платити місячно по 35.00 долярів, починаючи від 1-го січня 1969.

Після нарад пленуму КПС погодилася на таку розв'язку для добра Музею. Так само станична старшина не мала застережень.

Музей, одержавши офіційну згоду КПС-США з 4-го грудня 1968 р., негайно перебрав три кімнати пластового дому на другому поверсі і загосподарився в них.

Таке зичливе ставлення КПС, а зокрема голови сектора адміністрації і архівів, пл. сен. Любомира Романкова, з одного боку, і Пластової Старшини у Клівленді — з другого, довело до історичної, такої дуже важливої події у 17-річній історії Музею, забезпечення його приміщенням і фінансовою базою. За це належиться їм признання і подяка.

ТРОХИ СТАТИСТИКИ

Поминаючи цифрові дані про розвій Пластового Музею за роками, подаємо стан його майна за останній 1968 рік.

Групи експонатів:	**прибуло**	**заг. стан**
1. Книжки і брошурки	16	445
2. Прапори, однострої, відзнаки, різні предмети	24	840
3. Преса (назов)	7	75
4. Видань чужими мовами (не українські)	—	5
5. Листівки (в альбомах)	1	455
6. Світлини (майже всі в альбомах)	27	1,479
7 Малюнки, плякати, стінні газетки	1	187
8. Акти КПС, звіти, листування	33	165
9. Акти з-поза США	11	73
10. Філателія	—	32
11. Різне	7	34
12. Інвентар музею	5	23
13. Історія Пласту, хроніка	1	4
Разом	**133**	**3,817**

Зазначуємо, що світлини і листівки посортовані, дублікати вилучені, і майже все зберігається в альбомах.

Між експонатами є дуже цінні придбання — як 15 альбомів з діяльности Пласту в Австрії, Історія Пласту в Денвер, Хроніка кол. Гуртка "Ластівка" у Німеччині, оригінальний малюнок Е. Козака, гарні світлини пл. сен. Л. Онишкевича і М. Борачка, моделі і різьби О. Стойкевича, Р. Ткачука, І. Кашубинської та інше. Деякі експонати, пов'язані з похороном сл. п. Дрота, багато матеріялів Лесі Храпливої з новацького життя, олійний портрет Дрота в рамі (дар ГПБ, УПС), акти діяльности Пластової Станиці у Клівленді (М. Кавка), давніші і теперішні пл. видання (А. Фіголь, Д. Навроцька, В. Івашко та інші).

Діловодство Пластового Музею вповні впорядковане. Ведемо головну інвентарну книгу з розподілом на групи за предметами, касову книгу, картотеки книжок, окремо бібліотечну книгу, картотеку преси, що перестала виходити і сучасної.

Годі виказати всіх жертводавців на Музей. Це забрало б багато місця. Крім того, годі оцінити вартість пожертв, бо, часом, дарунок новачки цінніший ніж дар старшої людини, яка часто віддає щось, щоб позбутися зайвого у хаті.

ГОСПОДАРСЬКА БАЗА ПЛАСТОВОГО МУЗЕЮ

Залишається ще сказати про матеріяльні засоби, за які утримуємо Пластовий Музей. Була згадка, що перші шість років увесь тягар був на плечах засновника і керівника Музею. У 1958 році до каси Музею вплинув один доляр від УПС, а на пекучі потреби ми позичили 50.00 дол. (при цьому зазначуємо, що всі пожертви подаємо в американських долярах). Від 1959 року 1-ий Курінь УПС ім. О. і С. Тисовських почав допомагати Музеєві матеріяльно і по 1968 рік включно вплатив 277.82. Другим жертовним куренем УПС була "Червона Калина", яка вплатила двома ратами 130.50. Потім ідуть такі курені УПС: "Перші Стежі" — 63.00, "Лісові Чорти" — 41.00 (переважно пл. сен. А. Міляннч), "Войнарівці" — 38.00, "Бурлаки" — 12.50, "Ті, що греблі рвуть" — 10.00, "Хмельниченки" — 10.00, "Чортополохи" — 10.00, "Чорноморці" — 10.00, "Буриверхи" — 5.00, "Дубова кора" — 1.00 та різні особи із США, Канади та інших країн — разом 21.00. Усього разом вплинуло на Музей від жертводавців — 491.00 дол. Крайова Пластова Старшина у США, в роках 1959-1965, уплатила на Музей 250.00 дол., а від 1965 року вплачує по 200.00 дол. річно і тим дає змогу нормально вести працю.

Крім КПС, допомагали в розбудові Музею фінансово Осередки Праці УПС та пластові станиці, починаючи від 1962 року, здебільшого з нагоди 65-річчя і 70-річчя керівника Музею. З цих нагод склали датки в долярах: Клівленд — 55.00, Вашінґтон — 34.00, Боффало — 36.00, Пассейк — 30.00, Рочестер — 10.00, Гартфорд — 15.00, Пластовий Відділ УНС ч. 222 — 25.00 (теж ювілейний дар).

Старше пластунство уплатило за ввесь час 75.00 дол., а з того Домчак з Кентону — 60.00, а решту Д. Голубець — 4.00 (Клівленд), В. Маланчій — 6.00 (Канада), А. Павлів — 5.00 (Канада). Особливо цінними були вплати юнацтва: 34 Курінь УПЮ-ок ім. 500 Героїнь з Кінґуру в Сиракюзах — 30.00. Вони крім того подарували велику ляльку-"гуцулку", виготовляють тепер інші експонати, звіт про які буде ще в поточному році. 27-ий Курінь УПЮ-ів ім. Г. Орлика з Боффало — 10.00 і гурток УПЮ-ок "Конвалія" з Кентону — 25.00, Курінь "Перші Стежі", у 1962 і 1963 роках, зорганізував уплати дітей, що дали — 35.73. Були ще власні заробітки Музею з виставок, продажу видань тощо.

Ми мали витрати на купівлю інвентаря (рами до картин, альбоми, направки, канцелярійне приладдя), зворот позики та 200.00 дол. на чинш. Самозрозуміло, ми ведемо касові і бухгальтерійні книги.

Перебравши від пластового дому ввесь II-ий поверх, провели ми ремонт, поробили полички, станки для прапорів тощо. Багато іншого ще в стадії виготовлення, тому не звітуємо подрібно.

ЗАКІНЧЕННЯ

Керівництво Музею складає щиру подяку всім жертводавцям за матеріяли та пожертви, а особливо за моральну поміч у розбудові Пластового Музею, який, пройшовши тернисті стежки, вийшов на добрий шлях і має стати одним із засобів зберегти надбання Українського Пласту для майбутніх поколінь. Просимо Пластове Братство і Громадянство співпрацювати з нами.

Безперечно, без моральної і матеріяльної допомоги КПС у США і без зрозуміння Пластової Станиці у Клівленді для справи Пластового Музею він не міг би був вийти на добрий шлях свого розвою.

Клівленд, 22 січня 1969 р.

Ольга Данилів

ПРО ПОДІЇ В УКРАЇНІ

Ми на еміґрації при кожній нагоді заявляємо, що нашим завданням є допомагати Україні. На наших імпрезах співаємо, що «душу й тіло ми положим за нашу свободу», мовляв, ми тут на чужині тільки для України живемо і тільки те й робимо, що шукаємо нагод, якби їй допомогти. Але, щоб Україні допомогти, треба знати, чим і як допомагати, а для цього треба орієнтуватися в тому, що в Україні діється.

Мабуть, немає поміж дорослими українцями на еміґрації нікого, хто б не був свідомий, що положення українського народу дуже тяжке і що Москва робить усе, щоб український народ «злився» з російським та перестав існувати як окрема нація. Крім економічних і політичних заходів проти України Москва, для осягнення цього «злиття» народів, уживає старого, ще царськими урядами випробованого способу, — русифікації.

Ми в загальному знаємо, що русифікаційний курс в Україні ведеться в нечуваних досі маштабах, але тому, що Україну від нас відмежовують аж дві заслони: московська — залізна, і західня — заслона байдужости та пасивної мовчанки, нам нелегко, на основі

звідомлень нашої преси, виробити собі повний образ того положення в Україні.

Здавалося, що після сталінського періоду фізичної екстермінації українського народу це положення трохи змінилося на краще, сподівався дехто з нас, що воно буде далі кращати, але так не сталося.

БРОШУРА ЛЕВА ЛУК'ЯНЕНКА

Усіх нас, що турбуємося подіями в Україні і долею нашого народу, постійно тривожать два питання: 1) Якого розміру набрала екстермінаційна політика Москви в останніх роках? 2) Як український народ ставить опір цій політиці Москви? Де ж знайти на них авторитетну відповідь?

Відповідь на перше питання прийшла з України. Ось цитати з документів, що видістались з України закордон:

"...у брошурі розглядався існуючий в Україні лад з марксистсько-ленінських позицій, критика політики партії і уряду в роки голоду в Україні у 1933-34 рр., масові репресії 1930-их років у східніх областях України, бюрократичні методи керівництва народнім господарством, засуджувалася централізована метода плянування у промисловості і сільському господарстві, вказувалось на обмежування прав профспілок, керівники яких стали правою рукою директорів у порушенні соціялістичної законности, різко піддано критиці політику щодо селян, які терплять соціяльний, політичний гніт, що їх становище таке, яке нічим не відрізняється від становища кріпосних селян 17-19 сторіч".

"Особливій критиці піддавалась національна політика в Україні упродовж всього періоду існування радянської влади, масове звинувачування мільйонів українців у націоналізмі і фізичне їх винищування, а серед них тисячі політичних, наукових і культурних діячів України; заборона творів сотень українських поетів і письменників, істориків, діячів мистецтва і культури".

"Вказувалось на обмеження України в її політичних і економічних правах, на те, що вона позбавлена суверенітету, позбавлена змоги вступати у взаємини політичні й економічні з іншими державами".

"Українська мова не стала державною мовою, вона витіснена з органів державної влади, з наукових установ, вищих і середніх учбових закладів, з промислових підприємств, з громадсько-культурного життя нації, Україна є справжнім додатком Росії, дві третіх її багатств вивозять поза її кордони, в усіх галузях господарства над Україною тяжить політика великодержавного шовінізму.

"А тому на підставі такого становища України кожний робить висновок, що Україна в складі Союзу Совєтських Соціялістичних Республік (СССР) не має можливости нормально розвиватися як у політичному так і в економічному та культурному напрямах. У деяких випадках її становище куди гірше від становища при царському режимі і фактично УССР є колонією Москви, а в кращому випадку культурною автономією".

"При таких обставинах автор цієї брошури приходить до висновку, що для нормального розвитку української нації і її державности Україна повинна вийти, згідно статтів 14 і 17 конституції Української Совєтської Соціялістичної Республіки (УССР) і СССР, із складу СССР та стати абсолютно, ні від кого незалежною соціялістичною державою".

"Вказує автор, що для здійснення такого акту необхідно створити організацію з умовною назвою Українська Робітничо-Селянська Спілка (УРСС), яка леґально, згідно з конституцією, вела б аґітацію і пропаґанду серед українського народу за вихід УССР із складу СССР, ставлячи це питання перед найвищими органами влади, щоб його здійснити.[1])

Так розуміють своє положення наші брати в Україні тепер, і стверджують такий стан в Україні не українці, що живуть на еміграції, не їх документи, написані п о з а Україною, що їм можна б закинути непоінформованість чи упередження, але українці, які народились, виховались і зросли та все своє життя провели т а м — в Україні.

Автором наведеного тексту є Лев Лук'яненко, який народився 1927 р. у Хрипівці, Чернігівської области, який є членом КПСС, випускник факультету права у Московському Університеті, працівник Радехівського і Глинянського райкомів партії, а останньо адвокат Глинянської Юридичної Консультації (Львівська область). Тексти ці є уривками з брошури «Проект програми Української Робітничо-Селянської Спілки», яку Лук'яненко не тільки написав десь під кінець 1950-их років, але яку він обговорював з іншими на сходинах для цієї цілі скликаних.

Ця брошура та її спільне обговорення з іншими дає також відповідь на друге, поставлене вгорі, питання: вона стверджує, що український народ і його представники свідомі того загрозливого стану, що існує в Україні, з яким не погоджується населення, і що вони (представники) шукають шляхів, як тому тяжкому станові, у якому опинилася Україна, зарадити.

ЖАЛОБА ІВАНА КАНДИБИ ТА ІНШИХ

Лев Лук'яненко, автор цитованої брошури, за яку його арештовано і засуджено, не є самий. З ним ці проблеми обговорювали і за те були арештовані та тепер відбувають кари від 10 до 15 років таборів праці у Явас (Мордовська Автономна Республіка), шість інших українців з різних земель України (Підляшшя, Львівщина, Лемківщина, Волинь), різних професій, від адвокатської починаючи, а на слідчому і працівникові органів міліції кінчаючи. Судовий присуд на них вони уважають безправним, тяжка кара не заломила їхнього духа. Один із них, Іван Кандиба, у своєму відклику на згаданий присуд, зверненому до Петра Шелеста, першого секретаря Центрального Ко-

мітету Компартії України, навів усі вгорі подані докази тяжкого положення України. Копії цього відклику поширені в Україні та поза нею.

Іван Кандиба у своїй жалобі до Петра Шелеста вказує, що в часі судового процесу їх групи «органи Львівського Комітету Державної Безпеки (КДБ) викрили ще одну підпільну організацію п. н. Український Національний Комітет — всього двадцять чоловік». І. Кандиба згадує у своїй жалобі, що «подібних до нашої справ було багато». Ще в 1958 р. арештовано ряд молодих робітників та студентів, які створили організацію «Об'єднана Партія Визволення України» (ОПВУ), метою якої було національне визволення і створення самостійної незалежної України. У 1959 р. були засуджені (при закритих дверях на 2 до 10 років табору в Мордовії) вісім інших молодих українців. У грудні 1961 р. відбулося «судилище» у Львові над двадцятьма особами, членами Українського Національного Комітету, який домагався виходу Української ССР із складу Союзу ССР. Подібних справ, пише Кандиба, було дуже багато, а індивідуальних судів над людьми з різних областей України було сотні.

Нав'язуючи до заяви Хрущова, що нібито в СССР немає фактів судження за політичні злочини, Іван Кандиба каже, що у новому карному кодексі термін «політичні злочини» заступлено означенням «особливо небезпечні державні злочини». Алеж хоча назву змінено, суть залишилася та ж сама. Згаданих «злочинців» безперервно вивозять у Мордовію з усіх республік, у тому і з Росії, але найбільше з України, подаючи у вироках, що вони є «особливо небезпечні державні злочинці і кожний з них уважає себе політичним в'язнем».

Згадує Кандиба також і про те, що «в таких містах України, як Київ, Львів, Луцьк, Івано-Франківськ у вересні минулого року арештовано багатьох інтеліґентів за нібито антирадянську діяльність, а цього року, у березні і квітні, відбулися над ними процеси, внаслідок чого їх засуджено по статті 62 ч. 1 Карного кодексу УССР на терміни від 1-го до 6-ти років ув'язнення, кваліфікувавши їх злочини «як антирадянську пропаґанду і аґітацію».[2])

Але лист Івана Кандиби до Петра Шелеста, хоча такий багатий матеріялами про боротьбу українців за права свого народу, — це не єдиний документ, що свідчить про тяжкі обставини в Україні. Згаданий уже Лев Лук'яненко, який відбуває свою кару ув'язнення в Мордовії, у своєму листі з травня 1967 р. до голови Президії Верховної Ради УССР пише, що він і його товариші були засуджені Львівським обласним судом 20. 5. 1961 р., і подає, що в тому часі були також інші арешти і судові процеси у 1961-62 рр. та у 1965-66 рр. у справі М. Гориня і товаришів. Він подає, що у справі Коваля і товаришів було суджених 20 чоловік, а у Ходоровській групі 6 чоловік. У 1961-62 рр. Михайло Проців був засуджений на розстріл.

Тернопільський обласний суд засудив групу Миколи Апостола у складі 5 чоловік, а у 1962 р. групу Богдана Гогуся — 5 чоловік.

Михайло Масютко, тепер у таборі для політичних в'язнів у Мордовії, у своєму листі до Верховної Ради УССР, датованому жовтень 1966 р. — лютий 1967 р., стверджує, що в таборах для політичних в'язнів відсоток в'язнів-українців досягає 60-70%. Він подає, що Львівський обласний суд засудив групу українців з міста Ходорів, обвинувачених у націоналізмі і терорі, одного з яких засуджено на розстріл і розстріляно, а інших засуджено на кари від 8 до 15 років ув'язнення. У 1956 р. у Києві засуджено Павла Кулька на 10 років ув'язнення, а потім ще групу 5-ох громадян на кари від 5 до 12 років ув'язнення.

Суди над численними політичними в'язнями відбувалися в часі від 1956-1963 років ще в Тернополі, Чернівцях, Рівному, Луцьку, Донецьку, Луганську, Дніпропетровську, Запоріжжі і Чернігові. Судили їх за оборону прав української мови, за «націоналізм і терор», за «особливо небезпечні державні злочини» тощо.

З того всього бачимо, що в Україні є люди, яких теперішнє становище українського народу турбує і тривожить, і які призадумуються над тим, як зарадити лихові. Та є також докази, що люди не тільки турбуються, як зарадити лихові, але є й такі, що вже відверто і активно виступають проти такого стану національно-політичного поневолення.[3])

КНИГИ ЧОРНОВОЛА І ДЗЮБИ

Широкого розголосу у світі набрала акція, документи про яку зібрав В'ячеслав Чорновіл у книзі «Лихо з розуму», а особливо книга «Інтернаціоналізм чи русифікація» Івана Дзюби, які перекладені англійською мовою.

В'ячеслав Чорновіл, журналіст і репортер київського радіо і телевізії, що його в 1966 р. вислано службово на процес діячів української культури у Львові, побачивши хід процесу, обурився поведінкою суду супроти підсудних і зробив протест до влади на руки Петра Шелеста, першого секретаря Центрального Комітету компартії України. За цю «націоналістичну, мовляв, пропаґанду і аґітацію», засуджено і його у 1967 р. на три роки таборів суворого режиму.

У книзі «Лихо з розуму» Чорновіл зібрав багатий матеріял про похід Москви проти українського народу і подав короткі біографії деяких засуджених українських інтелектуалістів. Усі вони подивугідні своєю відвагою і стійкістю характеру та силою свого українського патріотизму. Ця книжка ходила і ходить у відписах по Україні і в інших частинах СССР, а примірник її дістався у вільний світ і був виданий друком у Парижі. В'ячеслав Чорновіл уважав своїм обов'яз-

ком написати таку книжку і її поширити, хоча напевно за це потерпів.[4])

Серед героїв у книзі «Лихо з розуму» подивугідною своєю духовістю є постать Святослава Караванського з Одеси. Він подав скаргу-обвинувачення до прокурора УССР на міністра вищої і середньої освіти УССР, Юрія М. Даденкова, за те, що той порушив національну і расову рівноправність, що протидіяв у ділянці вищої освіти УССР «ленінським принципам», що «не виконав резолюції 20-ого З'їзду КПСС щодо ліквідації культу особи та гальмування відновлення нормальних умов розвитку української соціялістичної нації», за «дезорганізацію педагогічного процесу в Україні у системі середньої та неповно-середньої освіти».

С. Караванський — це письменник, поет, журналіст і вчений, якого давніше засуджено на кару до 25 років тюрми. Відбувши 17 років ув'язнення, був звільнений. Але, опинившись на волі та приглянувшися зблизька і докладно русифікаційній політиці Москви в Україні, зокрема ж у секторі шкільництва, виступив проти цієї політики. Він заявив у своїх зверненнях до голови Ради Національностей Верховної Ради СССР, до заступника голови Верховної Ради СССР, до голови Спілки Письменників України, а навіть до Владислава Ґомулки — першого секретаря Польської Компартії, що «особи української національности, рідна мова яких українська, не мають рівних прав щодо вступу до середніх і вищих учбових закладів, порівнюючи з особами, рідна мова яких російська». Своєю відвагою називати речі по імені С. Караванський безпрецедентний.[5])

З цієї акції С. Караванського населення України побачило не лише, яка тяжка ситуація української мови і культури в Україні, але також і те, що є в Україні люди, які готові виступити активно в обороні рідної мови і культури. Немає сумніву, що акція С. Караванського не тільки знайшла повну підтримку серед населення України, але й розбудила національні почування. С. Караванський і інші вище згадані — це не єдині в УССР українські інтелектуалісти, що в останніх роках станули в обороні прав українського народу. Улітку 1965 р. за приблизно такі самі «провини» заарештовано в Україні літературного критика Івана Світличного, науковця-психолога Михайла Гориня, вчителя Михайла Озерного, студента Ярослава Геврича, працівника музею Богдана Гориня, викладачів Львівського університету Михайла Осадчого та Михайла Косева, київських інженерів Олександра Мартиненка та Івана Русина, артиста-маляра Панаса Заливаху, письменників Анатоля Шевчука і Михайла Масютка, історика М. Мороза, літературного редактора Мирославу Зваричевську, Ярославу Менкуш і багато інших.

Всі вони були арештовані, суджені і засуджені, але на своїх процесах вони гідно виступали і відверто заявляли, що вони судже-

ні безправно, бо виступали в обороні мови, культури та прав свого народу, ґарантованих республіканською і союзною конституціями, а за це карати не можна. Хоч їхні процеси були ведені таємно, то й самі процеси і все, що на них діялося, дійшли до відома українського суспільства.

Але найбільшим документом часу і подій у сучасній Україні є книга Івана Дзюби — «Інтернаціоналізм чи русифікація». Із своїм науковим підходом і глибокою аргументацією фактів, особливим стилем вислову ця книга ластівкою облетіла не тільки осередки української еміґрації, але й цілий світ. Тут на основі багатого джерельного матеріялу читач бачить, що національна політика КПСС лише закамуфльована інтернаціоналістичними фразами, вона суттю своєю є прямим продовженням політики російських царів, що намагалися зрусифікувати і винародовити всі неросійські народи, які були уярмлені російською імперією. Щобільше, І. Дзюба доводить, що росіяни наслідком історичного минулого психічно неспроможні, а то й нездібні бути інтернаціоналістами.

Свою книжку в рукописі разом із листом Іван Дзюба надіслав Петрові Шелестові. І цей лист і розділи з книги «Інтернаціоналізм чи русифікація», а також усі матеріяли з книжки «Лихо з розуму» і інші листи та обвинувачення ходять у відписах по Україні, а звідти передісталися у вільний світ.[6])

Ця «захалявна» література в Україні насторожує людей, додає відваги, гартує волю, спонукує ставити опір. Цей опір не тільки пасивний, мовчазний, він проявляється голосно, публічно. Ставлять його вже не одиниці, але сотні людей з різних прошарків громадянства: робітники, колгоспники та інтеліґенти (учителі, журналісти, інженери, письменники, поети, артисти, учені, службовці органів суду і міліції та працівники партійного апарату).

Особливу увагу має участь молоді у цьому спротиві. Чорновіл у книжці «Лихо з розуму» згадує про те, що «молодь усіма засобами демонструвала свою солідарність із заарештованими. Під час процесів у Києві та Львові виникли стихійні маніфестації, протести». Вимовним доказом того, що опір русифікації не є справою тільки одиниць, але широких кіл громадянства, є «лист 139-ох» до генерального секретаря Центрального Комітету КПСС, Л. Брежнєва, до голови Ради Міністрів СССР, Олексія Косиґіна, та голови Президії Верховної Ради СССР, М. Подґорного, що його підписали 139 представників українського світу науки, літератури, преси, студентства та робітництва.[7])

***

З усього сказаного можна зробити такі важливі висновки:

1) Хоча в Україні продовжується **послідовний похід Москви проти українського народу**, проти його мови, культури і проти вия-

вів окремих ділянок духового життя, **той похід натрапляє на спротив.** Спротив — це не є акція окремих одиниць, але цілих гуртів, а що найголовніше, що ці гурти походять з різних частин України, із цілої с о б о р н о ї України.

2) Інше, що особливо вражає в акції цього спротиву, — це те, що **його започаткували і ведуть молоді люди,** які народились, виросли й виховались під совєтським режимом. В. Чорновіл, характеризуючи біографії героїв своєї книги сказав: «засуджений мав у день арешту 28-30 років, він виходець із селянської або робітничої родини...»

3) Третім важливим фактом у характеристиці акції спротиву — це те, що **багато арештованих і засуджених — це члени КПСС, активні працівники партійного апарату.** Усі вони боронять прав українського народу, виразно заявляючи, що акція Москви в Україні є суперечна з ленінською національною політикою і постановами конституції Української ССР і СССР.

Поминаючи факт, що вихід із таких позицій дає їм в руки усі аргументи і атути, а Москві залишає тільки можливість уживати проти них брутальну силу, твердження їх, як членів КПСС (часто і працівників партійного апарату на різних щаблях), що **Україна** для забезпечення свого природнього розвитку, залишаючись соціялістичною, **повинна вийти із складу СССР,** показує світові у правдивому світлі, що соціялізм і комунізм Москви є чистим російським імперіялізмом і шовінізмом.

У висліді всіх заходів ставити опір політиці Москви в Україні в останніх двох роках світ присвятив подіям і станові в Україні чимало уваги. Але є познаки, що в Україні з цим опором уже рахуються, що не можуть надто відкрито нехтувати чи вживати проти нього сили. Маємо на це вже досить доказів з України та із цілого Союзу ССР. Наведемо тільки один вимовний приклад.

У Києві, в листопаді 1966 р., відбувся 5-ий З'їзд Письменників України. Перший секретар ЦК компартії УССР, Петро Шелест, як перший промовець висловився так (дивись «Радянська Україна» з 17 листопада 1966 р.):

> «Треба бережливо, з повагою ставитись до нашої рідної чудової української мови. Це наш скарб, велика спадщина, яку кожний з нас і в першу чергу ви, письменники, повинні берегти і розвивати. Романи, повісті, новелі, події високого ідейного звучання, написані прекрасною українською мовою на високому художньому рівні — ось те, що необхідне для дальшого збагачення і розвитку національної культури і мови».

За Шелестом і голова Спілки Письменників УССР, О. Гончар, говорив про потребу зберігання і збагачування української мови і

навіть досить відважно ставив питання про недостачі навчання української мови у школах.

Але ми всі тут у вільному світі, не знаючи про події в Україні, дивувались, чому то так нараз Петро Шелест заговорив про красу української мови і про потребу її зберігання і розвитку. Сьогодні ми розуміємо причину такого змісту його промови. Можна припускати, що рух в обороні української мови і культури, який, за свідченням документів триває вже понад 10 років, примусив П. Шелеста скласти публічно таку знаменну заяву.

Усе це дає підставу ствердити, що український народ боронить гідно своїх прав і своїх зобутків культури, а українські патріоти не вагаються приносити жертви навіть свого життя (були випадки засудів на смерть і ті засуди були виконані).

***

Які ж висновки слід тепер зробити нам для себе самих тут — у вільному світі?

1) Нашу поміч Україні слід спрямувати в одному, для нас приступному напрямі — **усвідомлювати вільний світ щодо української проблеми.** Саме життя вказує нам, як це робити. Від закінчення війни ми постійно нарікали, що вільний світ незацікавлений Україною, уперто не хоче справами нашого народу цікавитись. А тимчасом поява матеріялів з України, що стверджують прояви резистансу на нашій батьківщині, викликала появу в одному році більше матеріялів у світовій пресі та в окремих виданнях про Україну, як це було за поверх двадцять років від закінчення війни.

2) Наші зусилля слід зосереджувати над підготовою нашого молодого покоління у вільному світі до служби Україні. Еміграція не має важливішого і більшого обов'язку над цей. Тому наші зусилля повинні зосереджуватися над організацією українського шкільництва, над збереженням наших традицій у родинах, в громадах, у церкві та в наших організаціях. Ми повинні концентрувати наші сили, а не розпорошувати їх по різних часто ворогуючих між собою середовищах. Треба нам навчитися здорової критики, визбутися порожньої балаканини і чванькуватости. допомагати тим, що мають дані до того високо виходити по суспільній драбині в державах нашого поселення на те, щоб із становищ державних мужів цих держав допомагати Україні. Кожний з нас у щоденному житті має багато нагод ширити опінію про добре ім'я свого народу. Та найбільше покликана до цього наша молодь. Тому то її виховання, її особисті успіхи у житті громад, серед яких вона живе — це найважливіша справа.

Українські батьки, при активній підтримці всіх наших організацій у вільному світі, повинні старатись, щоб якнайбільше наших дітей здобули вищу освіту, добились відповідних становищ і завдяки

цьому могли вести корисну для українського народу працю. **Виховання молоді і підготова її до служби Україні — це перший і найважливіший обов'язок усіх нас** — батьків, церкви, шкільництва, молодечих організацій, громадських установ та всіх інших наших організацій, з політичними включно.

Бібліографія:

1. Лист Левка Лук'яненка до голови Верховної Ради УССР Д. С. Коротченка: "Українське Слово" (Париж), ч. 1367 з 11. 2. 1968 р.

2. Лист Івана Кандиби до Ю. Шелеста, першого секретаря Центрального Комітету КП України: "Українське Слово" (Париж), чч. 1361-62, 1363 і 1364 з 31. 12. 1967 — 7. 1. 1968, 14. 1. 1968 і 21. 1. 1968 р.

3. Що діється в Україні?... (Лист Михайла Савовича Масютка Верховній Раді Української ССР). "Українське Слово" (Париж) ч. 1371 з 10. 3. 1968 р.

4. В'ячеслав Чорновіл: "Лихо з розуму". Збірник матеріялів. Перша Українська Друкарня у Франції, Париж, 1968 р.

5. В'ячеслав Чорновіл: "Лихо з розуму", стор. 110 і наступні.

6. Іван Дзюба. "Інтернаціоналізм чи русифікація". В-во "Сучасність". Мюнхен, 1968 р.

7. "Свобода", Джерзі Сіті, США, з 11. 10. 1968 р.

Володимир Савчак

СТАТУС УКРАЇНСЬКОЇ ССР У СВІТЛІ ДЕРЖАВНОГО І МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

(Стаття перша)

1. ОСНОВНІ ВІДОМОСТІ

Поняття держави є скопліковане і багатогранне; державу можна розглядати у площині права і соціології та в аспектах статичному і динамічному, як у взаємовідносинах трьох основних складників кожної держави так і в стосунках однієї держави з іншими поодинокими державами чи з різнородними міждержавними організаціями, союзами чи блъоками. Аналіза внутрішніх складників держави і їх взаємодії, державного ладу і діяльности державного правління, як виразника волі держави, це ділянка державного, чи т. зв. конституційного права. Усю діяльність державних органів, що стосується до зовнішнього світу і дуже часто є зумовлена договірними чи силовими аспектами, розглядаємо із позицій міждержавного чи т. зв. міжнароднього права, а радше звичаїв і «прецеденсів», бо міжнароднє право не існує дотепер у формі якогось

загально прийнятого «кодексу» правових норм. Обидві ділянки — державне і міжнароднє право — хоч між собою пов'язані, в деяких випадках зовсім розходяться в оцінці різних явищ життьової дійсности (напр., уживання сили для осягнення якоїсь мети).

Клясичне визначення держави, яке дотепер не втратило своєї актуальности, є таке: держава — це найвище зорганізована форма людських спільнот, які живуть на визначеній території та підлягають одній верховній владі (державному правлінню), яка у своїй діяльності має повну внутрішню і зовнішню незалежність. Брак котрогонебудь із тих трьох складників (територія, населення, верховна влада) чи неповноцінність змісту, який звичайно вкладається в них, ставить під сумнів, а то й заперечує саме існування держави, незалежно від того, чи інші держави визнають «державою» дану людську спільноту або територіяльну одиницю, чи ні.

Коли мова про перший складник — **населення,** то раніше вдоволялись самим існуванням населення, що займає означену територію і, звичайно, не цікавились (зокрема правники) аналітичним розглядом складу цього населення, його соціяльної структури чи його відношення до державного правління. Розвиток соціології та різних допоміжних наук (напр., демографії, статистики, етнографії, групової динаміки тощо) спричинився до глибинної аналізи різних шарів населення, їхньої динаміки у громадському і державному житті, їх впливів на державне правління і державний лад (звідси й визначення різних державних форм, як напр., теократія, монархія, олігархія, плютократія, демократія чи врешті найновіша форма — партократія, тобто беззастережне панування однієї партії), а то й рації самого існування держави (відомий вислів Людовіка XIV-го «держава — це я», або держава як самоціль, чи вкінці держава як засіб до цілі, якою є всебічний соціяльний, економічний і культурний розвиток усього населення).

Питання **території,** другого складника якоїнебудь держави, в основному є справою радше фактичного стану і гри силових елементів, а не юридичних дискусій, за вийнятком хіба т. зв. несамоуправних територій, яких під цю пору чимраз менше, або територій із мішаним населенням. Як побачимо, однак, в дальшому тексті питання, **кому** властиво **належить територія Української ССРеспубліки** — цій-же «республіці» чи Союзові Совєтських Соціялістичних Республік (СССР), викликає спори навіть серед совєтських юристів.

Третій складник — **державне правління** (чи, як деколи визначають, «влада») викликає найбільше спорів серед фахівців як державного, так і міждержавного права, зокрема коли мова про справу внутрішньої і зовнішньої незалежности різних правлінь. Справу незалежности дехто ідентифікує зі справою т. зв. суверенітету, а про те, чи суверенітет є конечною ознакою якоїнебудь держави чи такою ознакою не є, іде затяжний спір; цей спір дале-

кий від узгіднення поглядів головно тому, що дотепер нема ані загально прийнятої дефініції самого поняття «суверенітет», ані загального погодження в тому, хто саме є носієм цього суверенітету (напр., монарх, різні суспільні кляси, цілий народ чи вибрані ним представники, монопартія, чи врешті сама держава як юридична особа). А коли ще зважити, що поміж повною внутрішньою і зовнішньою незалежністю і повною залежністю від посторонніх чинників існує ціла гама перехідних ситуацій, тобто різних ступенів залежности (стан т. зв. обмеженого суверенітету), що й дає науковцям підставу клясифікувати різні держави на повноцінні (суверенні), васальні (чи модерніше «сателітні»), явні і замасковані протекторати, держави-клієнти, а то й фіктивні держави[1]), то ясно, що справа аналітичного розгляду третього складника найбільше скомплікована.

Держава стає підметом (суб'єктом) міждержавного чи міжнароднього права в основному через визнання її іншими державами, при чому слід мати на увазі різниці поміж **визнанням держави і визнанням правління** (уряду), як теж визнанням «де факто» (шляхом якихнебудь безпосередніх контактів уповноважених представників) і визнанням «де юре» (офіційна декларація). Інші держави не мають ніякого обов'язку визнавати чи то нові держави, чи нові правління існуючих уже держав, і в справах визнання керуються виключно своїм власним інтересом. Питання про те, чи визнання має конститутивну (творчу), а чи тільки декларативну вартість, як теж питання т. зв. «колективного визнаня» шляхом допущення якоїсь держави до участи в міжнародніх договорах чи організаціях, є також спірні поміж ученими; у практиці держави систематично відкидають засаду колективного визнання, як це, м. і., вияснено в меморандумі Генерального Секретаріяту ООН з 5 березня 1950 р., про який згодом ще буде мова.

2. ПОСТАННЯ УНР І УССР — ДВІ ДЕРЖАВИ ОДНОЧАСНО?!

Аналізуючи перший, трирічний період існування новітньої української держави 1917-1920 рр., мусимо у першу чергу знайти відповідь на засадниче питання — чи в тому самому часі, на тій самій території можуть існувати **дві** держави, а чи тільки й **виключно одна!** Ігноруючи це засадниче питання, можна дійти до таких контроверсійних висновків, як напр.:

> "...Так само за Директорії УНР... українська держава **існувала ефективно** та користувалася міжнародньо-правною підметністю **аж до кінця 1920 р.**, тобто до усунення уряду і армії УНР з української території".

і одночасно —

> "...Конституційно **УССР вважалася** самостійною **державою** від березня 1918 до травня 1920 р."[2]) (Підкреслення моє).

Дотепер у науці і практиці панує аксіома, що в тому самому часі, на тій самій території може існувати тільки одна держава; коли після 2-гої світової війни творились дві Німеччини, дві Кореї, два Китаї, чи два В'єтнами, кожна з тих держав-двійняків дістала свою територію, якою управляє і яку обороняє.

Спираючись на цю аксіому, розгляньмо, яка була ситуація в Україні поміж 20 листопада 1917 р. і 21 листопада 1920 р.

Утворену III-им універсалом Української Центральної Ради державу під назвою «Українська Народня Республіка» визнав тогочасний уряд (Рада Народніх Комісарів) Совєтської Росії відомою ультимативною нотою, одержаною в Києві 4 (17) грудня 1917 р., що її підписали В. Ульянов (Ленін), як «голова Совєта Народніх Комісарів», і Л. Троцький, як «Народній Комісар по чужоземним справам». У тій ноті, яку свідомо промовчують або фальшують у всіх совєтських джерелах і працях як історики, так і юристи, м. і., читаємо:

> "...Ми, Рада Народніх Комісарів, **визнаємо Народню Українську Республіку,** її право цілком відокремитись від Росії або зробити умову з Російською Республікою на федеративних і тому подібних взаємовідносинах між ними. Все, що торкається національних прав і національної незалежности українського народу визнається нами, Радою Народніх Комісарів, зараз же, **без обмеження та безумовно...**" і далі —
>
> "...Ця непевна політика (УЦРади), яка позбавляє нас можливости **визнати Раду** яко уповноважену представницю працюючих та визискуваних мас України..."[3]) (Підкреслення моє).

З наведених вище цитат видно понад усякий сумнів, що уряд Совєтської Росії:

1) **визнав** формально і без будь-яких застережень новоствореву **державу,** Українську Народню Республіку, — а одночасно —

2) **відмовився визнати** створений волею представників народу і ефективно діючий **уряд** тієї ж держави, Центральну Раду, плянуючи вже тоді, творити конкуренційний ляльковий уряд, що й було зроблено (перший раз) тиждень пізніше на т. зв. 1-ому всеукраїнському з'їзді рад в окупованому вже большевицькими частинами Харкові.

Якщо большевицькі історики і юристи твердять, що УССР постала 25 грудня 1917 р., то вони не тільки свідомо фальшують історичні факти і документи, але і змішують два поняття — «держава» і «уряд». Регіональний з'їзд совєтів у Харкові, до якого долучилось кількадесять делеґатів справжнього з'їзду представників рад, що відбувався в половині грудня у Києві, покликав до життя конкуренційний до УЦРади уряд, але не творив ніякої держави, а зокре-

ма зовсім не визначив території тієї фіктивної держави, тому що в той час большевицькі організації південних і східніх областей України творили різні «совєтські республіки» (напр., Донецько-Криворізька, Одеська, Кримська тощо) на території, яка — згідно з текстом III-го універсалу — становила територію УНРеспубліки.

Треба також пам'ятати, що уряд Совєтської Росії упродовж 1918 року:

а) **двократно визнав** незалежну українську державу і її уряди, а саме — під час мирових переговорів у Бересті в заяві Троцького, складеній 10-го січня при розгляді повноважень делегацій, — та в договорі про перемир'я, заключеному 12 червня 1918 р. в Києві поміж Російською Соціялістичною Федеративною Совєтською Республікою з одного та Українською (гетьманською) Державою з другого боку;

б) після заключення мирових договорів у Бересті наказав **самоліквідацію** недавно створеного **совєтського правління України,** що й сталось на нараді в Таганрозі, 16-18 квітня 1918 р.

А в резолюціях I-го (засновного) з'їзду т. зв. Комуністичної Партії большевиків України (КПбУ), що відбувся від 5 до 12 липня 1918 р. в Москві, читаємо, м. і., таке:

> "...Взявши на увагу, що... існування Народного Секретаріяту, як центру радянської влади, в умовах відсутности Рад, як органів влади на місцях, **є шкідливою фікцією,** що веде до самообману мас... З'їзд постановив: "Оголосити Народний Секретаріят розпущеним."[4])

**
*

Готуючись до другої з черги аґресії проти Української Народньої Республіки, Сталін (в той час комісар по справах національностей), — виконуючи інструкцію Леніна, щоб зараз за наступаючою армією творити реґіональні «тимчасові совєтські правительства» з метою «відібрати шовіністам України, Литви, Латвії, Естонії можливість уважати просування наших військ окупацією...»[5]) призначив (у залізничному вагоні коло Курська) лялькове «Тимчасове Робітничо-Селянське Правительство України» у такому складі: Ворошилов, Серґєев (Артем), Аверин, Затонський і Юрко Коцюбинський. Першими «державними актами» цього нового квіслінґівського «правительства УССР» були:

а) декларація (з 25 січня 1919 р.) «про необхідність об'єднання Радянської України з Радянською Росією на засадах соціялітичної федерації» (яке яскраве заперечення IV-го Універсалу Української Центральної Ради!), і

б) маніфест «до всіх народів світу» (з 26 лютого 1919 р.) із закликом визнати цей уряд і нав'язати з ним дипломатичні зв'язки.

Навіть Директорія УНР, яка від 9 січня 1919 р. перебувала в стані війни (не тільки фактично, але і формально-правно) як з Російською Совєтською Республікою, так і з усіма «її політичними та воєнними аґентами на території України»[6]), одержала (на початку березня 1919 р.) одну телеграму з Москви, за підписом тогочасного комісара закордонних справ Чічеріна, і другу з Харкова, за підписом Христіяна Раковського[7]) у справі переговорів поміж «українським совєтським урядом» і Директорією «при умові признання Директорією робітничо-селянського уряду України»[8]).

Ця невдала спроба ліквідувати Директорію і демократичний лад УНР з допомогою дипломатії (незалежно від мілітарної аґресії) доказує, що на початку 1919 р. самі большевики мали свідомість існування **тільки однієї держави** — Української Народньої Республіки, а не УССР[9]).

Деякі дослідники пов'язують формальне постання УССР із схваленням першої т. зв. конституції, у половині березня 1919 р., забуваючи про те, що:

а) ухвалення конституції не є ніяким державо-творчим актом у світлі науки про державу (Великобрітанія, напр., дотепер не має писаної та формально схваленої конституції);

б) існування однієї держави, Української Народньої Республіки, яку в тому часі вже визнавали інші чужі держави, виключало правно творення в тому самому часі і на тій самій території другої держави у формі УССР.

Зрештою, ця «конституція УССР» була тільки копією конституції Російської Сов. Республіки згідно з рішенням III-го з'їзду КПбУ, що відбувся від 1 до 6 березня 1919 р. у Харкові, та була недійсною у світлі принципу ефективности, поскільки поданий у ній державний лад не був єдино нормуючим і перманентно діючим на території, за опанування якої провадилась війна. А ефективність найвищої влади (З'їзд Совєтів чи Всеукраїнський Центральний Виконавчий Комітет, згідно з постановами конституції) найкраще ілюструє факт, що 1 червня 1919 р. — «Всеросійський ЦВК... прийняв декрет про:

> "Об'єднання Радянських Соціялістичних Республік: Росії, України, Латвії, Литви, Білорусі' ... в якому вказувалося (чи пак наказувалось, В. С.) "провести тісне об'єднання: 1) воєнної організації і військового командування, 2) рад народного господарства, 3) залізничного управління і господарства, 4) фінансів, 5) комісаріятів праці... з тим, щоб керівництво вказаними галузями народного життя було зосереджено в руках єдиних колегій"[10]).

Сам совєтський автор визнає, що той декрет був «формально **законодавчим актом РСФСР»,** але — додає він — «являв собою, по суті, договір незалежних радянських держав про воєнний союз»[11]).

Коли у висліді переможного походу об'єднаних українських армій на Київ-Одесу і дій повстанських загонів окупаційна армія Совєтської Росії була приневолена залишити всі українські землі влітку і восени 1919 р., ця фіктивна «держава», що виступала під ширмою УССР (якщо навіть на хвилю допустити юридично несумісну тезу, що вона постала у березні 1919 р. внаслідок ухвалення конституції) утратила два основні елементи державности — територію і населення. А коли, з початком жовтня 1919 р. як «радянське правительство України», так і ЦК КПбУ знову самозліквідувалось, очевидно, на наказ із Москви,[12]) вона утратила і третій складник кожної держави.

Як бачимо із цього короткого перегляду фактів і документів, про якесь існування такої «держави» як УССР в роках 1917-1919 не можна поважно говорити, не заперечуючи одночасно існування Української Народньої Республіки чи взагалі Української Держави (за гетьмана), яку в тому часі вже визнавали «де юре» і «де факто» різні европейські держави. Можна говорити про намагання Росії та її вислужників в Україні накинути Українській Народній Республіці, шляхом двократної воєнної аґресії і дипломатичних заходів, ляльковий «уряд» (якого ніхто не визнавав) і «совєтський лад», що його відкидала переважаюча більшість населення України.

***

Готуючись до третьої з черги аґресії проти «хлібородної» України, в Москві було створено (11 грудня 1919 р.) вже не «правительство», а «Всеукраїнський Революційний Комітет» (Всеукрревком) з Григором І. Петровським на чолі, «для сприяння операціям Червоної Армії...», як до цього цинічно признавались самі большевики у зверненні з 21 лютого 1920 р., що було надруковане в «Известиах» ВУЦКВ і харківського «губрев-кому». Після того, як 170-тисячна армія Єґорова на переломі 1919/20 рр. знову окупувала частину українських земель, той же Всеукрревком видав (27 січня 1920 р.) постанову «Про об'єднання діяльности УССР і РСФСР», проголошуючи, що всі дотеперішні декрети і постанови, які стосуються «об'єднаних» (згаданим вище декретом Всеросійського ЦВК з 1 червня 1919 р.) ділянок державного життя «анулюються і замінюються декретами Російської СФСР, що набирають сили по всій території України...»[13]) Ось так виглядала «ефективність» недавно ухваленої «конституції» нібито «самостійної УССР». Яке державне правління, якщо шанує себе, уводитиме на території, яку ще навіть не зовсім опанувало, законні норми другої держави? Тільки окупант, під якою ширмою він не виступав би, касує дотеперішні закони, а впроваджує свої власні.

Всеукраїнський Рев-ком самозліквідувався 20 лютого 1920 р., передаючи свої «уповноваження» створеній того ж дня «Раді Народніх Комісарів» під проводом відомого Хр. Раковського. Повідомляючи «всі народи і уряди світу» про своє народження, той ляльковий «уряд» знову запрошував усіх «вступати в економічні і дипломатичні стосунки з Україною...», але і тим разом ніодна держава не визнала ані цієї фіктивної держави, ані її «державного правління».

Що собою уявляла т. зв. УССР у світлі принципу ефективности на переломі 1919/1920 рр., видно також із факту, що армія УНРеспубліки, яка — на доручення Директорії — вийшла у т. зв. «Зимовий похід», діяла упродовж 6 місяців (від 6 грудня 1919 до 6 травня 1920) на окупованій большевиками території та що діючий у той час голова Ради Міністрів УНРеспубліки Ісаак П. Мазепа, від половини лютого 1920 р. аж до кінця Зимового походу перебував на цій же території, підтримуючи зв'язки як з армією УНР, так і з населенням, яке зовсім не визнавало «влади совєтів»[14]).

3. ПЕРЕЄМНІСТЬ УНР — УССР ЧИ АНЕКСІЯ УКРАЇНИ РОСІЄЮ?

Восени 1920 р. існування Української Народньої Республіки як держави стало загрозливим після того як Польща, дотеперішній союзник УНР, ламаючи постанови т. зв. Варшавського договору з 21 квітня 1920 р., увійшла в переговори з Сов. Росією у зв'язку з т. зв. «польсько-совєтською» війною 1920 р. Під час мирових переговорів (вересень-жовтень 1920 р. в Ризі) большевики включили у склад своєї делеґації, як представників «Української ССР» Дмитра З. Мануїльського і Емануїла І. Квірінґа і домоглись того, що на першому засіданні, призначеному для перевірки повновластей (21 вересня 1920), голова польської делеґації Ян Домбскі визнав мандати тих «представників Української ССР» задовільними[15]). Большевики повторили в Ризі ту саму штучку, якої вже раз пробували на переговорах у Бересті (січень 1918 р.); у Бересті їм не пощастило, але в Ризі штучка їм удалась, і фіктивна досі держава у формі УССР здобула визнання її першою чужою державою. Прелімінарний договір про перемир'я поміж Польщею і Російською СФСР та Українською ССР був підписаний 12 жовтня і ратифікований у Москві (20 жовтня), в Харкові (21 жовтня) та у Варшаві (22 жовтня), а остаточний т. зв. Ризький мировий договір був заключений 18 березня 1921 р.

Перехід уряду і армії УНР за Збруч (у днях 20-21 листопада 1920 р.) на територію, яку згідно з постановами Ризького договору признано Польщі, треба вважати з юридичного боку кінцем української самостійної держави тому, що ця держава утратила два суттєві складники — територію і населення.

Стараючися знайти відповідь на питання, чи українська держава, як така, перестала чи не перестала існувати, деякі наші дос-

лідники виступили з теорією т. зв. «тяглости і переємности», висуваючи таку тезу:

> "Не зважаючи на зміну урядів і режимів, в Україні з 1917 р. правно існує тяглість (континуїтет) та переємність (сукцесія) української держави: УНР — Українська Держава (гетьманська) — УНР — УССР, задокументована в різних конституційних і міжнародньо-правних актах..."[16])

У цій теорії, на жаль, не узгляднено таких правно-історичних, дуже суттєвих, моментів:

1) Українська держава перейшла шлях від федеративних зв'язків із Росією (в III-ому універсалі) до повної незалежности, якої вже не зреклася, — (чого доказом м. і. і повстання проти гетьмана Скоропадського після проголошення ним грамотою з 14. 11. 1918 р. федерації з неіснуючою у той час російською не-большевицькою державою) у той час, як Українська ССР, якщо навіть прийняти умовно, що така «держава» справді постала (коли?!), ніколи не вийшла поза статус «федеративної республіки». Той статус постійно наголошувано і підкреслювано в офіційних документах різних «совєтських правительств», але він був несприємливий навіть для таких українських комуністів, як напр. Василь Шахрай, що був одним з «делеґатів УССР» на мирові переговори у Бересті[17]).

Яка ж «тяглість і переємність» може існувати поміж «самостійною, ні від кого незалежною, вільною суверенною державою українського народу» (слова IV-го універсалу) і квазі-державою, яка анулює власні закони і розпорядки та, зрікаючись відання найважливішими галузями державного життя, проголошує дійсними і обов'язуючими декрети і постанови іншої держави, Російської СФСР, «по всій території України»?!

Це вже не тільки «зміна уряду і режиму»(як напр. УНР і Українська Держава гетьманського періоду), але — у світлі державного і міждержавного права — щось значно суттєвіше: підмінка самостійности «федерацією» і перехід зі стану повноцінної державности у стан «сателітної» чи ще гірше, фіктивної державности (щось, як напр., «Протекторат Чехії і Моравії у 1938 р.).

2) Юридичний **стан війни,** який заіснував у другій половині грудня 1917 р. і був відновлений із початком січня 1919 р., поміж Українською Народньою Республікою і Совєтською Росією та «її політичними і воєнними аґентами на території України» (дивись указані вище ультимативні ноти) не був правно зліквідований дотепер мировим договором. Чи ж можливо говорити про «тяглість і переємність» поміж двома воюючими сторонами? Чи не простіше і логічніше визначити стан, який витворився в Україні з кінцем листопада 1920 р. і триває дотепер, відомим у праві терміном «анексія», яку — до речі — сам Ленін влучно здефініював так:

> "Під анексією або загарбанням чужих земель уряд розуміє відповідно до правової свідомости демократії взагалі і трудящих клясів особливо всяке приєднання до великої або сильної держави малої або слабкої народности без точно, ясно і добровільно висловленої згоди і бажання цієї народности...
> Якщо будь-яка нація вдержується в межах даної держави насильством, якщо їй, усупереч виявленому з її боку бажанню — все одне, чи виявлене це бажання у пресі, на народніх зборах, в рішеннях партій чи заворушеннях і повстаннях проти національного гніту, — не надається права вільним голосуванням, **при повному виведенні війська приєднуючої або взагалі сильнішої нації,** вирішити без найменшого примусу питання про форми державного існування цієї нації, то **приєднання її є анексією,** тобто загарбанням і насильством"[18]).

У міждержавному праві анексія є одним з допущених способів набуття території чужої держави, побіч таких формально-правних способів, як договірне відступлення (цесія) або судовий присуд (адюдикація), зокрема коли інші держави погоджуються на анексію, хочби й мовчки.

Директорія УНР, ані ніякий інший уряд самостійної української держави, не відступили Совєтській Росії чи її «політичним і воєнним аґентам на Україні», тобто «урядові УССР», території України ніяким договором; цієї ж території не присудив їм також ніякий міжнародній трибунал чи третейський суд. Залишається, отже, єдина логічна дедукція, що цю територію вони набули шляхом анексії так точно з'ясованої вище.

Чи анектуючі завойовники справді «перейняли» права і обов'язки УНР, тобто існуючої ефективно до 21 листопада 1920 р. самостійної держави українського народу, про це совєтські юристи та історики мовчать. Якщо ми, на еміґрації, висуваємо теорію про тяглість і переємність, то мусимо доказати фактами і документами: 1) коли саме ця переємність мала місце, 2) в яких саме конституційних і міжнародньо правних актах вона виявилась, і врешті 3) які є подібності чи різниці поміж УНР і УССР у періоді післясукцесійному. (Продовження буде)

***

Джерела:

[1]) Коротке з'ясування наведеної вище клясифікації читач знайде в спеціялізованих енциклопедіях, а також на стор. 29-ій праці: Aspaturian, Vernon V., **The Union Republics in Soviet Diplomacy;** a Study of Soviet Federalism in the Service of Soviet Foreign Policy. Geneva, Droz-Paris, Minard, 1960.

[2]) Енциклопедія Українознавства, частина 2-га (гаслова) том IV, стор. 1572, рядки 8-13 і 36-39 лівої шпальти.

[3]) Дмитро Дорошенко: Історія України 1917-1923 рр., Том І, стор. 214.

[4]) Комуністична партія України в резолюціях і рішеннях з'їздів і конференцій. Київ, 1958, стор. 7 і 8 (російською мовою).

[5]) Телеграма Леніна головнокомандуючому Червоною Армією Вацетісу з 29 листопада 1918 р., яка була "під ключем" аж до 1942 р., опублікована в IV-ому виданні творів Леніна, том 28, стор. 225 і в англ. виданні, т. 28, стор. 225.

[6]) За текстом ультимативної ноти Директорії з 9 січня 1919 р., поданим в "Замітках і матеріялах до історії української революції" Павла Христюка, том IV-ий, стор. 37-38.

[7]) Христіян Раковський, пів-болгарин і пів-румун, був у той час головою "Тимчасового Правительства" і комісаром закордонних справ УССР, не зважаючи на те, що тільки перед кількома місяцями (12 червня 1918 р.) підписував договір про перемир'я у Києві як уповноважений предстаник Російської СФСР.

[8]) І. Мазепа: "Україна в огні і бурі революції", частина І-а, стор. 103.

[9]) "Історія держави і права Української ССР (1917 1960)". Видавництво Академії Наук Української ССР, Київ 1961; — на стор. 167 в нотці 3-ій читаємо дослівно таке: "Радянська Україна офіційно почала іменуватись Українською Соціялістичною Радянською Республікою **з 6 грудня 1919 року. До цього вона мала назву — Українська Народня Республіка".**

[10]) і [11]) вказана праця "Історія держави і права...", стор. 62-63.

[12]) а) Pipes, Richard: **The Formation of the Soviet Union:** Communism and Nationalism, 1917-1923. Cambridge, Harvard University Press, Rev. edition 1964, p. 144.

[12]) б) Borys, Jurij: **The Russian Communist Party and the Sovietization of Ukraine.** Stockholm, 1960, p. 235.

[12]) в) Sullivant, Robert S.: **Soviet Politics and the Ukraine 1917-1957.** Columbia University Press, 1962, p. 52.

[13]) Цитована вже "Історія держави і права Української ССР", стор. 175 і 164.

[14]) Ол. Доценко: "Зимовий похід (6. XII. 1919 — 6. V. 1920)". Варшава 1932, Праці Українського Наукового Інституту, том. XIII, а також цитована вже праця І. Мазепи: "Україна в огні і бурі революції", частина 2-га, розділ XVIII.

[15]) **В. Кедровський: Ризьке Андрусово.** Спомини про російсько-польські мирові переговори в 1920 р. Вінніпеґ, Ман., 1936; стор. 18. Автор (ще живе в Америці) був консулем УНР у Ризі і очевидцем подій, які описує; він підкреслює, що голова польської делеґації Ян Домбскі — це той самий, який підписував договір з урядом УНР у квітні 1920.

[16]) Енциклопедія Українознавства, том IV, стор. 1573, рядки 5-11 правої шпальти.

[17]) Сергій Мазлах і Василь Шахрай: "До хвилі". Друге видання, в-во "Пролог", Нью-Йорк, 1967.

[18]) Декрет "про мир" II-го Всеросійського з'їзду Совєтів з 8 листопада 1917 р., написаний Леніном, тепер включений у "Твори В. І. Леніна", IV видання, том 26. Тут цитовано за "Українська ССР на міжнародній арені". Збірник документів (1917-1923), Видавництво "Наукова думка", Київ 1966, стор. 6.

Володимир Базарко

УКРАЇНСЬКА МОЛОДЬ У ДІЯСПОРІ

Доповідь, виголошена на Зустрічі УСП на «Писаному Камені», біля Клівленду, США, 1-ого вересня 1968 р.

Багато справ, про які буду говорити, не є новими. Наші попередники, пл. сеньйори, напевне мали подібні проблеми, коли були в нашому віці. Вони шукали відповіді у своєму довкіллі, у своїх тодішніх життєвих обставинах. Наші обставини інші, бо ми живемо на іншому континенті, в іншому часі. І тут нема нічого надзвичайного чи нового. Від віків кожна генерація шукала для себе свого питомого, власного шляху.

Для декого мої погляди можуть здаватися надто радикальними, іншим замало поступовими. Мені не йдеться про революцію, навпаки про еволюцію у поглядах. Усім нам дуже корисна виміна думок. Чим більше ми обмінюємося поглядами про ту чи іншу проблему, тим краще ми, як громада, зможемо знайти відповідну розв'язку. І краще контроверсійні думки висловлювати там, де всі їх можуть критично розглянути, ніж ховати їх у глибині серця і бездушно протестувати проти всього. Я хотів би спонукати старше пластунство до публічного вислову своїх думок.

Більшість із нас народжені поза Україною, в державах Америки чи Европи. Рідко хто з нас плянує повертатися жити в Україні, більшість буде жити постійно в Америці.

На одне питання ми повинні відповісти: **чи маємо зберегти себе при українстві, чи зовсім розтопитися в американському кітлі?** Напевне якийсь відсоток українців вибере легший шлях, а саме — шлях національного розгублення. Та тим не мусимо надто журитися, бо такий процес є в кожній національній групі. **Я думаю, що більшість із нас вирішить бути українцями.**

Обмежуся тут до проблеми тих, що власне хочуть зберегти свою українську ідентичність. Спершу поможімо тим, що хочуть зберегти своє українство, а зробивши це, щойно тоді журитимемося тими, що свідомо і рішуче денаціоналізуються.

Може хтось мене запитає: Що треба розуміти під поняттям «українець у діяспорі»? Щоправда, тим, що виїхали з України дорослими, на це питання відповісти не тяжко. Але народженим поза Україною воно справляє часто деяку трудність. Тож зупинімося над тим, як відповідати на повище питання тим, які народились не в Україні.

Ті, які покинули Україну дорослими чверть сторіччя тому, їхали у мандрівку, з якої вони думали повернутися назад в Україну. Характер їхнього життя у мандрівці мав щось із кочування. Фізич-

но вони жили десь у якійсь країні, але душа їхня була в їхній Батьківщині — Україні.

Суспільне, громадське і політичне їхнє життя зосереджувалося не в країнах теперішнього поселення, але у мріях про Україну. Політичні групи часто сперечалися не про сучасні їм справи, але про те, наприклад, хто перебере владу у визволеній Україні. Американське життя завжди чогось було для них непевне, підозріле, тому більшість із них бажала виявляти себе та здобувати осяги і зрозуміння виключно серед своєї громади.

Я про це говорю не тому, щоб критикувати чи знецінювати тих українців, що надто консервативні і відсепаровані від американського життя. Я, правдоподібно, поводився б так само в подібних обставинах. Але, щоб пізнати їхні обставини і відрізнити їх від теперішніх, у яких живемо ми — молоді, я дозволив собі про це згадати.

Ми виростали, виховувалися і студіювали в Америці. **На формування нашого світогляду впливали два світи — український** у своєму ґетто та **американський** поза ґеттом. На загал ми чуємося свобідно в обидвох середовищах. Товариство знаходимо легко не тільки поміж українцями, але й поміж американцями. Нам легко включитися в тутешнє професійне і суспільне життя, бож ми кінчаємо тут студії. Але це зовсім не дає нікому з нас підстав уважати себе ліпшими від наших батьків. Це тільки відрізняє нас від них, відрізняє, але не відчужує. Наш сантимент до України інший, Україну ми любимо не надто сантиментально, зате з великою дозою зрозуміння для її потреб. Як громадяни інших держав, ми бачимо, як і чим можемо служити нашій Батьківщині.

З другого боку нам хотілось би, **щоб розвиток української групи в Америці йшов в іншому напрямі.** Щоб ми входили вповні в американське життя, не лишаючи свого середовища та не забуваючи про своє походження. Крім внутрішнього політикування, щоб ми цікавились і активно анґажувались в американській політиці. Щоб ми не витрачали своєї енергії на внутрішню боротьбу, але щоб давали про себе знати в усіх середовищах американського життя. Щоб за кілька ґенерацій українській групі в Канаді та в Америці, наприклад, вдалося обрати поважну кількість послів, мати своїх сенаторів, конґресменів, мейорів та інших провідників американського чи канадського політичного життя. Щоб українці займали провідні пости в американських політичних партіях. Щоб ми мали з-поміж нас президентів визначних американських університетів, щоб якнайбільше нас займало професорські катедри чи провідні пости в американській економії. І щоб у таких ділянках американського культурного життя, як література, малярство, музика, театр, кіно, не бракувало здібних українців. Одним словом, **щоб наша група уповні увійшла в життя Америки,** здобула якнайкращі **успіхи,** але

одночасно, **щоб не занедбувала своєї української спадщини і не забувала про своє українське походження.**

А коли б настав момент рішення долі України на міжнародньому терені, тоді щоб українці в Америці могли домагатися і дістати позитивне відношення американського уряду супроти аспірацій українського народу. Щоб українська група була настільки сильною, щоб з нею **уряд мусів** рахуватися. Отже, ми справді тоді могли б мати вплив на світову політику, справді могли б стати у пригоді своєму народові у його боротьбі за незалежність.

Очевидно, що це тільки мої мрії. Але таким прикладом мені легко було змалювати ідеальний стан майбутньої української спільноти в Америці. Жидівський народ діяв і діє, до певної міри, цим же способом. Не біймося інтеґрації, зате тримаймося далеко від асиміляції.

Які ж особливі риси ми повинні розвивати в нашій громаді, щоб осягнути цей ідеал нашої громади в майбутньому. На мою думку, **найконечніша прикмета — це гордість із свого національного походження та міцне духове пов'язання з релігією та культурою українського народу.** Але, щоб бути гордим, перше за все треба бути свідомим того всього, що нам дає підставу до гордости. Ми мусимо досконало ознайомитися з літературою, історією, культурою і багатствами нашого народу та української землі. Ми повинні знати про взаємини України з іншими країнами Европи, як також познайомитися з теперішніми подіями в Україні та як на них реаґують інші люди.

Безперечно, ми будемо американцями, тобто — громадянами американської держави. Але наші національні почування в'язатимуть нас із Україною. У цьому відношенні ми можемо багато вчитися від жидів. Кожний із жидів каже, зовсім слушно, що він американець. Але коли Ізраїль у потребі, жид у першу чергу є жидом.

Українська мова та її зберігання — це важливий елемент у житті кожного з нас. Ми повинні затримати нашу мову не тільки у громадському житті, але також у щоденних товариських контактах. Нам треба передати цю мову нашим дітям. При цьому застерігаємось, що той, хто не знає української мови, автоматично не перестає бути українцем. Є багато прикладів ревних українських патріотів в Америці, які слабко володіють українською мовою або взагалі її не знають. Важливішими є духові почування, ніж мова людини. Збереження українського духа, напевне допоможе зберегти і мову. Навпаки часто невластивим підходом до справ мови у тих, що її не знають, можна відстрашити їх від українства, згасити їх українського духа.

Як ми повинні виховувати наших дітей, щоб прищепити їм любов до свого народу? Ми не повинні допустити до того, щоб наші діти почували себе гіршими тому, що вони з походження українці.

Вияви нашого життя, навчання в українознавчих школах, життєва стопа наших людей, матеріяльні здобутки не повинні бути гіршими ніж в інших наших співгромадян. Наприклад, святкування роковин 22-ого січня 1918 і 1919 років повинно бути величним святом, а не тільки жалібною академією. Ми ж не жаліємо з того приводу, що була проголошена незалежність, жаль тільки, що вона була така коротка. Чому ж тоді не святкувати цих роковин святочними бенкетами і балями при участи всієї громади в найкращих готелях наших міст? Це б показало молодим, що і в нас є нагоди до величних радісних святкувань, а не тільки нагоди до відправлювання сумних панахид.

Ми повинні гордитись осягами наших людей. У кожній галузі життя можна знайти бодай кілька визначних українців — від спорту починаючи, на науці кінчаючи. Ці осяги ми повинні популяризувати при кожній нагоді. Але треба робити це природньо і безпретенсійно, щоб не виглядало, що українці «були і є завжди найкращими і найпершими». Перебільшування похвал буде предметом посмішок серед молодих, так як це є у випадку росіян, які чваняться що «росіяни все найшвидше винайшли, у них все краще від інших» тощо.

Молодь любить наслідувати героїв. Даймо їй тих героїв. Шукаймо їх і у нашій історії, і в нашому сучасному житті. Підбираймо героїв з відповідними вартостями, що відповідають нашим часам. Підкреслюймо осяги українців в американському політичному і громадському житті, їхні здобутки в ділянці культури, науки, спорту тощо, заохочуймо молодь наслідувати ці приклади.

Дбаймо, щоб наша молодь здобувала найвищі і найчисленніші академічні осяги в усіх наукових ділянках. Заохочуймо її до всебічної участи у житті спільноти країни поселення, а не обмежуймо її життя до українського гетта. Спонукуймо молодих до глибоких роздумів над майбутнім свого народу в діяспорі, заохочуймо їх до щирого, обопільного і дружнього діялогу із старшими.

Перед нами продовження «Великої Гри». Наші попередники добре вив'язалися із своїх пластових обов'язків. Доказом цього є хоч би оцей наш з'їзд і ми — його учасники. Подбаймо, щоб у майбутньому у пластову «Велику Гру» включалися все нові, молоші покоління.

ДО НАС ПИШУТЬ:

● **Дорогі Друзі!** — Створений Головною Пластовою Булавою **"Пластовий Вишкільний Фонд ім. Дрота" уважаю справою першої ваги** в наших теперішніх обставинах. Тому, притримуючися пропонованого ключа — **"один доляр за кожний рік пластування"**, пересилаю на адресу Вашої адміністрації в Торонті чеком 50.00 дол. на повищу ціль. — Скоб! і Пу! Гу! — **Пл. сен. Володимир Ерденберґер-Дуко, ЧК, Парма, Огайо, США.**

Волинянка

Я НЕ ПОЧУВАЛАСЬ ТУРИСТКОЮ В УКРАЇНІ

"Крізь час, і простір, і крізь дерева освітлені ніччю,
Летить на мене доля моєї Вітчизни і людства
і сиза чайка б'ється наді мною..."
(Микола Вінграновський: Сто поезій).

Популярність відвідин України приносить багато розповідів, опіній. Вони дуже різноманітні. Дехто захоплюється, часто безкритично, інші зарікаються, що ніхто більше, за ніякі скарби їх не намовить їхати туди, ще інші плянують їздити ще не раз, хоча й у них було багато прикрих переживань. Сприймання побуту в Україні дуже індивідуальне — залежно від того, чого хтось туди їде, чого шукає і сподівається!...

РАДІСНА ПЕЧАЛЬ...

А я своєї довгими роками плянованої, виплеканої мріями поїздки в Україну не можу інакше назвати як моєю пекучою необхідністю, потребою пережити радісну печаль..

Який же українець, а тим більше еміґрант, не мріє про те, щоб побачити Київ, Дніпро чи родинну місцевість, у якій народився сам чи його батьки, предки? Хто не має бажання зустрітися з рідними? У нашій літературі часто заторкнені проблеми туги за рідною країною. Відомі нам згадки про те, що українські культурні діячі, заслані на північ, дошкульніше переживали своє заслання через розлуку із своїм рідним містом чи Києвом, в якому проживали. І чужинці згадують про те, що Київ і Дніпро мають якусь особливу привабливу силу.

Була в мене ще інша, своя особлива потреба бути в Україні. Моя мати до останніх хвилин свого життя вичікувала моєго приїзду. І не дочекалась..., не здійснилась ні її, ні моя леліяна мрія — побачитись за життя. У мене залишилось почуття провини, воно гнітило мене... Вибираючись в Україну, я хотіла поменшити тягар провини, поклонившись могилам батьків...

Багато надій на те, що дістану дозвіл побачити ці дорогі могили не було. У Києві мені відмовили, відсилаючи до Львова, а Львів відіслав до Тернополя. А тут я зустріла багато людей, які вичікували дозволу на їзду до своїх рідних, до того смертельно хворих, але безуспішно...

Коли ж несподівано для всіх і для мене самої я дозвіл дістала, то повірила я в те, що тут діяла якась надприродня сила. У щоденному житті звуть це... збігом обставин... Чому ж якраз я була вийнятком?...

Коли службовець "Інтуриста" повідомив мене, що маю дозвіл поїхати до свого родинного містечка на Волині і що мене вже чекає таксівка (до

того — він був дуже ласкавий, і навіть турбувався, щоб я, мовляв, не забула поснідати...), мене огорнула тривожно-радісна печаль. Вона не покидала мене не тільки під час цілого побуту "дома", але не покинула мене і дотепер... Я не встигла ні всього побачити, ні пережити. Почуття радости і болю, бажання бути завжди між своїми переплiталось із відчуттям неминучости виїзду з рідного середовища за годину-дві, може — назавжди...

НІЩО НЕ ПОБОРОЛО ДОБРА В ЧИСТОМУ СЕРЦІ НАРОДУ

Сівши у таксівку, я зібрала всі свої сили, щоб бути обережною, тримати свої думки та емоції в контролі. Кажуть же, що кожний шофер — це офіційна, довірена урядові особа. Підслухові апарати існують, кажуть, навіть у таксівках...

А небо розлило довкруги свою синь... Сонце сипало все своє тепло у простори, у моє серце. Дорога бігла сірою стрічкою поміж придоріжніми деревами і мальвами — все ближче до знайомих з дитинства краєвидів. Ось здалеку виблискують бані Почаївських святинь, згодом Крем'янець, Дубно, Рівне... Так багато змін в усьому..., огортає неспокій, борюся з собою, щоб не почуватись чужинкою у країні, що дала мені — все!...

Стараюсь якнайменше говорити. Шофер з Харкова, говорить тільки по-російському. Він захоплений досягненнями СССР, гордий на багатство Тернопільської области, хвалить дороги для їзди автами, любов до праці у населення. У його словах багато людяности. Він скаржився на свою долю, що не дозволила йому здобути вищої освіти, бо він закоханий у техніку, мріяв бути інженером. Молоді його роки пройшли в армії. Я подивляла його вміліcть виминати на шляху кожну найменшу ямку. Його гуманність виявилася ще дуже яскраво при нагоді, коли ми зустрічали на дорогах валки робітниць-жінок, що направляли дороги. Він співчував їм... А червонощокому, кремезному чоловікові, що зупинив нас для контролі шоферових документів, відповідав неприязно, вимушено...

Минаючи з віддалі Почаїв, він зупинився, щоб розповісти мені дещо з історії та сучасного цієї твердині релігійности на Волині. Він знав мої потреби почути про найсуттєвіше: там по-давньому чинні святині, багато молодих священиків, люди приходять здалека на прощі...

Він дуже поспішав, щоб мені більше часу залишилося побувати дома.

Картини мінялися і в моєму серці чергувались суперечливі почування то радости, то болю. Я відчувала фізичний біль від хвилювання. Залишилося всього кілька кілометрів. Нарешті краєвид рідного містечка. Буде перший міст на греблі, за ним другий, а ліворуч великий луг з городами, на яких моя Мама виплекувала городину... Так випереджувала їзду авта моя уява.

Але цього всього я не побачила. Сталося те, чого я так боялася. Переїхавши площу, на якій й пробавила своє дитинство, я заблудила у рідному містечку. Мусіла питатися дороги до своєї рідної хати. По дорозі

церква, але вона сховалася за густими і високими деревами, зникли старі знайомі хати, на їх місці нові доми. Із давніх знайомих залишилася тільки величезна вибоїна на курявій дорозі поруч із нашою хатою. Наша давня велика хата, що красувалась колись ґанком і диким виноградом на стінах, окутана липами, ясенами та двома ялинами, що стільки чару нашуміли моєму дитинству, стояла тепер як сирітка серед пожовклого картоплиння, уступаючи місце тільки маленькій грядочці квітів. Я не могла пізнати мого пристановища. Це була тільки частина давнього нашого дому. Сад, липи, ялиці і всі інші дерева послужили опалом комусь тоді, коли господарі були в Казахстані. Тільки частину хати вдалося відкупити від уряду.

Мої рідні, що недавно прибули з нашої спільної зустрічі у Львові, заходилися з порядками і обідом, а я побігла шукати старенького Дядю, подивитися в усі чарівні закутки нашого хутора. Але це не був наш хутір. Чарівних закутків із ліском, ставками, молодим садом і лугом та полями, засіяними конюшиною, не було... Мої нерви пекли моє серце, і я побігла чимшвидше на могилки... Я доторкнулась до хреста і землі на могилах батьків і не пам'ятаю, що діялось зі мною. Але прийшла полегша, що наступила — не знаю від чого — суміші усього: наболілої любови, що вилилась молитовною розмовою з батьками як із живими, і усвідомленням та погодженням з дійсністю, у відношенні до якої треба шукати нових світел, що горіли б вночі...

А далі були зустрічі з людьми. Вістка про мій приїзд миттю облетіла містечко. Товариші дитячих пригод, сусіди, знайомі й незнайомі приходили привітатись обов'язково із квітами, овочами і фотографіями, щоб показати своїх. Сердечність, із якою вони мене зустрічали, хвилювала, хотілось віддячитись чимось... Було прикро, що я навіть дітей не могла обдарувати хоч би дрібничкою. Потім були відвідини їх домів та короткі уривані інформації про події у сім'ї. На вулицях стояли групами мої давні знайомі, усміхались, вітали... Були часті запити — "Чи пізнаєш?" Мені було боляче, коли я не могла утотожнити знайомого голосу чи усмішки із виглядом давніх друзів. У старому обличчі я не могла пізнати чарівного личка моєї подруги Оленки. Мій товариш по школі — каліка без ноги, інший утратив око, більшість не живе! Кожний щось питав, і мені хотілося про все знати, багато розповісти. Я стояла серед вулиці — поміж вузлами, що мене в'язали із цими людьми, і стрілками годинника, який наглив мене до від'їзду.

Я була дома тільки чотири години! А вони принесли мені стільки глибокого і незабутнього, що ніщо досі ще не поменшило напруги цих моїх вражень. І досі чую слова і півслова, недоговорені речення, скарги, але я їх розумію вимовніше, якби читала найкращі джерела-документи про життя нашого народу у СССР. І завжди, коли дошкулює мені холод взаємин з людьми тут, загріває мене сама думка про цей мій побут і ці короткі зустрічі там. З недомовлених речень, у недоговорених словах, в усмішках, у сльозах і дотиках рук я відчула стільки любови тепла і щирости, давньої дитячої, не удаваної, що несила забути їх...

"ДЛЯ МЕНЕ ЦЕ БУЛА НЕ СЛУЖБА, А ПРИЄМНІСТЬ..."

Деякий час ми сиділи в авті мовчки, повертаючись з мого рідного містечка до Тернополя. Я хотіла упорядкувати свої думки і почування. Почав розмову шофер,.. Він сказав, що йому подобалось, що я почувалася до обов'язку побувати на могилах батьків. Подобалася йому гостинність моїх рідних. "І мені — казав він — також хотілося віддати шану вашим батькам. Ви бачили — я поклав квіти на їх могили!..."

Ці признання зруйнували мур обережности, що ділив нас. Попливла розмова, але яка ж відмінна від попередньої?! Говорили ми про звичайні людські справи, національних стосунків не торкали, не було згадок про ідеологію тієї чи іншої політичної системи. Це була розповідь про надужиття адміністрації, туга за справедливістю, за таким життям, про яке вони чують і догадуються на підставі закордонних фільмів, розповідів туристів. Моєму співрозмовникові хотілося б, щоб у світі запанували нарешті такі порядки, які уможливили б нормальні взаємини поміж людьми — без страху, без очорнювань, цькувань і оббріхувань,..

Прощаючись зі мною, він казав, що поїздка дала йому багато нового. Ми прощались, сподіваючись контакту. Мені хотілося обдарувати його дрібничкою, але я нічого із собою не мала... Думала — чи дасть адресу, щоб я могла вислати щось. Адресу я дістала і вислала пакуночок, але не знаю, чи одержав. Мовчить!... Та я вірю чомусь, що наша їзда не була для нього тільки службовим обов'язком, але й приємністю зустрічі із землячкою. Про це він сказав, вихилившись із авта.

І я не почувалася у поворотній дорозі обережною в усьому туристкою. Я не була чужинкою, бо зі мною їхали нові образи із життя, нові краєвиди, інші з вигляду, але все ті ж самі мої земляки, друзі. Життя не позбавило їх добра у чистих їхніх серцях. Нас не порізнили ані обставини твердого життя, ні час, ні простір.

Відчуваю, що я була дома, що мене вітали там щедро і нагородили теплом. Я відчувала, що ані час, ні простір, ні злість, ні ненависть, яка пробивається у деяких писаннях сучасної преси з України до нас, українців закордоном, не порізнять нас.

Ніхто і ніщо не відчужить нас від рідного, не позбавить спроможностей відчувати те тепло, яке пливе від зустрічів із рідними, від дотику із прадідівщиною, доки джерелом і їхнього тепла і нашої туги буде доля нашої Батьківщини.

ДО НАС ПИШУТЬ:

● Дякую за завжди знаменитий журнал "Пластовий Шлях". Знаю, що його читають і навіть передплачують кілька моїх знайомих, не-пластунів... Скоб! **— Пл. сен. Міляс Лебедович, ЛЧ, Дірборн Гайтс, Міч., США.**

МОВА — ЦЕ ДУША НАРОДУ

Від Редакції: Кожний культурний народ шанує та плекає свою рідну мову як найбільшу народню цінність. Рідна мова — це ключ до розуміння духовости і культури народу, — це душа народу. На цю тему ми помістили в останньому "Пластовому Шляху" (ч. 3-4 за 1968 р.) цінні думки наших безспірних народніх авторитетів, Блаженнішого Митрополита Іларіона та Високопреосвященнішого Митрополита Максима. До цієї теми будемо ще не раз повертатися при кожній актуальній нагоді, а зокрема будемо віднотовувати цікаві думки на тему нашої рідної мови, що появляються в інших наших виданнях.

Понижче передруковуємо уривок статті інж. Антона Івахнюка з Торонта п. н. "Українська і чужі мови в наших виданнях", що появилася в тижневику "Українські Вісті" з Едмонтону, ч. 4 з 23 січня ц. р. У своїй рецензії на журнал "Український Історик" інж. А. Івахнюк пише м. і. таке:

"Ще одна заувага, що стосується не тільки "Українського історика". Це мова журналу. Він потребує мовного редактора, бо мова того журналу кострубата й невирівняна. Можна добачити в такому стані різні причини, труднощі видавництва, навіть знайти виправдання. Проте **поважне видання за всяку ціну мусить давати читачеві бездоганну літературну мову** (це і дальші підкреслення наші — Ред. "П. Ш.").

Наші мовознавці, тут і в Україні, указують на мовні прогріхи, на мовну неохайність, на засміченість мови тощо, **але наші видавництва,** у своїй переважній більшості, **мало уваги присвячують мовній культурі.** Варто поглянути на себе самих і побачимо — парадокс! Ось він. Коли ми щось пишемо чи перекладаємо, скажімо, англійською мовою, то скільки запопадливости та зусилля вкладаємо у **поправність** цієї англійської мови, щоб — не дай, Боже — не вразити англійського читача мовною недбайливістю. **Своєму ж читачеві можна писати будь-якою мовою.** А це вияв непошани не тільки до своєї мови, теж до свого читача-українця, і до себе самого. На жаль, ми собі навіть не усвідомлюємо цього".

***

У зв'язку із цим мимоволі насувається таке питання: А як шануємо і плекаємо нашу рідну мову — ми, українські пластуни? Чи дбаємо ми про її красу у слові і письмі та чи зберігаємо нашу пошану для неї в наших власних домах, пластових домівках, в наших церквах, установах та організаціях? А якою вона є у наших пластових виданнях?

Хай вільно буде тут пригадати нам вічно актуальні с л о в а сл. п. нашого Д р о т а: "Краса була б у нас, Друзі, якби... була пошана нашої чарівної мови, що сама у пісню складається. (Якби) наша мова не (була) калічена чужинецькими домішками для вигоди злінивілого мозку, не (була) опоганювана байдужною неохайністю несумлінних писарів, мова наших

мистців слова, нашого незабутнього генія, зберігана в її кристальній чистоті..."

Ті з нас, що у своїх серцях справді зберігають глибоку пошану для нашого Засновника, засвідчать це найкраще виконуванням того, чого він нас сам навчав — у цьому конкретному випадку: нашим плеканням рідної мови та нашою пошаною для неї.

**
*

Внизу наводимо кілька уривків про нашу рідну мову з цікавої доповіді проф. д-ра Яра Славутича з Едмонтону п. н. "Розмовний метод навчання української мови", що була виголошена на 6-ій конференції Об'єднання Українських Педагогів Канади 26 серпня 1961 р. в Торонті. Ця доповідь появилася друком, і її можна набути в наших книгарнях. — **Редакція.**

"...Тепер варто зупинитися на тому, якої розмовної мови навчати. Адже розмовна мова має свої особливості, вона відрізняється від мови красного письменства і від мови часописів. У цій справі не може бути двох думок, — **наших дітей треба навчати доброї нормативної мови і вимови.** Засмічування діялогів чужими словами, невластиві мовні звороти, неправильні наголоси, — усе це тільки шкодитиме українській мові. Якщо ми будемо допускати чужі впливи, наша мова утратить своє індивідуальне обличчя. Таке вже сталося, напр., у Югославії: бачванські й керестурські українці за яких двісті років так засмітили свою лексику і фразеологію, що їхня українська мова фактично стала діялектом сербської мови. Щоправда, цьому сприяла настанова офіційних урядових чинників. Але ж ми живемо на вільній канадській землі, нас ніхто не змушує цуратися чистоти рідної мови.

Існує загроза, що всі оці "віндови" й "гари", "штепси" й "порчі" за якийсь час перетворять і нас на керестурських українців. Уже і тепер спостерігаємо таке дивне явище, що діти соромляться діялекту своїх батьків і цураються української мови. **На жаль, у нас не тільки з боку громади, а й з боку мовознавців не має рішучого опору супроти засмічення української мови англійськими покручами.** Більше того, знаходяться окремі люди, що пишуть трактати про вплив англійщини, що складають словники з "віндов" і "гар", "штепсів" і "порчів", щоб ними компромітувати себе в очах мовознавців інших країн.

Наспіла вже крайня пора оголосити тотальну війну тим часописам, що узаконюють псування української мови".

**
*

"...Справа правопису — дуже болюча справа. Про його унормування найбільше кричать ті часописи, що йдуть самопасом, не дотримуючись жодного правопису. І це в той час, коли правописні норми 1929-го р., складені спеціяльно створеною комісією, відповідають українській ортоепії, а також морфології та синтаксі. Як свідчать учасники, **цей правопис** (т. зв. "академічний" — Ред. "П. Ш.") **творився у вільних умовинах.** Треба лише

внести деякі поправки до правопису чужомовних слів та географічних назв. Можна навіть видати якийсь порадник у цій справі. Уявімо собі, що УВАН чи НТШ видадуть поправлений правопис. Чи будуть його дотримуватися? **Біда в тому, що в нас є багато малописьменних редакторів і вчителів, які міряють українську мову мірилом свого загумінку:** моя мати, мовляв, так не говорила".

**
*

"Гадаю, що цих кілька думок у моїй доповіді, яку я подаю на розгляд учасників конференції Об'єднання Українських Педагогів Канади, не проминуть без відгуку, а викличуть зацікавлення, бо **треба ж рятувати масовий відхід українських дітей від української мови, від своїх батьків, від українства взагалі.** У цьому винні наші обставини, винні і ми самі, що не можемо затримати наших дітей при собі. Зокрема я дуже хочу, щоб із моєю доповіддю познайомилися батьки, бо **тільки при співпраці родини і школи** (а ми додали б: і наших церков — Редакція "П. Ш.") **ми зможемо зберігати і розвивати українську мову,** спадщину предків, найдорожчий скарб української нації.

МАТЕРІЯЛИ ДО ІСТОРІЇ ПЛАСТУ

МИ ДІТИ МАТЕРІ ПРИРОДИ

Дуже важливу справу порушив Ігор Старак у своїй статті "Повернімося до джерел пластування" ("Пл. Шлях" ч. 2/17, 1968). Вона спонукала мене поділитися із читачами спогадами про наше таборування у Карпатській Україні в 1923-1929 роках, коли я там проживав.

У 1923 році прибув я до Севлюша. Міністерство Освіти Чехо-Словаччини приділило мене до Державної Торговельної Школи, де був директором буковинець, Яків Голота.

Цього ж року заснував я у Севлюші вперше два курені — пластунів і пластунок. Із запалом узялися ми до праці: підготовляли юнаків і юначок до пластової проби, ходили на прогулянки, власними силами збудували човен та плавали ним по чудовій Тисі.

У наступному році мене переніс уряд до Ужгороду, до Державної Торговельної Академії, де директором був Августин Штефан, пізніший президент Сойму Карпатської України, який тепер живе у Стемфорді, Конн., США. За його згодою я зорганізував у школі гурток юнаків, який назвали юнаки "Добра надія". У гуртку було 12 хлопців, і така ж їх кількість була із кінцем шкільного року. Ніхто не відпав.

У мене є фотокопія звіту із праці цього гуртка, який позичив мені колишній директор цієї школи. Цікаво поділитися із читачами звітом про працю цього гуртка, щоб порівняти її із тією пластовою діяльністю, яка відбувається тепер у США та в інших країнах, де діє тепер Пласт.

Сходини відбувалися в домівці, яка була улаштована в пивниці. Упродовж року було 25 сходин. Під час року юнаки засвоювали теоретичний пластовий матеріял, спираючись на підручник д-ра Олександра Тисовського "Життя в Пласті". Робили досить часто прогулянки, щоб засвоїти практично пластові вмілості. Кілька разів ходили до лісу, до села Радванка, оглядали "Дірявий камінь" коло села Туря Ремети, де, за переказом, була схованка У. Кармелюка. Їздили на пластові зустрічі до Берегова, Хусту і Бичкова (3-денна прогулянка). Одного дня таборували над річкою Уж, робили більшу прогулянку на "Морське око", яке постало у кратері вулкану, були над "Снинським каменем", де ночували під шатрами.

Під час року підготовлялися до літнього табору. У першу чергу старалися придбати гроші на шатра, на інвентар тощо. Щоб придбати трохи по-п. н. "Які хворі, такі й доктори" під дбайливим проводом артиста театру Михайла Більченка. Вистава мала гарний успіх і дала добрий дохід. Потім ми повторювали її і заробили 1,317.00 чеських корон. Миколаївський вечір із п'єскою і концертом відбули теж успішно разом із куренем ім. князя Коріятовича, що був у Державній Українській Гімназії. Гарним заробітком ми поділилися.

15-го березня 1925 року відбувся з'їзд пластових провідників Карпатської України (тоді офіційна назва була "Підкарпатська Русь"). Гурток "Добра надія" був активним: під час з'їзду тримав почесну сторожу, віддаючи пошану провіднікові Пласту у державній гімназії — проф Остапові Вахнянинові, який пізніше трагічно загинув. Пластуни кілька разів переводили збірки на різні харитативні цілі.

Під кінець року інтенсивніше підготовлялися до власного табору. Вибрали місце коло місцевости Забродь, недалеко біля Великого Березного. Від уряду дістали дозвіл таборувати та користуватися матеріялом для будови шатер і кухні. До табору купили шатра, кухонний посуд та все, що було потрібне. Купили невеличкий візок, поскладали все наше таборове майно, зібралися на подвір'ї, попрощалися з батьками і тими, що прийшли на нашу збірку, та пішки вирушили до табору. Візок з речами везли за чергою всі члени гуртка і виховник. По двох днях прибули на місце нашого таборування. Харчі закупили подорозі у Великому Березному.

Розбили табір під самим лісом на легко спадистому терені. Під кожне шатро давали підставу з дерняків. Самі збудували примітивну кухню, зробили накриття над нею на випадок дощу, поставили щоглу з українським національним прапором, зробили тотем, сонячний годинник, поставили індіянське шатро, де примістилася наша "канцелярія" і де мешкав провідник табору.

Повних 20 днів таборували ми самі. Ніхто до нас не заходив, не було ніяких гостей, навіть батьки нас не відвідували. Ми все робили власними силами, переводячи практично все, чого ми навчилися теоретично під час року в домівці. Кухня наша була скромна, невибаглива, але здорова. Харчі купували у Великому Березному.

Не оминули нас і дощі, але ми з гумором поборювали всілякі неприємні несподіванки природи. Веселі і здорові усі ми повернулися до Ужгороду, опалені сонцем, напрацьовані таборовими зайняттями, але вдоволені, що практично перейшли вишкіл та горді з того, що самі собі дали раду в таборі, що самі його улаштували, самі в ньому без помочі батьків і громадянства проживали.

Це був справжній пластовий табір, і ми дійсно почувалися в ньому "дітьми матері природи". І хоча минуло вже 43 роки від того часу, як цей табір відбувся, але і досі ми, його учасники, відчуваємо, що він дав нам напрямок і досвід дальшого таборування, починаючи з Кобилецької поляни, через Туря Ремети, Луги, Ставне, Солочин та інші місцевості любої Карпатської України, крізь табори у Карпатах, в Німеччині аж до "Писаного Каменя" в Клівленді.

Пл. сен. Леонід Бачинський
кол. комендант табору в Забродi

Джерела:

1. Звіт Дирекції Державної Торговельної Академії в Ужгороді, 1925 р., стор. 14-16.
2. Пластун-Юнак-Черкес, 1926 р., IV річ. ч. 3-4, стор. 37.
3. Русское Слово, Пряшев, 1927 р., річ. IV ч. 18, стор. 3.
4. Пластовий Співаник, 1928 р., стор. 10, 47, 57.

НА АКТУАЛЬНІ ТЕМИ

ЧОМУ ГАНЬБИТИ ВЛАСНЕ ГНІЗДО?

У настільній книзі всіх наших пластунів "Життя в Пласті" знаходимо багато описів та відкликів про скобине гніздо, з якого приготовляються до лету в самостійне життя молоді орли.

Ними — в уяві та за бажанням автора книжки і засновника Пласту проф. д-ра О. Тисовського-Дрота — повинні бути молоді пластові покоління, виховані та виплекані у цих теплих скобиних гніздах. Про лет молодих вірлят говорять також так добре знані нам усім слова пластового обіту.

Так воно і є на ділі. Скільки вже довелося нам за цих останніх двадцять років бачити цих вилітаючих із гнізд "молодих орлят"... Правда — не завжди вони доростають до справжніх орлів. Багато між ними горобчиків і ворон... Не завжди їхній лет високий понад хмари, як каже пластовий обіт; але важливе, що ми допомогли їм розпростати крила і навчили їх самостійно літати.

А проте, саме наш досвід останніх двадцяти років пластової праці каже нам глибоко призадуматися над цікавим хоч і дивним явищем. Ті, що мають усі дані розпростати широко крила як справжні орли, ті, які у скобиному гнізді знайшли особливу увагу та поміч — саме вони вилітають угору і починають свій самостійний життьовий лет... від ганьблення того гнізда, яке щойно самі залишили.

Чому це так?... Чи це право молоді, чи це риска української вдачі?... Важко нам знайти вияснення цього явища.

Але незалежно від того, чому таке трапляється, нам таки боляче, коли доводиться читати у нашій пресі про гострий прилюдний виступ проти пласт--вої організації молоді, з непересічними здібностями людини, яка від свого дитинства "гралася у пластовому гнізді" та яка саме через підтримку і тепло цього "пластового гнізда" почала свою літературну діяльність та виробила собі ім'я в українському суспільстві.

Майже рівночасно з такою самою атакою на нашу пластову організацію розпочали свої, до речі дуже потрібні, конфронтації з українським старшим громадянством деякі лідери наших студентських організацій, які ще так недавно носили пластові однострої та з великим запалом і приємністю пластували.

В одному та другому випадку атаки спираються на так знаній нам мельодії про перестарілі ідеї, брак актуальности у Пласті, диктаторство "старших", "уррапатріотизм" тощо.

Це нас трохи заспокоює, що досвід довгих років дає нам можливість пригадати добре, скільки таких молодих критиків Пласту вже було перед цими останніми.

Сьогодні ті, що ще перед кількома роками, розпочинаючи свій самостійний лет у життя, кидали оскарження пластовій організації (яка до речі їх виховала) та відмежовувались якомога від неї, — статечні громадяни.

Маємо нагоду частенько оглядати їхні припорошені першим інеєм сивини колись такі гарячі чуби та їхні постаті, що трохи заокруглилися від міщанського добробуту, як вони чекають перед пластовими домівками на своїх дітей, що є там саме на пластових сходинах.

Отож маємо надію, що сувора доля дозволить нам ще і цих теперішніх "молодих орлів", що критикують Пласт, незабаром побачити знову поблизу свого давнього "скобиного гнізда", але вже не таких критичних та не з таким нагороїженим пір'ям...

А все ж нам таки боляче та соромно за цих нових і за тамтих давніших пластових подруг і друзів, бо чи доконче мусять вони знеславлювати те гніздо, в якому поросли в пір'я і з якого вилетіли у широкий світ?

Пл. сен. Ольга Кузьмович

ВІД ДРУЗІВ ІЗ ФРОНТУ

МАЛЕНЬКА ЧЕРВОНА КНИЖЕЧКА

З далекого В'єтнаму принесла нам пошта короткого листа від нашого друга пл. сен. Ореста Гаврилюка, що як лікар є там тепер при американському війську.

У цьому листі друг О. Гаврилюк пише: "Посилаю Вам мій короткий нарис про маленьку червону книжечку. Може помістите це на сторінках "Пл. Шляху". — Радо виконуємо це прохання. — **Редакція.**

Нещодавно зустрів я свого приятеля, що повернувся із червоного Китаю. Він розповідав про тамтешнє життя.

— Властиво нема що робити з вільним часом. Кіно не існує. Телевізія діє зрідка. Театри в більшості позакривані або ставлять пропагандивні твори авторства жінки Мао-Тсе-Тунґа. Книгарні, окрім маси писань "предсідника Мао", не мають більше нічого.

— Що ж люди роблять поза працею? — питаю його.

— Кожний мешканець Китаю має маленьку червону книжечку із цитатами з писань чи промов Мао-Тсе-Тунґа. У кожній вільній хвилині витягають цю маленьку червону книжечку і вчитуються в неї. Передумують кожне речення. Палко дискутують над кожним словом. І ось ця маленька "червона книжечка" стала підставою т. зв. "культурної революції", яка змінила ввесь хід життя китайців і наставила його на рейки, які молодим мешканцям Китаю видавалися кращими.

Таке розповідав мені поворотець із Китаю.

***

І ось у мене зродилася ненароком думка: А що, коли б у нас була така маленька пластова "червона книжечка"? Маленька червона книжечка із цитатами з писань Дрота. А що, коли б ми у кожній вільній хвилині виймали її, цю маленьку книжечку, і вчитувалися в неї? Коли б ми передумували кожне речення? Коли б ми передискутовували кожне слово?...

Може б тоді ми змінили хід нашого пластового життя, переставляючи його на кращі рейки...

Може б ми зрозуміли суть Пласту...

Може б ми пригадали собі нашу Пластову Присягу...

Може б ми усвідомили собі важливість Трьох Головних Пластових Обов'язків...

Може б ми стали жити так, як наказує Пластовий Закон...

***

Може... А може, я — непоправний ідеаліст, що не вміє реально дивитися на життя?...

А проте, гадаю: Здалась би й нам маленька пластова "червона книжечка"!

Постій у В'єтнамі, 4. 12. 1968 р.

Пл. сен. Орест Гаврилюк

УСМІХНИСЯ!

НА ВЕСЕЛО ПРО СЕБЕ І ПРО ІНШИХ

Коли в 1952 р. Головна Пластова Старшина перенесла свій осідок з Мюнхену до Дітройту, — скликано перші її сходини «в новому світі» на останні дні травня до Віндзору, Онтаріо, — на кордоні між США й Канадою.

Члени ГПС із терену США з'їхалися у Дітройті і ранком виїхали автобусом до тунелю попід ріку, уздовж якої проходить кордон між США і Канадою.

Так для жарту я озвався до друга Ярослава Рака, що приїхав аж з Чікаго:

— Мортику, було б весело, якби Ти забув дома свою довідку ідентичности.

— Ой — зжахнувся Рак і зловився рукою за грудну кишеню. Одначе його лице відразу роз'яснилося, бо ствердив, що має довідку при собі.

В цьому моменті я пригадав, що ранком я змінив убрання і залишив свій власний портфель із довідкою дома. Під загальну веселість я на найближчій зупинці вискочив з автобусу, взяв таксівку, щоб не тратити часу, і вернувся додому. Сягнув рукою в кишеню сурдута, що висів на стільці, — портфеля немає. Сягнув рукою у грудну кишеню сурдута на собі, — є. На сходини я вправді не спізнився, але забудькуватість коштувала мені кілька вперше зароблених долярів.

**
*

Ця пригода муляла мене довший час і я нею не хвалився надто часто, поки мій приятель, теж пласт. сеньйор, не розповів мені своєї власної пригоди. Не назву його прізвища, скажу тільки, що в час, коли ця пригода трапилася, він був професором, а сьогодні є визначним союзовим дойстойником. А пригода була така:

У перших роках після війни залізниці в Німеччині були завжди переповнені. Щоб купити квиток на потяг, треба було в Мюнхені простояти 2-3 години в черзі. А він мусів кілька разів у тижні їздити залізницею. Тож, звичайно, брав із собою книжку і, чекаючи в черзі, читав. Одного ранку став він у довжелезній черзі і, з книжкою в руках, просувався поволі вперед. Він так пірнув у свою лектуру, що по двох годинах привів його до свідомости аж запит продавця при вікні:

— Куди Вам квиток?

Дивуйтеся, або ні, але це просте і до речі питання заскочило мого приятеля — він ніяк не міг відразу пригадати, куди саме вибрався їхати того дня. На здивування продавця квитків і знетерпеливлених подорожніх у черзі за ним він відступив у бік і щойно по добрій хвилі пригадав, що того дня він взагалі нікуди не мав їхати, а вибрався на засідання при Дахауерштрассе, близько залізничого двірця...

**
*

Це правдиві пригоди, але вони бліднуть в порівнянні з видуманою історією про відосередження (розсіяність) професорів.

Зустрічає один професор другого і каже:

— Пождіть, пождіть, — я чув, що хтось помер, не тямлю тільки, чи це ви, чи ваш брат.

— Гм, — відказує другий професор, — то таки хіба я, бо мого брата я бачив сьогодні живим...

О. Е. Б.

ХРОНІКА ВАЖЛИВІШИХ ПЛАСТОВИХ ПОДІЙ

ВІДІЙШЛИ НА ВІЧНУ ВАТРУ

†

Ділимося сумною вісткою з усією Пластовою Братією і українським громадянством, що 16-го січня ц. р. відійшов із цього світу на Вічну Ватру на 41-ому році життя заслужений пластовий виховник у Німеччині

БЛ. П.

БОГДАН КОЦЮМАКА
(БОРОДАВКА)

пластовий сеньйор, старший лицар і член основник 25-ого сеньйорського куреня "Орден Хрестоносців".

Дорогій Матері Покійного, Його Шановній Дружині, осиротілим Дітям, Сестрі та всій Його Рідні складаємо наші щиросердечні співчуття.

Приятелів і Друзів-пластунів прохаємо вшанувати пам'ять Покійного своїми пожертвами на "Пластовий Вишкільний Фонд ім. Дрота" замість квітів на Його свіжу могилу.

У глибокому смутку та в поклоні перед прахом нашого дорогого Друга й щирого Товариша-пластуна.

ПРОВІД І ЧЛЕНИ
25-го КУРЕНЯ УПС "ОРДЕН ХРЕСТОНОСЦІВ"

НАРАДИ КПС КАНАДИ ІЗ ПРЕДСТАВНИКАМИ ПЛАСТОВИХ СТАНИЦЬ

Заплянованої ще в минулому році відправи Крайової Пластової Старшини із станичними, кошовими та головами Пластприяту поодиноких пластових станиць у Канаді, з метою перегляду стану діяльности Пласту в Канаді та його покращання, відбулися у двох реченцях, окремо для Заходу і окремо для Сходу Канади.

На Заході нарада відбулася при нагоді 9-го Конґресу КУК у Вінніпезі, **12 жовтня м. р.,** у домівці Вінніпезької пластової станиці. На нараді були присутні представники з усіх пластових осередків Заходу, (Едмонтон, Вінніпеґ, Ріджайна), а зі Сходу — з Монтреалю і Торонта (разом 42 особи) та 7 членів КПРади і КП-Старшини. **Подібна нарада для Сходу Канади відбулася 1 лютого ц. р. в Торонті.** Присутні були станичні, кошові та голови Пластприятів з усіх осередків Сходу Канади (Оттава, Монтреаль, Ст. Кетерінс, Гамільтон, Ошава і Торонто — разом 27 осіб) і 10 членів КПС.

Обидві наради більшість часу присвятили виховним справам, а зок-

рема справі виконання резолюцій 7-го Кр. Пластового З'їзду із грудня 1967 р. щодо скликання пластових проб, участи у пластових таборах та вишколу.

У вінніпезьких нарадах тлом для дискусії була характеристика стану виховних уладів, що її подав референт пластових юнаків при КПС, пл. сен. Юрій Даревич, і яка поміщена у "Пластовому Віснику" КПС Канади, ч. 5 (68) з 20 листопада м. р. Доповідач указав на такі **основні недоліки у виховному процесі:** замалий чисельний стан новацтва у порівнянні до членства УПЮ, незадовільне володіння українською мовою серед великого відсотка юнацтва, спізнення юнацтва із складанням проб, стосунково великий процент юнацтва не користає із літніх таборів, трудність контакту із пластовими станицями, зокрема щодо звітування в УПЮ-ів, а також багато побажань висловив доповідач щодо дії кадри виховників і щодо стану в УСП.

Тлом для дискусії на нараді в Торонті було вступне слово голови КПС, пл. сен. Василя Янішевського, звіти крайових булавних — пл. сен. Ігоря Старака та пл. сен. Дарії Даревич, як також доповідь пані Олександри Ковальської, діловода Пластприяту при КПС, про потребу тісної співпраці виховників із Пластприятом і батьками.

На обох нарадах після звітувань і доповіді розгорнулася дуже жвава і цікава дискусія. Крім виховних справ наради розглядали стан діяльности і потреб секторів організації і зв'язку, господарсько-фінансового сектора та багато інших актуальних проблем як от: гасло праці на 1969 діловий рік "Ніщо нам лихо, ні пригоди!" — видавничі справи, відбуття семінару ПКД в Канаді, підготовка до чергового крайового пластового з'їзду в Канаді у грудні ц. р. тощо.

У висліді дискусії **стверджено актуальність селекції дітей,** що вступають у пластові ряди (зокрема щодо знання української мови та обов'язкового навчання в українській школі), **пекучу потребу реалізації вишколів,** наладнання правильного виховного процесу шляхом **своєчасного складання проб та іспитів умілостей, участи в таборах, уведення в життя самовиховної методи, передплачування і читання пластової преси** та низки інших форм правильної діяльности виховних уладів, пл. сеньйорату та Пластприяту. Стверджено потребу відбувати частіші сходини членів Пластприяту з доповідями про виховні справи, щоб міг успішно проходити виховний процес у Пласті та в домашньому житті. Уточнено низку організаційно-господарських справ щодо таборів та чергового крайового з'їзду Пласту в Канаді.

Наради проходили в дружній атмосфері, яку у великій мірі створювали господарі обидвох нарад — у Вінніпезі і Торонті своєю гостинністю та забезпечуючи учасників нарад приміщенням і харчуванням.

В умовинах Канади, (де поодинокі пл. станиці віддалені одна від однієї і від крайового пластового проводу на тисячі миль), такі наради, як обидві згадані, мають велику вагу не тільки для скріплення і поглиблення контакту поміж пластовими провідниками з терену і крайового проводу, але також для утримання одности Пласту.

**
*

ВІДПРАВА ГОЛОВ ПЛАСТОВИХ СТАНИЦЬ У США

Дня 11 січня ц. р., з ініціятиви КПС у США, відбулася в Нью-Йорку відправа голов пластових станиць США. На відправу прибули представники 26-ох пл. станиць, у тому навіть із Денвер та Лос Анджелос. П'ять пл. станиць не були заступлені.

Голова КПС, **пл. сен. Ярослав Бойдуник,** відкрив зібрання та після привітання учасників передав ведення нарад свому першому заступникові, **пл. сен. Вікторові Яворському.**

Програма відправи була тим цікава, що пл. станиці з цілого терену США заздалегідь прислали до КПС свої звідомлення, пропозиції та зауваги, які у висліді відтворили реальний стан Пласту у США. Про цей стан реферував **пл. сен. В. Яворський,** керівник організаційного сектора КПС. У своєму критичному огляді переповів він зауваги і побажання, що наспіли з терену, поділивши їх у відповідні групи.

Пл. сен. Ольга Кузьмович, голова виховного сектора КПС, зробила у своїй доповіді аналізу виховної праці у Пласті та використала одержані з терену від пл. станиць матеріяли, зауваги і пропозиції. Прелеґентка подала свої обсервації, здобуті багатим досвідом, на основі яких вийшов реальний, хоч інколи і не надто веселий образ умовин праці у нашому Пласті в терені. Вона зокрема звернула увагу на недомагання в нашому юнацтві та старшому пластунстві. На закінчення свого реферату пл. сен. О. Кузьмович подала вказівки, як протидіяти та як розв'язати існуючі проблеми, сформулювавши в 10-ох точках пропозиції заходів, які слід застосувати в Пласті, щоб змінити на краще виховну ситуацію на місцях.

При тому прелеґентка поклала в основу своїх пропозицій, рекомендації першої сесії Пластового Конґресу Другого, затверджені зборами КУПО з 1-го січня 1967 р. та вирішенням СКВУ про виховний ідеал українця в діяспорі з листопада 1967 року, підкреслюючи, що нарешті пора ці преважливі схвалення почати з цілою рішучістю на терені Пласту проводити в життя.

ПРОПОЗИЦІЇ РОЗВ'ЯЗКИ ВИХОВНИХ ПРОБЛЕМ

1. Підставою нашої виховної праці мусить стати, прийнятий цілою українською спільнотою, **виховний ідеал українця в діяспорі,** що його проголошено на СКВУ. Така ж є і перша рекомендація Пластового Конґресу Другого.

2. У висліді того, що громадські чинники поставили українську мову як підставу у вихованні нашої молоді, ми мусимо ясно і виразно поставити це у Пласті. Конкретно: **ніхто без повного знання української мови у слові і письмі не може бути пластуном чи членом пластового табору.** Тут не може бути вийнятку. Це треба подати до відома батькам.

3. Треба вияснити всім батькам, що таке Пласт та що в ньому обов'язує.

4. Консеквентно і послідовно **слід прочистити ряди юнацтва, ст. пластунства та сеньйорату,** без страху про втрату членства, грошей із вкладок і інше. Тих, що не відповідають вимогам, які Пласт ставить до свого членства, треба звільняти з Пласту за такими точками важливости:

а) українська мова в письмі та слові;

б) пластова постава;

в) участь у зайняттях;

г) складання проб;

ґ) участь у літніх таборах;

д) виконування обов'язків у Пласті (УСП, УПС), знання української культури, зв'язок з українством.

5. Треба дотримуватися скалі важливостей наших завдань у Пласті.

6. Вимагати вишколу і дошколу виховників, без уваги на вік і знання, як теж не висилати на вишкіл припадкових людей.

7. Не творити ніколи нових частин без відповідного виховника.

8. Тому що тепер перенаголошено зовнішню форму, треба звернути більше уваги в нашій виховній праці **на зміст.**

9. Використовувати **пластування в домівці,** не лише на таборі.

10. Використовувати друкований виховний матеріял, що вже існує — "Готуйсь", "Юнак", "Пластовий Шлях" тощо та допомагати появі дальших видань.

Присутні висловили побажання, щоб цю доповідь пл. сен. О. Кузьмович надрукувати та розіслати до станиць для обговорення на місцях, як теж щоб вище наведені "пропозиції" стали предметом схвалень на Крайовому Пл. З'їзді в березні ц. р. на "Союзівці".

Відповідали на запити і вияснювали неполадки діловоди КПС. Дуже сильно підкреслено пекучу потребу "Юнацького Круга" на зразок вже існуючого новацького, який гуртував би й інструктував юнацьких виховників.

З черги, голови пластових станиць реферували про стан виховної праці в поодиноких станицях. Вимінa думок між станичними проводами та членами КПС була, мабуть, найціннішим та найефектовнішим здобутком нарад. Така виміна думок є побажана і в майбутньому.

Пл. сен. О. Тарнавський із Торонта, представник В-ва пластових журналів "Пластовий Шлях" і "Юнак", зреферував справу пластових видань, підкреслюючи їх вагу у виховній праці, а **мґр. О. Луцький,** редактор Пластової Сторінки "СКОБ" у щоденнику "Америка", підкреслив потребу тіснішої співпраці пл. станиць із пластовою пресою і частішого надсилання вісток про пластову працю до пластових сторінок "СКОБ" в "Америці" і "Пластової Ватри" у "Свободі".

На З'їзді станичних **обрано номінаційну комісію** для IX. Крайового Пластового З'їзду США в такому складі: пл. сен. М. Герець — Коговз, М. Курчак — Гемстед, В. Мочула — Пассейк, Р. Максимович — Філядельфія і пл. сен. О. Кузьмович від КПС. В склад Комісії рішено теж покликати крайових референтів старшого пластунства, а на голову запропоновано пл. сен. В. Мочулу.

Відправа станичних була добре зорганізована, хід нарад був речевий, так що у висліді зміцнено зв'язок між станицями та КПС.

(За Пластовою сторінкою "Скоб" у щоденнику "Америка", ч. 2 (8) з 1969 р. та за "Пластовою Ватрою" у "Свободі" ч. 1 (107) з 8. 2. 1969 р.).

***

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

На прохання пл. сен. Ганки Коренець, авторки статті п. н. "Роля та досягнення Пласту в Україні", що появилася в останньому числі "Пластового Шляху" (ч. 3-4 з 1968 р.), справляємо такі помилки, які зайшли під час друку її статті: а) на стор. 27-ій у 21-ому рядку згори замість "пл. сен. П. Ісаїв" **має бути** "пл. сен. Всеволод Ісаїв", б) на стор. 28-ій у 17-ому рядку згори замість 'Ісидори Сидорович" **має бути** "Савини Сидорович".

ВІДПРАВА КУРІННИХ УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТОВОГО СЕНЬЙОРАТУ

22-го лютого ц. р. у приміщенні Українського Інституту Америки при 2 Іст 79 вулиці в Нью-Йорку відбулася відправа курінних Українського Пластового Сеньйорату (УПС) у США. У відправі взяло участь 20 представників, що заступали 14 сеньйорських куренів. Відправу скликав та нею проводив референт куренів УПС, пл. сен. Юрій Український. У програму входили реферати пл. сен. Т. Самотулки, пл. сен. Е. Грималяка та пл. сен. М. Костка на тему "Методичні заложення Пласту", що були також першою точкою Четвертого Семінару Пластового Конґресу Другого.

Після рефератів та дискусії зроблено перерву на обід, а після обіду продовжувано відраву в окремій залі.

Головний булавний УПС, пл. сен. Т. Крупа, виголосив доповідь на тему "Сеньйорат для Пласту", в якій подав напрямні та побажання до сеньйорів на майбутнє. Відтак пл. сен. Ю. Цегельський зреферував дуже важливі під сучасну пору справи, а саме: потребу найменувати Верховного Пластуна, з'ясування потреби дії пластового сеньйорату, пластові та внутрішньо-курінні видання, значення та потребу сеньйорських проб як вияв діяльности, потребу вибору головного булавного УПС сеньйорським з'їздом і ще багато інших справ, які цікавлять сеньйорат.

Черговою точкою у програмі була справа сеньйорського бюлетеню "Слово". Усі представники куренів УПС визнали конечність видавати інформативний бюлетень для членства і прохали Головну Пластову Булаву приділити на цю ціль потрібну суму грошей.

На закінчення обговорено поточні справи, що торкаються безпосередньо сеньйорських куренів. Відправу закінчено того ж дня увечорі з проханням учасників наради частіше відбувати такі відправи, але по змозі з коротшою програмою.

Пл. сен. Ю. Український
референт Куренів УПС
(За "Свободою" з 12. 3. ц. р.)

***

ТАБОРОВИЙ СЕМІНАР НА "ВОВЧІЙ ТРОПІ"

Під час свята весни на пластовій оселі "Вовча Тропа" в Іст Четгем, США, відбувся 31-го травня ц. р. Таборовий Семінар для провідників і булав літніх таборів, скликаний головою Крайової Таборової Комісії у США, пл. сен. Зеноном Корчинським. Доповідали пл. сен. Л. Крупа та Ігор Раковський про юнацькі, а пл. сен. Надя Кулинич про новацькі табори. Доповнювали в дискусії пл. сен. Рута Галібей, Зенон Корчинський, Ярослав Лучкань, Христя Навроцька і Слава Рубель.

Ось цікавіші думки з нарад: програма вишкільно-виховних таборів мусить включати в якійсь мірі **індивідуальний підхід до юнацтва.**

Треба старатися, **щоб на таборах були молодші священики,** які обзнайомлені з проблемами сьогоднішньої молоді і могли б з нею провадити гутірки.

Лікарська опіка — це не повинна бути тільки опіка над хворими. Треба впливати, щоб лікарі, що знаходяться на оселях в часі таборування пластової молоді, проводили з ними

гутірки на такі актуальні теми, як шкідливість пиття, курення, наркотиків, а також і про статеві проблеми, які вони як фахівці можуть найкраще насвітлити.

Треба звернути увагу на поведінку молоді — чи це в часі дозвілля, чи в часі обідів. Часто молодь невідповідно заховується і треба звертати їй увагу та повчати.

В часі відвідин батьків — варто зробити сходини батьків з булавами, поінформувати їх про програму, працю і осяги таборовиків.

Плекання української мови в таборах — це також завдання таборів. В таборах повинні бути бібліотеки, і таборовики повинні хоч пів години кожного дня присвячувати на читання українських книжок.

Членам булав треба довести до відома, що **бути виховником на таборі — це бути** 24 години на добу **прикладом пластової ідеї,** зарадности, чесности, справедливости, доброго тону і самодисципліни. Успіх табору залежить від того, наскільки кожний член булави здає собі справу, як відповідальне є його завдання.

*
**

IX КРАЙОВИЙ ПЛАСТОВИЙ З'ЇЗД У США

В днях 29 і 30-го березня на оселю УНСоюзу "Союзівка" в Кергонксоні, Н. Й., США, з'їхалося 207 пластунів-делеґатів і 32 гості на дев'ятий з черги Крайовий Пластовий З'їзд у США, який вставанням з місць та хвилиною мовчанки вшанував сл. п. Олександра Тисовського-Дрота, засновника Пласту, і день перед тим померлого 34-го Президента США Двайта Д. Айзенгавера. Два дні нарад і дискусій завершив вибір Крайової Пластової Старшини, на голову якої переобрано пл. сен. Ярослава Бойдуника. Крім нього, до новообраного пластового крайового проводу увійшли: пл. сен. Павло Дорожинський — 1-ий заступник і голова сектора організації і зв'язку; пл. сен. Христина Навроцька — 2-ий заступник і голова виховного сектора; пл. сен. Дмитро Косович — 3-ій заступник і голова сектора господарки і фінансів; пл. сен. Любомир Романків — генеральний секретар; пл. сен. Ярослава Рубель — крайова комендантка пластунок; пл. сен. Нестор Колцьо — крайовий комендант пластунів; пл. сен. Андронік Копистянський — крайовий голова УПС; пл. сен. Зенон Корчинський — голова крайової таборової комісії; пл. сен. Надя Кулинич — референт вишколу; мґр. Олександер Луцький — діловод преси та інформації; ст. пл. Оксана Козак і ст. пл. Марта Боровик — секретарі. На діловодів тіловиховання обрано пл. сен. Ігоря Сохана і ст. пл. Юрія Стецюка; на діловода організації ст. пл. Богдана Клюфаса; на діловода Пластприяту інж. Богдана Соболту, а його заступником п. Мирона Саґатого. Членами господарського сектора обрано пл. сен. Петра Наконечного, пл. сен. Миколу Андрейка і пл. сен. Володимира Шеховича.

Крайову Пластову Раду очолив пл. сен. Володимир Савчак ,а на членів Кр. Пл. Ради були обрані пл. членів були обрані пл. сеньйори сеньйори Дмитро Пілецький, Юрій Богачевський, Володимир Лучкань, Володимир Рак, Тиміш Білостоцький і д-р Ілля Карапінка. На заступників КПРади були обрані пл. сен. Тарас Дурбак і пл. сен. Мирослав Раковський.

На З'їзді були приявні духовники: пл. сен. о. Богдан Смик, капелян пластунів-католиків, пл. сен. о. Артемій Селепина, капелян православних пластунів, і пл. сен. о. Любомир Ґузар, парох "Союзівки", як також голова Головної Пластової Ради пл. сен. Юрій Старосольський і голова Головної Пластової Булави пл. сен. Юрій Ференцевич. Крайову Пластову Старшину в Канаді репрезентував на З'їзді пл. сен. Омелян Тарнавський з Торонта, що в імені Пласту в Канаді передав учасникам З'їзду дружній привіт і побажання. Участь у З'їзді взяли також представники наших установ і організацій та преси, а саме: мґр. Євген Гановський, голова Головної Управи СУМА, п. Володимир Сохан, заступник головного предсідника УНСоюзу, пл. сен. Ярослав Падох, представник УККА і головний секретар УНС, і пл. сен. Осип Бойчук, головний радний Українського Робітничого Союзу. Представниками преси були пл. сен. О. Тарнавський — пластові журнали "Пл. Шлях" і "Юнак", п-ні Л. Старосольська — "Пластова Ватра", ред. О. Луцький — "Америка", ред. В. Верган — "Народна Воля", і ст. пл. Оксана Драган — "Свобода".

З'їзд відкрито молитвою, відспіванням пластового гимну і хвилиною мовчанки в пошану сл. п. д-ра Олександра Тисовського, основоположника Пласту. Дальше обрано президію З'їзду, яку очолив пл. сен. І. Головінський. Його заступниками були пл. сен. С. Чайковський і пл. сен. Л. Крупа, а секретарями пл. сен. Л. Юзенів, ст. пл. О. Козак, ст. пл. А. Ластовецький і ст. пл. Г. Гірняк.

Програму першого дня З'їзду виповнили обрання комісій, звіти уступаючої КПСтаршини і КПРади та дискусія над звітами, уділення абсолюторії уступаючому крайовому проводові і панель на тему "Пластові табори як головний виховний чинник". Прелеґентів представила і панелем проводила пл. сен. О. Кузьмович, а панелістами були ст. пл. Б. Павлюк, д-р Сайкевич, пл. сен. Є. Гойдиш, пл. сен. І. Ісаїв і пл. сен. Ю. Крижанівський. Застановляючися над програмами і проводом таборів, прелеґенти звертали особливу увагу на способи примінення пластового ідеалу і самовиховання в переведенні таборів.

В дальшу програму З'їзду входили наради комісій: номінаційної, яку очолив пл. сен. В. Мочула, статутової, головою якої був пл. сен. Т. Дурбак, виховної — голова, пл. сен. О. Кузьмович, і господарської — голова, пл. сен. В. Рак.

В суботу увечорі відбулася спільна вечеря в великій залі "Веселки". Майстром церемоній був пл. сен. Ігор Раковський, який представив і попросив до короткого слова визначних гостей. Відтак прочитав привіти, які наспіли від Впр. Митрополита Української Католицької Церкви, Кир Амвросія, Впр. Архиєпископа Української Православної Церкви, Мстислава Скрипника, і ряду українських установ і організацій.

Розвагову частину вечора заповнили спів членів куренів "Червона Калина" і "Перші Стежі", як також дуже успішна програма співу, віршів і скечу, підготовлена членами куреня "Буреверхи" з Клівленду, автором якої була пл. сен. Ліда Волчук-Голіян.

В другій частині вечірньої програми наділено нагородами і відзначеннями заслужених членів Пласту. Орден Вічного Вогню в золоті одержали: пл. сен. А. Жуковський за визначну діяльність на політично-громадському полі, пл. сен. Богдан Кравців за визначну працю в ділянках літератури й публіцистики. За визнач-

ну працю в Пласті Ордени св. Юрія в золоті одержали пластуни-сеньйори М. Кавка, Т. Ліськевич, О. Бойчук, О. Бережницька і Р. Татарський. Ряд пластунів і пластунок були нагороджені Орденами св. Юрія в сріблі, в бронзі й іншими пластовими відзначеннями. Членами - добродіями Пласту іменовано бл. п. інж. Богдана Турка та інж. Романа Баранського, довголітнього діловода Пластприяту в КПС і голови Пластової Фундації в Нью-Йорку.

В неділю, 30 березня, після Служби Божої Панахиду за Основоположника Пласту, сл. п. д-ра Олександра Тисовського, відправили пластові сеньйори о. Б. Смик, о. А. Селепина і о. Л. Гузар. У виголошеній після Служби Божої проповіді о. Смик згадав про ідею вірности Богові й Україні, яку пластуни принесли з Рідного Краю і яку повинні зберегти та передати новим поколінням у країнах свого нового поселення. Основоположник Пласту Дрот, як і інші пластуни, які віддали життя за ідею, зобов'язують пластунів працювати, керуючись не амбіціями, а добром організації і справи, якій їхня праця присвячена.

Опісля відбулося обрання КП-Старшини і КПРади та заприсяження новообраних діловодів. Згодом пл. сен. Л. Романків проводив панелем на тему "Завдання УПС і УСП в Пласті", прелеґентами на якому були пл. сен. М. Баранська, ст. пл. Б. Клюфас і ст. пл. В. Базарко.

Зворушливим моментом на з'їзді була урочиста подія, коли голова ГПРади, пл. сен. Юрій Старосольський, іменував пл. скоба Тараса Лончину з Дітройту, члена 13 куреня УПЮ-ів ім. Т. Чупринки — гетьманським пластуном-скобом за зразкову пластову поставу і пластову працю.

На кінець новообраний голова КПСтаршини, пл. сен. Ярослав Бойдуник, подякував учасникам З'їзду й управі "Союзівки", і З'їзд закрито молитвою та відспіванням пісні закарпатських пластунів.

О. Д.

(За "Свободою" з 1. 4. 1969 р.)

ЧЕТВЕРТИЙ СЕМІНАР ПКД

Відбувся він у Нью-Йорку, у **приміщенні Українського Інституту** Америки, 22 лютого ц. р. із такою програмою: **1) Самовиховання** — симпозіюм з участю пл. сен-ів: Ю. Старосольського, М. Костка, Т. Самотулки та Е. Грималяка, **2) Гра** — доповідь пл. сен. Е. Грималяка, **3) Пластовий виховник** — дискусійна лава з участя ст. пл-ки Р. Филипович-Гарасимів, пл. сен. В. Палієнка та п. А. Коморовського з Пластприяту. Пл. сен. В. Палієнко і п. А. Коморовський були з Канади (Торонто), всі інші доповідачі з терену США.

До теми "Самовиховання", присутні, після вислухання трьох рефератів — ("Основні питання самовиховання", — пл. сен. Т. Самотулка; "Самовиховання", — пл. сен. Е. Грималяк; "Самовиховання — ідея і практика", — пл. сен. М. Костко) внесли багато цінних думок, взятих із практики праці з молоддю, що в сумі поглядів прелеґентів і дискутантів дало підставу для оформлення системи підходу до самовиховної дії.

Учасники семінара проаналізували проблему самовиховання в деталях, з'ясовуючи його в різних аспектах — психологічному, філософському та методичному. Досі ми завжди залюбки користувались терміном "самовиховання", але багатьом з нас невідома сама техніка уведення самовиховання у життя.

Три доповідачі, обговорюючи тему самовиховання, зупинились на: 1) історичному розвитку цієї методи виховання, починаючи її історію від проповідей Христа, 2) на філософській дефініції самовиховного процесу та на 3) практичному стосуванні самовиховного процесу. У висліді доповідачі прийшли до ствердження, що самовиховання починається з того моменту, коли людина розуміє свою ситуацію, коли знає, яке повинно бути її ставлення до даної ситуації при одночасному бажанні поправити себе і дану ситуацію. Дальшим ступенем самовиховання є елемент уміння дати собі самому оцінку, порівнюючи себе з іншими та тим ідеалом, до якого прямуємо, тобто спроможність бачити себе таким, яким хтось є, і таким, яким повинен би бути. Наприкінці третій елемент самовиховного досконалення — це елемент плянової праці над собою, — акції, підсумки успішности і переоцінки своєї вартости — того, яким я був учора ,а яким сьогодні (поступ чи застій, успіх чи неуспіх).

Вартість людини визначує її власне вироблення, а не факт приналежности до даної організації чи середовища. Успішність не приходить випадково через збіг обставин, але її треба плянувати, допильновувати і контролювати. Саме самовиховання має на меті успішність праці над собою. Його можна практикувати в різних ділянках життя — у релігії, у взаєминах з іншими людьми, в родині, у школі, у праці, у прямуванні до здійснення ідей.

Пізнання самовиховної методики, тобто тих засобів, що ведуть до реалізації цього процесу, незвичайно важливе для всіх нас, розкиданих на різних континентах, що хоча живемо підо впливами різних культур, але всі прагнемо зберегти себе вірними українським традиціям і що свідомо шукаємо за нагодами піддаватися впливам нашої української культури.

У другій, пополудневій частині семінара **приявні зосередилися на питаннях гри,** що є основою пластової методи виховання і самовиховання, а далі на проблематиці пластових виховників, того чи не найважливішого чинника, що доносить пластове знання та поняття про пластовий спосіб життя до молоді.

Темі гри була присвячена доповідь пл. сен. Еміліяна Грималяка, оперта на його довголітньому досвіді у праці з пластовим новацтвом та на ґрунтовних теоретичних студіях. Виходячи із тверджень пл. сен. Ю. Старосольського (у його книжці "Велика гра") — прелеґент підкреслив вагу гри у процесі виховання дитини, як засобу пізнання світу та підготови до праці. Особливу увагу звернув на виховну вартість спонтанности гри та вдоволення, яке вона приносить.

Дискутанти доповнили доповідь зауважами головно про вартість гри в юнацькому та навіть дорослому віці, де рівень ігор вирішає у великій мірі про культурний рівень товариського співжиття та може стимулювати поважні, корисні зацікавлення.

Проблемами пластового виховника займалася дискусійна лава у складі: пл. сен. Василь Палієнко, ст. пл. Роксоляна Филипович - Гарасимів та п. Андрій Коморовський, під проводом пл. сен. Еміліяна Грималяка.

Пл. сен. Василь Палієнко у доповіді "Пластовий сеньйор як ви-

ховник" говорив головно про необхідність ширшого заактивізування сеньйорів у виховній праці та потребу постійного вишколу для них, для відсвіження давніше набутих виховницьких знань та втримання в курсі актуальної виховницької проблематики.

Ст. пл. Роксоляна Гарасимів насвітлила питання "Пластун-юнак як виховник" і заторкнула проблему перебирання виховницьких обов'язків у старшому юнацькому віці. Вона ствердила, що здібність чи нездібність до того завдання залежить не так від самого віку, як від ступеня духового розвитку кандидата, а цей розвиток проходить дуже різно в різних людей. Одначе, виключаючи вийнятки, прелеґентка уважала, що пластуни в юнацькому віці повинні в загальному працювати в першу чергу над собою.

Пан Андрій Коморовський у доповіді "Батьки не-пластуни у Пласті" реферував висліди дуже цікавої спроби — включати не-пластунів у пластову виховницьку роботу. Він ділився своїм досвідом, як колишній зв'язковий куреня юнаків у Торонті, виказуючи повну орієнтацію у пластових справах та зрозуміння для цілей Пласту.

Його доповідь викликала чи не найширшу дискусію, бо виринав цілий ряд питань про правне та психологічне положення не-пластуна, що йому доручають виховувати пластунів. Одначе в дискусії переважала думка—, що поскільки пластуни зобов'язані вести в якійсь формі виховницьку роботу, то людей з-поза Пласту, які беруться добровільно за цю роботу із турботи за долю нашої молоді — треба особливо цінити і вітати всі їх почини.

До повного образу справи бракувало, на жаль, ще доповіді про ролю старшого пластунства у виховній праці. Ст. пл. Ліда Величко, що мала цю доповідь виголосити, не могла прибути з непередбачених причин. Прогалину у програмі заповнив провідник лави, подаючи свої міркування на цю тему. Теж і дискутанти заторкували її доволі часто, підкреслюючи, що хоч старше пластунство дуже обтяжене студіями, одначе, з уваги на свій вік і ступінь духового розвитку, якраз повинно б творити основу виховницьких кадрів.

Голова Комісії ПДК, пл. сен. Теодосій Самотулка, підсумував думки прелеґентів та дискутантів, що брали участь у семінарі та ствердив, закриваючи його, що спільною працею та спільним зусиллям ми здібні довести Пластовий Конґрес Другий до бажаних успіхів: позитивної і творчої розв'язки всіх наших суттєвих проблем.

(Виготовлено на основі матеріялів від прес. реф. ГК ПКД, пл. сен. М. Костка, та звідомлення Л. М. у "Пластовій Ватрі" ч. 2 (108) з 15. 3. 1969 р.).

ВІДБУВСЯ 5-ий СЕМІНАР ПКД

У приміщеннях Українського Інституту Америки в Нью-Йорку відбувся в суботу, 14-го червня ц. р., 5-ий семінар Пластового Конґресу Другого, присвячений обговоренню устроєвих справ Пласту. Семінарем проводила президія в складі: ст. пл. Ярослав Гарасимів (США), пл. сен. Еміліян Грималяк (США) та пл. сен. Юрій Даревич (Канада.

Доповіді пл. сен. Т. Самотулки "Устроєво-методичні аспекти роїв та гуртків в Пласті" і пл. сен. Івана Ґули "Правні та економічні аспекти організації Пласт" зачитано, бо автори не мали змоги приїхати. Присутні (усіх зареєстрованих було 40 осіб, але, на жаль, не всі брали участь увесь час у семінарі так, що найбільша кількість в один час — це 22 особи, а при кінці семінару було заледве 10 осіб.) ставляли численні запити і підносили зауваги до дальших п'яти доповідів: (1) "Чого вимагає суспільство від молодечих організацій" — пл. сен. Всеволод Ісаїв; (2) "Структура і дія куренів в УПЮ та УСП" — ст. пл. Роксоляна Гарасимів; (3) "Роля куренів УПС — питання уладу повнолітніх пластунів" — пл. сен. Атанас Мілянич; (4) "Завдання, структура та проблеми станиць у Пласті" — пл. сен. Ярослав Лучкань та (5) "Організація Пласт як самореґулююча система" — ст. пл. Ярослав Гарасимів

Два доповідачі, а саме пл. сен. Зенон Онуфрик (доповідь: "Місце Пласту у світовому скавтському русі") і пл. сен. Любомир Романків (доповідь: "Головний пластовий провід, його структура і дія"), на жаль, ані самі не явилися, ані не надіслали своїх доповідів, щоб їх на семінарі відчитати. Деякі з відчитаних доповідів були досить поверховні та не вносили багато нового до своєї теми, а деякі (напр. доповідь пл. сен. А. Милянича про т. зв. "Улад повнолітніх пластунів") були зовсім відірвані від теперішньої реальної дійсности у Пласті, від конкретних потреб Пласту та ролі пл. сеньйорів у Пласті, що був, є і повинен залишитися молодечою організацією. Не раз трудно було зорієнтуватися, чи те, що говорили прелеґенти — це їх власні думки, чи, може, вони віддзеркалюють погляди інших членів Головної Комісії ПКД.

Дискусія над відчитаними доповідями не завжди стояла на відповідному поземі. Між дискутантами можна було зауважити дві групи: одні, що говорили на основі свого досвіду, призбираного під час своєї безпосередньої праці з пластовою молоддю, і другі, що нашу дійсність у Пласті старалися нагинати до своїх уявлень, теоретичних міркувань і до зразків, узятих із зовсім чужих для Пласту, як виховної організації, бізнесових компаній, корпорацій чи інших творів із господарського життя чи публічної адміністрації.

Між присутніми було найбільше учасників з терену Пл. Станиці в Нью-Йорку, кілька членів ГПБ і КПС США, 3 представники КПС з Канади і лише декілька осіб з терену поблизьких до Нью-Йорку пл. станиць, яких є аж 15. Виходить, що або ці пластові станиці про цей 5-тий семінар ПКД не були повідомлені або собі його зовсім злегковажили. Так чи сяк — то це не є серйозне ставлення до такої імпрези, якою повинен бути семінар ПКД.

Тому, що досі нема текстів виголошених на цьому семінарі доповідів (крім тексту доповіді пл. сен. А. Милянича), не маємо змоги їх докладніше на цьому місці зреферувати. Постараємося це зробити в черговому числі "Пл. Шляху". На основі того, що ми на цьому 5-ому семінарі ПКД чули і бачили, трудно сказати, що цей семінар виконав своє завдання і що його учасники з нього багато скористали.

На закінчення семінару його предсідник, пл. сен. Я. Гарасимів, зробив короткі підсумки виголошених доповідів та проведеної дискусії і, подякувавши присутнім за участь, замкнув наради о год. 8-ій увечорі.

О. Т.

СЕМІНАР ПЛАСТОВОГО КОНҐРЕСУ ДРУГОГО В КАНАДІ

За спонукою Головної Конґресової Комісії, крайова комісія ПКД в Канаді, під проводом і заходами свого голови, пл. сен. Володимира Сохановського, відбула 10 і 11 травня ц. р. у Пластовому Домі в Торонті семінар для обговорення важливих проблем сучасного Пласту.

Відкриваючи семінар, **пл. сен. В. Соханівський** (Торонто), підкреслив, що наші пластові і загально-громадські середовища досі не доцінювали відповідно пластових виховників, їх ролі, посвяти і престижу. Тимчасом **саме виховники є живими носіями пластової ідеології,** яка є такою важливою для нашої організації. Він загально визначив поняття ідеології, її вагу для людини і народів, указав на незмінність деяких людських властивостей, вартостей, мотивацій дії та з'ясував потребу і ціль цього семінару.

Учасниками семінару були доповідачі (14), завданням яких було у сконденсованих доповідях подати головні проблеми для дискусії на дану тему, співдоповідачі (13), що мали чи то насвітлити проблеми з іншого аспекту, чи їх доповнити, та дискутанти і слухачі із Пластових Станиць Сходу Канади.

Серед доповідачів і співдоповідачів були представники пластових станиць — з Вінніпеґу, Едмонтону і Саскатуну, які надіслали свої доповіді на письмі, та з Гамільтону, Монтреалю і Торонта, які прибули на семінар особисто. Між доповідачами і співдоповідачами було 5 членів УСП, 18 членів УПС і 3 члени Пластприяту, а крім того 2 отці капеляни. Усіх учасників семінару (доповідачів, співдоповідачів і слухачів) було 92.

На семінар прибула із США представниця Головної Комісії ПКД, **ст. пл. Роксоляна Гарасим'ів** (Гартфорд), яка взяла участь у семінарі як співдоповідачка (на тему "Пластове юнацтво як виховники") та дискутантка. Крім того вона часто інформувала присутніх про погляди членів Головної Комісії ПКД на дискутовані на цьому семінарі проблеми.

У програмі семінару було, крім вступного і заключного слова голови Крайової Комісії ПКД в Канаді, пл. сен. В. Сохановського, **27 доповідів і співдоповідів, згрупованих у таких 7-ом темах:** 1) Мета, дефініція і назва Пласту, 2) Три головні обов'язки пластуна, 3) Пластова присяга і пластовий закон, 4) Уладова система і структура Пласту, 5) Довкілля Пласту та його допоміжні чинники, 6) Пластова метода та її пристосування в УПН, УПЮ та УСП, 7) Кадра виховників.

Після відкриття семінару і короткого вступного слова, пл. сен. В. Соханівський **передав провід семінаром ст. пл. Ігореві Бардинові** (Торонто).

Мета, дефініція і назва Пласту

Пл. сен. Роман Сенчук (Вінніпеґ) у своїй доповіді пропонував зформульовання мети Пласту: "на основах християнського світогляду та здобутків світової, а в тому і української культури, виховати повноцінну, творчу людину, свідому своїх обов'язків у відношенні до своєї країни і до українського народу зокрема"; і відповідно до цього таку дефініцію Пласту: "Вихована спільнота молоді для успішної підготовки до життя". Пропонував також змінити термін "організація" на "спільнота".

Пропозицією **пл. сен. Данила Струка** (Торонто) було, щоб Пласт став "...організацією українців, яка згідно зі своєю метою об'єднує непересічних одиниць для керованого, всебічного вишколу на провідників української спільноти", та внесок щодо зміни назви на: "Пласт — організація українських провідників".

Ніхто з учасників семінару не висловився за цими пропозиціями Д. Струка і Р. Сенчука.

Пл. сен. Микола Плав'юк (Гамільтон) переконливо і рішуче висловився проти різних проєктів щодо змін у суттєвих основах нашого Пласту, бо тоді Пласт не був би таким, яким його створили і хотіли бачити його засновники. Пластові крайові організації в діяспорі не управлені робити ніяких основних змін у Пласті щодо назви і дефініції пластової організації, пластової присяги і пластового закону та 3-ох головних обов'язків пластуна. Зміна назви пластової організації з теперішньої "Пласт — організація української м о л о д і" на пропоновану "Пласт — українська в и х о в н а організація" змінила б основно характер Пласту, який був, **є і повинен залишитися організацією української молоді.** Крім того не можна забувати, що Пласт був створений у першу чергу для потреб української молоді в Україні, для якої він і досі актуальний та потрібний, хоча з уваги на теперішню дійсність не може там тепер проявляти організованої леґальної діяльности. але на Рідних Землях живуть колишні члени нашого Пласту.

Три головні обов'язки пластуна

Щодо трьох головних обов'язків пластуна доповідачі: **пл. сен. Тоня Горохович, о. Іван Сиротинський** (католицький капелян) і **о. Юрій Ферен-сів** (православний капелян), усі троє з Торонта, та **пл. сен. Петро Саварин** (Едмонтон) у своїх різних щодо змісту доповідях **підкреслювали мудрість Засновника Пласту, Дрота,** яка проявилась у його глибокому зрозумінні людини і її життєвих цілей та в поєднанні цього із правилами, поданими в посібнику "Життя в Пласті".

Думки о. Ю. Ференсева про три головні обов'язки пластуна можна зреасумувати так: 1) Із психологічних і раціональних мотивів людина завжди шукала і шукає Бога, і ніщо їй Його не заступить. 2) Вірність Богові є мірилом вартости характеру, етики і повноцінности людини. 3) Ця вірність виявляється у практичному житті у приналежності до української церкви та в пошануванні і зберіганні українських церковних традицій. Це дає людині повноту власного життя і щастя.

Пл. сен. П. Саварин радить спрямовувати наші зусилля на те, **щоб три головні обов'язки пластуна пристосовувати у практичному житті.** Бути вірним Богові означає бути ідейним, боротися з усім злом у довкіллі. Бути вірним Україні — це наш етично-моральний обов'язок, що походить з того факту, що ми народилися українцями. Треба помагати ближньому, бо це випливає з першого головного обов'язку пластуна — вірности Богові. Вірність Богові вимагає любови до ближнього. Тому треба вивчати і поглиблювати біблійну "проповідь на горі". Треба дбати про світогляд і розуміння цілей людини у житті. Людина мусить бути вищою за речі, які вона продукує, а також підкреслювати вагу правопорядку, а не хаосу чи анархії, бо такий же порядок існує у самій природі.

Пластова присяга і пластовий закон

На тему пластової присяги (обіту) говорили: **пл. сен. Василь Янішевський** (Торонто), **пл. сен. Богдан Ковалюк** (Монтреаль) та **пл. сен. о. Володимир Івашко** (Саскатун). У своїй співдоповіді о. В. Івашко, який упродовж уже довшого часу працює у Пласті із молоддю та її батьками на Заході Канади, у середовищі з більшістю батьків давноприбулих з Рідного Краю або вже й народжених у Канаді, подав інтерпретацію вартостей Пласту саме для дітей із так зв. давноприбулих родин. У їхньому понятті Пласт і Скавтінґ схожі між собою, але у Пласті "вчать триматися свого", а це у їх понятті однозначне з перебуванням у рідному середовищі, оберіганням дітей "від вулиці", з нагодою вивчати і вживати рідну мову, переживати романтику таборів у рідному середовищі, співати українських пісень тощо.

У висліді дискусії після першої групи доповідів на тему пластової ідеології та мети Пласту, пластового закону і присяги **учасники семінару визнали традиційну пластову ідеологію наскрізь доброю, всеохопливою,** що заспокоює всі потреби розвитку сучасної молоді і такою, що відповідає вимогам нашого часу. Ніхто із сучасних психологів не дав нічого досконалішого, привабливішого. Зате були висловлені думки, щоб поглиблювати і усучаснювати засоби вщіплювання ідей у життя і характери дітвори та молоді. **Мета Пласту повинна залишитися тією самою, що й досі — незаміною,** тим більше, що вона покривається з ідеалом українця в діяспорі, схваленим під час першої сесії СКВУ.

Уладова система і структура Пласту

З доповідів пл. сеньйорів **Юрія Бориса і Омеляна Тарнавського** (обидва з Торонта) та **Адольфа Гладиловича** (Монтреаль) виходило, що **уладова структура і система Пласту не вимагають поважніших змін.** Тези доповіді Ю. Бориса наполягають на те, щоб структура Пласту цілковито допомагала розгорненню виховної праці, а не відтягала виховників до полагоджування різних технічно-адміністраційних функцій, тобто, щоб адміністраційні справи і фінансування Пласту поставити на незалежній економічній базі і не в'язати їх з виховними проблемами. Через такі реформи ми могли б заощадити час і людську працю та могли б забезпечити тягліcть виховного процесу в організації і можливість виконання виховних плянів. **Створити економічну базу для Пласту — це завдання членів УПС і приятелів пластової молоді,** згуртованих у Пластприяті.

Довкілля Пласту і його допоміжні чинники

Пл. сен. Ігор Старак (Торонто), обговорюючи довкілля Пласту, ствердив, що силою факту **ми живемо в "головній системі"** канадської, американської, австралійської і іншої культури у країнах нашого поселення. **Наша ж українська національна група — це лише підсистема,** своєрідне ґетто, яке ми стараємося зберегти, відтягаючи тут народжену молодь від згаданої "головної системи". Цим ми створюємо конфлікт у цієї молоді. Доповідач уважає, що це неґативне явище. Покликуючися на думки **ст. пл. Мотрі Грушкевич** (Клівленд) (дивись "Пл. Шлях" ч. 2. з 1968 р.), він твердить, що **краще поєднувати "головну систему" чужомовної культури з підсистемою нашої української культури.** Пласт повинен дати нашій молоді дороговказ, як це успішно робити. **Треба поглиблювати національні почування нашої молоді,** яка за своєю природою та успадкуванням почувається приналежною до українського народу. **Треба молодим представляти Україну правдивою і реальною,** а не ідеалізованою і туманною. Молодим треба представити живучість і динамічність різних українських організацій, які є співзвучними з потребами сучасної української молоді. Нашу молодь треба знайомити з успішними особистостями з української підсистеми (а ми їх маємо багато!) та дати молоді конкретний зміст України і українства в діяспорі.

Пласт повинен бути для інтелектуально розвиненої молоді, бо тільки з нею ми зможемо створити свідомість кровної спорідненості та духового успадкування, як головної основи себевизначення, та стати свого роду "ядром ідеалістів". Тому **вимоги до пластуна мусять бути високі.** Обов'язком батьків пл. молоді є подбати, щоб їхні діти одержали національне виховання та вивчили і вживали українську мову як розмовну. **Завдання наших церков, педагогів і всього суспільства повинно бути скріпити українське довкілля культурними здобутками і ясними та конкретними цілями,** що ведуть до виховання молодих ідейних та свідомих провідників, які є співучасниками пластової програми, а не пасивними глядачами, і які, як члени пластової елітарної організації, зуміли б оцінити і апробувати високі вимоги до них. Пласт має дані для цього: має традицію, відповідну методику, ідеологію і, що найважливіше, у своїх рядах має молодь. **Треба тільки більше рішучих однодумців і вишколених активних провідників,** щоб повести Пласт до нових успіхів.

За підвищення рівня українського довкілля під національно-культурним оглядом висловилися і доповідачки з Пластприяту — **пані Марія Горбань і Олександра Ковальська** (з Торонта). О. Ковальська звернула увагу на один з неґативів нашого старшого суспільства, а саме: нарікання і критикування перед молоддю наших провідників і всього нашого національного та церковного життя. Це має неґативний вплив на формування світогляду нашого молодого покоління та на його ставлення до українства.

Пл. сен. Богдан Яців (Торонто) у своїй доповіді звернув увагу на дуже актуальну і важливу життєву потребу нашої організації — забезпечення пластових частин не тільки дійовими виховниками, але й резервою, яка уможливила б і тягліcть, і якість виховної праці. У зв'язку із цим є конечною постійна вишкільна акція та вербування до кадри виховників усіх тих із старшого пластунства, сеньйорату та Пластприяту, які відповідають вимогам виховників.

Учасниця в дискусії, **пл .сен. Цьопа Палій,** інформувала про успіхи в нашому рідному шкільництві через створення Шкільної Ради Канади при Централі Комітету Українців Канади та організаційне упорядкування шкільництва і культурного сектора у світовому маштабі на базі СКВУ. Коли українська виховна система увіходитиме щораз ширше і глибше в життя, то це повинно покращити українське довкілля.

Пластова метода

Пластову методику в УПН розглядали у своїх доповідях **пл. сен. Іван Франів і ст. пл. Таня Онищук** (обоє

із Торонта). **І. Франів** побоюється, що основний елемент пластової методи у новацтві — **гра** загрожений через надмірне насичення зайнять новацтва українознавством. За таких умов гра перестає бути грою у розумінні новаків. Великою перешкодою, щоб стосувати гру в новацтві, є те, що багато новаків мають мовні труднощі. Їх мають не тільки новаки, але й молоді виховники. Через незадовільний стан знання рідної мови часто не виконує своєї ролі також і такий елемент методи як **розповідь.** Радить уводити **якнайбільше романтики** у новацький церемоніял (приступлення до УПН, признання новацьких проб, вогники тощо). Більше звертати уваги на новацькі **вмілості** та побільшити їх кількість. При помочі новацьких проб і вмілостей треба **проводити селекцію в УПН.** Уважає конечним **видати** для виховників модерні практичні **посібники та проводити практичний вишкіл виховників** на сходинах новацької кадри, запрошуючи як прелеґентів кваліфікованих учителів та інструкторів.

Ст. пл. Т. Онищук уважає, що для покращання висліду виховної дії у новацтві конечно **застосувати порівняльну методу,** тобто не "засипати" новацтво інформаціями і проблемами тільки про Україну, але порівнювати Україну і українців з іншими країнами і народами. Мозаїка різниць народів робить світ і життя кращим та цікавішим. Не радить користуватися у праці новацтва абстрактами, але використовувати **якнайбільше ілюстрацій, світлин, фільмів, самодіяльних ігор, участи в таборах, прогулянках тощо.** Уважає також потрібною **поміч спеціялістів у вишколі** новацьких виховників та для випрацювання виховних матеріялів.

Фахову доповідь про методу праці в УПЮ дала **ст. пл. Віра Маланчій** (Торонто). Вона уважає, що треба більше зусиль, щоб **увести в життя гурткову систему праці,** самовиховання, пластову гру, що виробляє змисли, розум, волю і фізичну силу, та цілу обдуману систему патріотичного і морального виховання. **Мірилом успішности методи в УПЮ повинні бути юнацькі проби.** У пластових пробах підкреслена пластова метода вимогами щодо **"доброго діла":** У першій пробі — і н д и в і д у а л ь н і щоденні добрі вчинки, у другій — добрий учинок г у р т к а, а у третій — вимога вміти організувати з б і р н и й добрий учинок. Пластова метода разом з ідеологією дає широкі рамці для виповнення їх різними засобами, які залежать від творчої ініціятиви, зарадности і винахідливости тих, які проводять виховні пляни в життя Потрібно праць, які дали б характеристику сучасної пластової молоді та подали б мірила оцінок стану, наскільки ми зуміли застосувати пластову методу у житті та які маємо висліди наших заходів.

Ст. пл. Олег Кандиба (Торонто) доповнив думки своєї співдоповідачки висновком, що **юнацтво шукає зрозуміння ідей і хоче мати мотивації до вимог своїх батьків** щодо їх способів думання і поведінки. Воно хоче раціонального розв'язання проблеми свого ставлення до України і країни поселення. Уважає, що **старші домінують і що вони не розуміють та не цікавляться потребами молоді.** Провідники повинні бути чуйними і гнучкими у виховній праці з молоддю, щоб молодь з їхньою допомогою могла сама розв'язувати труднощі. — Непорозуміння серед членів вищих проводів не сміють іти "вдолину", щоб не захитувати авторитету старших і респекту молоді до них.

Потрібний добрий живий, особистий зв'язок між усіма щаблями провідників і молоді. Такий зв'язок стимулював би молодь ставати виховниками.

Варто підкреслити, що **всі троє доповідачі із УСП висловлювались проти того, щоб уводити будь-які зміни** у пластовому законі чи обіті, назві чи дефініції Пласту та підставових основах нашої пластової ідеології.

Ст. пл. Галка Горбань (Торонто), подаючи характеристику старших пластунок, пропонувала пожвавити спеціялізацію, підкреслювала важливість дій куренів УСП та уважала конечним увести практику заступниць для кожної виховниці. Також слід нарешті запровадити в життя відповідно змінену старшо-пластунську пробу.

Пл. сен. Олексій Сагайдаківський (Торонто), характеризуючи пл. сеньйора як виховника, **вбачає великий потенціял саме в УПС,** що може постачати і виховників і їхніх допоміжних співробітників. Для цього **треба мати постійний дієвий, міжкрайовий вишкільний центр.** У першу чергу треба точно визначити функції і властивості дії кадри виховниць.

Кадра виховників

У доповіді **п. Андрія Коморовського,** члена Пластприяту з Торонта, була визначена **роля батьків, як допоміжного виховного чинника у Пласті. Батьки,** що пройшли відповідний вишкіл, можуть бути також активними і успішними виховниками у Пласті, зокрема у ролі новацьких братчиків, сестричок чи гніздових і опікунів пластових частин, які могли б у великій мірі відтяжити виховників від адміністраційної праці, та які виконували б ролю зв'язкових поміж Пластом і суспільством.

Найбільше нових думок щодо кадри виховників, а зокрема виховників з-поміж членів УСП, подала у своїй цікавій доповіді **ст. пл. Христина Томків** (Торонто). Вона ствердила, що **старшо-пластунські курені не життєздатні,** бо старші пластунки утрачають по якомусь часі зацікавлення їхньою пластовою працею. Курені УСП ставлять до нових членів-кандидатів зависокі вимоги, а крім того, примушують їх довго чекати на формальне прийняття до куреня. Затвердження новопосталих куренів УСП дуже формалістичне, і тому знеохочує членство. **Пластунки ж неприналежні до куренів УСП, мають завелику свободу,** не мають ніяких обов'язків, крім плачення членських внесків, а зате мають багато привілеїв і можливостей їздити на різні з'їзди, зустрічі і... бавитися. Це все дає поганий приклад юнацтву та спричинює багато клопоту для пластового проводу.

Доповідачка доказує, що старше **пластунство може постачати добрих виховників,** бо молода людина у старшо-пластунському віці ще добре пам'ятає усі проблеми юнацтва. Старші пластунки, як виховниці, можуть краще розуміти юначок, а одночасно вивчати і себе самих, бо пізнаючи інших пізнаємо і себе. Наприкінці своєї доповіді ст. пл. Х. Томків назвала низку практичних проєктів, як вести діяльність у старшому пластунстві.

У своїй доповіді на тему кадри виховників **пл. сен. Омелян Хабурський** (Торонто), запропонував, щоб референт вишколу у станиці був заступником станичного, провадив кадрою виховників і виховною працею у станиці, координував виховну працю і був за неї відповідальний перед проводом станиці.

Після виголошення доповідів на тему кадри виховників відбулася дискусія, якою керував **пл. сен. Василь Палієнко** (Торонто), який на вступі до цієї групи доповідів виголосив відповідне слово.

Висновки

В усіх вищеназваних доповідях та в дискусії над ними, у якій брало участь багато учасників семінару, проявляється однозгідність поглядів щодо збереження основних ідеологічних проблем і засновків нашої пластової організації, висловом чого було таке **одноголосне ствердження всіх учасників семінару:** Основні ідеологічні принципи і засновки Пласту, а зокрема назва, дефініція, пластовий обіт, пластовий закон і 3 головні обов'язки пластуна, є спільною власністю і спільним добром усього українського Пласту, і того, що був та — при змінених державно-політичних умовинах на Рідних Землях — буде у майбутньому в Україні, і того, що у формі пластових крайових організацій, очолених в КУПО, діє у діяспорі. Тому самі крайові пластові організації в діяспорі, які становлять лише частину Українського Пласту, не мають леґальних основ нічого із тих основних принципів і засновків Пласту, які Засновник Пласту, Дрот, зформулював у "Житті в Пласті", зміняти чи усувати.

**
*

У доповідях і в дискусії над ними не можна було зауважити т. зв. "прірви між поколіннями", хоча про це була мова, бо всі учасники семінару були з'єднані духовим вузлом віри і переконання у доцільність своєї пластової діяльности.

Цей семінар зосереджувався в основному на виховних проблемах Пласту. Усі інші форми і вияви пластового життя, хоч і які вони важливі, — другорядні і мають служити виховним цілям.

З думок доповідачів і дискутантів можна зробити і такий висновок, що Пласт цінує суспільну працю своїх членів на громадському відтинку, **а зокрема у виховній ділянці.** Пласт не повинен вимагати від своїх старших членів, пл. сеньйорів, шаблону у їхній діяльності, от хочби обов'язкової участи у кожних "рутинованих" сходинах осередків праці пл. сеньйорів тоді, коли вони працюють на різних постах у громадському житті. **Праця у громаді — це пластовий обов'язок.** Вона потрібна, щоб підносити рівень українського довкілля, про яке було так багато мови у доповідях і якого так домагаються виховники.

Реторичний і емоційний заклик під час семінару колишнього **юнака Мирона Дилинського,** який виступив із Пласту, "віддайте організацію назад молодим" — тепер здійснюється. Усі ми раді віддати поодинокі ділянки Пласту молодим, які мають бажання співпрацювати, і які є творчими, розумними, відповідальними та охочими направляти лихо, починаючи від себе самих.

Наприкінці свого заключного слова пл. сен. Володимир Соханівський подякував представниці Головної Комісії ПКД, ст. пл. Роксоляні Гарасимів, за прибуття на семінар, участь у дискусії та виголошену доповідь, а членам президії КПС, старшини Пластової Станиці та проводу ОП УПС в Торонті за поміч у підготовці і переведенні семінару. Він також підкреслив, що загал членства Пласту повинен простудіювати докладніше зміст виголошених доповідів (які — сподіваємося — будуть надруковані в "Пластовому Шляху") та зроблені пропозиції, які слід передати проводові Пласту та Головній Комісії ПКД для використання і проведення у життя.

В. С.

ПЕРШИЙ СЕМІНАР ПКД В АВСТРАЛІЇ

що відбувся 15 і 16 лютого ц. р. в Мельборні
під гаслом:

ХТО НЕ ЗНАЄ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ, НЕ МОЖЕ БУТИ ПЛАСТУНОМ.

Цей семінар, який зорганізував і провів Крайовий Пластовий Провід у Австралії, мав на меті продискутувати найпекучіші проблеми з точки погляду минулого та майбутнього Пласту. Пластові Станиці були заступлені такими делеґатами: **Брізбен** — Р. Павлишин (предсідник), **Аделайда** — Б. Соловій, **Сідней** — Г. Кошарська, Я. Кужіль, Ю. Сивак, **Мельборн** — І. Гриневич, М. Добротвір, М. Жилан, О. Роман, Н. Яворський.

Доповіді та дискусійні матеріяли виготовили: **Р. Павлишин** — "Ідеологічні основи", **І. А. Гриневич** — "Критична оцінка стану праці" та "Пластовий сеньйорат — його організаційна побудова та місце у Пласті", **В. Микитенко** — "Елітарність чи масовість", **Ю. Семків** — "Практичне пластування" та **Я. Кужіль** — "Примінення українознавчого матеріялу у пластовій програмі".

Подаючи свої спостереження, здобуті багатим досвідом, присутні створили реальний, але не надто задовільний образ умовин на місцях. Вони в основному прийняли рекомендації Першої Сесії Пластового Конґресу Другого та рішення Світового Конґресу Вільних Українців (СКВУ). Всі заявили конечну потребу ці преважливі схвалення почати з цілою рішучістю проводити в життя.

Прийнято такі пропозиції розв'язки виховних проблем:

1. Підставою нашої виховної праці мусить бути прийнятий цілою українською спільнотою **виховний ідеал українця в діяспорі,** що його проголошено на СКВУ. Така ж є і перша рекомендація Пластового Конґресу Другого.

2. У висліді того, що громадські чинники поклали знання української мови як важливу підставу нашої діяльности з молоддю, ми мусимо ясно і виразно поставити це у Пласті. Конкретно — **ніхто без повного знання української мови не може бути пластуном.**

3. Консеквентно і послідовно **треба підвищити рівень членства** за такими ступенями важливости: а) українська мова, б) пластова постава, в) участь у пластових зайняттях, г) складання проб, ґ) виконування прийнятих обов'язків (зокрема в УПС і УСП) та активний зв'язок з українством.

4. Повідомити про те рішення всіх батьків пл. молоді та вияснити, що в ньому обов'язує та **яку відповідальність мусять нести батьки у вихованні власних дітей.**

5. **Крайова Комісія ПКД** у складі: Б. Соловій — Аделайда, Р. Павлишин — Брізбен, В. Микитенко — Мельборн, Я. Кужіль — Сідней та І. Гриневич від КПС, **буде проводити семінарі по пл. станицях,** де будуть також обговорені інші проблеми.

Подаючи про перебіг семінару ПКД, (який внедовзі відбудеться в інших пластових осередках з ширшою участю місцевих членів Плас-

ту), треба запримітити таке: продовжений побут еміґрації та його специфічні умовини, створили нові проблеми. Пласт по сьогоднішній день старався вив'язуватися у своїй діяльності якнайкраще, одначе коштом обниження своїх вимог. Це явище знане не лише в колах пластових провідників, але і серед батьків. **У багатьох батьків є мильне поняття про Пласт,** мовляв: пішлю діти на пластовий табір, щоб навчилися говорити по-своєму, а сам поїду на "голідей".

Пласт не є школою. Коли **батьки** хочуть защепити українство своїм дітям, **мусять подбати, щоб їхні діти вивчили українську мову** та вживали її як розмовну. **Пласт може приймати у свої ряди тільки таку молодь, яка говорить по-українському** і яка має бажання знання своєї рідної мови у Пласті поглибити та закріпити. Ми знаємо, що **у Пласті є недомагання і ми хочемо їх усунути.**

Станичні проводи повинні подбати, щоб у відповідній формі поінформувати про перебіг нарад цього семінару ПКД не тільки пластунів, але також і батьків пластової молоді. Місцеві члени Крайової Комісії ПКД вже почали підготовку до відбуття місцевих сесій семінару ПКД. Коли ця акція має пройти успішно, **треба, щоб їм у цьому помогли станичні проводи.**

Треба мати на увазі, що семінарі ПКД не повинні бути місцем неконструктивної критики, зате **дуже потрібно на них застановитися, як покращати рівень діяльности нашої пластової організації.** Тому добір учасників до місцевих сесій семінару мусить бути відповідно продуманий і включати не тільки членів Пласту, але і представників Пластприяту.

Пл. сен. Ігор А. Гриневич

(За "Вісником КПС" в Австралії за квітень 1969 р.).

ПЛАСТОВІ ТАБОРИ В АРҐЕНТІНІ

Цьогорічні пл. табори в Аргентіні відбулися в місяці січні і проходили вони під гаслом "Нас кличе Україна".

Табір новацтва "Євшан Зілля" відбувся на пластовій оселі "Ненаситець", таборовиків було 25. Комендантка: ст. пл. Христя Воловина.

Табір юначок вишкільний "Берег чекань" відбувся у Пунта де Індійо, а пізніше відпочинковий над морем. Учасниць було 15. Комендантка: ст. пл. Христина Гнатиш.

Табір юнаків вишкільний "Шестидесятники" був у Пунта де Індійо, а відпочинковий — над морем. Учасників було 19. Комендант: ст. пл. Ігор Василик.

У склад головного проводу всіх таборів входили: комендант — пл. сен. Богдан Галайчук, ЧК, заступник коменданта та інтендант — пл. сен. Микола Милусь. В адміністрації табору було три пані з Пластприяту.

*
**

КР. ПЛАСТОВИЙ З'ЇЗД У ВЕЛИКОБРІТАНІЇ

1 березня ц. р. відбувся у Пластовій Домівці в Ноттінґамі Крайовий Пластовий З'їзд у Великобританії. З'їзд відкрила голова КПС, пл. сен. Ганна Герасимович, а нарадами проводили пл. сен. Ольга Пендюк (голова) і пл. сен. О. Марченко (секретар).

До складу нового крайового пластового проводу увійшли: пл. сен. Г. Герасимович — голова, пл. сен. М. Паращак — 2-га заступниця голови і булавний пластунів, пл. сен. О. Паращак — 2-га заступниця голови і булавна пластунок, ст. пл. П. Якимюк — секретар, пл. сен. Р. Дубіль — фін. референт, ст. пл. З. Стрілковський — скарбник, пл. сен. С. Мороз — господар, пл. сен. Я. Іваницький — діловод УПСеньйорату, пл. сен. Я. Гаврих — голова Крайової Пластової Ради і Перевірної Комісії, пл. сен. О. Марченко, ст. пл. І. Кулик і ст. пл. І. Рій — члени КПРади.

(За "Українською Думкою" ч. 13).

РІЧНІ ЗВІТНІ ЗБОРИ ПЛАСТУ В НІМЕЧЧИНІ

Чергові звітні збори Союзу Українських Пластунів у Німеччині відбулися в суботу, 22 березня ц. р., в домівці Пласту, в Мюнхені при Дахауерштр. 9/II.

Програма зборів була така:

1. Відкриття, молитва, пластовий гимн; 2. Вибір президії; 3. Звіти: голови КПС, комендантів пластунів і пластунок, фінансово-господарського референта, Контрольної Комісії; 5. Дискусія над звітами; 6. Поповнення командного складу; 7. Схвалення пляну праці на 1969/1970 рік; 8. Різне; 9. Закриття звітних зборів.

Всі сеньйори і старші пластуни та пласунки були обов'язані взяти участь у цих звітних зборах.

(За "Пластовою Ватрою" у "Свободі" ч. 121 з 28. 6. 1969 р.).

ВІСТІ З ГПБ

● ГПБулава повідомила, що плянує скликати П'яті Збори КУПО на 5-7 вересня 1970-го року в Канаді, в околиці Торонта.

● В суботу, 26 квітня ц. р., відбулися в Нью-Йорку спільні сходини Головної Пластової Ради з Головною Пластовою Булавою та представником Головної Комісії Пластового Конґресу Другого. Ціллю сходин було звітування ГПБулави та ГК ПКД за свою дворічну діяльність. ГПРада одержала звіти ГПБулави перед сходинами. У скороченні звіти будуть переслані до КПСтаршин для інформації.

● Головна Булава УПС заплянувала скликати Загальний З'їзд УПС на початку 1970 року. З'їзд буде присвячений сеньйорській проблематиці у зв'язку з закінченням праць Пластового Конґресу Другого та близьких Зборів КУПО.

ТАКІ КНИЖКИ

можна набути в адміністрації "Пластового Шляху":

1) **КІБЕРНЕТИКА, ЇЇ ВИНИКНЕННЯ ТА ЗНАЧЕННЯ.** Написав: Атанас Фіґоль. Мюнхен, 1966 р. 48 сторінок. Ціна: 50 центів.
2) **СВІТОВИЙ КОНҐРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ.** Написав: Атанас Фіґоль. Мюнхен — Рим — Париж, 1965 р. 32 сторінки. Ціна: $1.00.
3) **ОСНОВОПОЛОЖНИК ПЛАСТУ.** До 80-річчя з дня народження д-ра Олександра Тисовського-Дрота. Мюнхен, 1966 р. 48 сторінок. Ціна: $1.00.
4) **УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТОВИЙ УЛАД.** Написав: Северин Левицький. Мюнхен, 1967 р. 136 сторінок. Ціна: $3.00.

Замовлення і належність посилати до адміністрації "Пл. Шляху":
Plastovy Shliakh Magazine, 2199 Bloor St. W., Toronto 9, Ont., Canada.

СТВОРІМО НЕВ'ЯНУЧИЙ ПАМ'ЯТНИК СЛ. П.ДРОТОВІ

нашими пожертвами на Пластовий Вишкільний Фонд ім. Дрота

«...попрощайте (від мене) всіх-усіх сеньйорів, ст. пластунів, юнаків і новаків... і просіть їх щирими зусиллями спричинитись до розбудови та ідейного утривалення Пласту для добра Українського Народу».

(Із заповіту Дрота)

● Для вшанування пам'яти та утривалення ідей і виховної праці сл. п. Основоположника Пласту Головна Пластова Рада і Головна Пластова Булава створили минулого року **Пластовий Вишкільний Фонд ім. Дрота.**

● Багато членів Пласту, а також деякі пластові крайові старшини, пластові станиці і пластові частини нашого пластового новацтва, юнацтва, старшого пластунства та пластового сеньйорату вже склали досі свої пожертви на цей фонд ім. Дрота. Докладний перший список усіх пожертв, разом на суму 2,040.00 дол., що вплинули до кінця 1968 р., поміщений на сторінках останнього числа "Пластового Шляху" (ч. 3-4 за 1968 р.). Тепер містимо другий список пожертв на Фонд Дрота.

● **Одночасно звертаємося із закликом** до всіх наших передплатників і читачів з **нагоди перших роковин від смерти нашого Дорогого Дрота** (29 березня ц. р.) **складати пожертви на цей фонд** — як нев'янучий пам'ятник для Засновника нашого Пласту. Наша пожертва на цей фонд **хай буде доказом нашої найглибшої пошани та правдивої вдячности для сл. п. Дрота,** який створив для нашої молоді Пласт, увесь час був у ньому активний, працював для нього віддано і жертовно до останніх днів свого трудолюбного життя, і якому ми — пластуни, а разом з нами все українське суспільство так багато завдячуємо.

● **Подбаймо,** щоб не лише кожний член Пласту, кожна пластова крайова старшина, кожна станична старшина та кожна пластова частина склали від себе відповідну до своїх спроможностей пожертву на Фонд Дрота, але **щоб на розбудову цього фонду складали пожертви також і непластуни,** наші різні товариства, організації тощо.

● **Повторяємо наш заклик** до подруг і друзів — пл. сеньйорів, старших пластунів і старших пластунок:

Замість квітів на могилу нашого незабутнього Дрота складімо на фонд Його імени таку суму грошa, що відповідала б рокам нашої приналежности до Пласту.

Деякі пожертви в обидвох списках свідчать про те, що є між нами такі друзі і подруги, які реалізують цей наш заклик.

СПИСОК ПОЖЕРТВ Ч. 2

I. КРАЙОВІ І СТАНИЧНІ СТАРШИНИ ТА ПЛАСТОВІ ЧАСТИНИ

Пластова Станиця в Монтреалі, Канада	$131.30
Крайова Пластова Старшина у США	100.00
Пластова Станиця в Торонті, Канада	100.00
Гурток Пластприяту в Чікаго, США	100.00
7 Курінь УПС ім. Андрія Войнаровського	100.00
3 Курінь УПС "Лісові Чорти" (в 1-ому списку було вже $100.00)	50.00
Пластова Станиця у Пассейку, США	50.00
Осередок Праці УПС в Денвері, США	50.00
Пластова Станиця у Ст. Кетерінс, Канада	50.00
15 Курінь УПЮ-ів ім. Івана Чмоли в Торонті, Канада, з нагоди посвячення свого курінного прапора	25.00
Пластова Група в Ріджайні, Канада	20.00
8 Курінь УПС ім. Григора Орлика	20.00
13 Курінь УПЮ-ів ім. Тараса Чупринки в Дітройті, США	13.13
Гурток УПЮ-ок — самітниць "Далекі Обрії", США	12.00
Разом пластові старшини та пластові частини (I)	**$821.43**

II. ІНДИВІДУАЛЬНІ ПОЖЕРТВИ ІЗ США

1. Члени Пластової Станиці в Дітройті

пл. сен. Михайло Бажанський	$100.00
пл. сен. Атанас Слюсарчук	10.00
пл. сен Міляс і Звенислава Лебедовичі	10.00
пл. сен. Осип і Дарія Бойчуки	5.00
пл. сен. Ярослав Ромах	5.00
пл. сен. Богдан Ухач	5.00
пл. сен. Степан Феденко	3.00
пл. сен. Всеволод Гнатчук	2.00
пл. сен. Віра Гнатюк	2.00
пл. сен. Петро Капітанець	2.00
пл. сен. Ігор Король	2.00
пл. сен. Фалина Любінецька	2.00
пл. сен. Євген Михалович	2.00
пл. сен. Мирослав Прийма	2.00
пл. сен. Роман Рудницький	2.00
пл. сен. Антін Шутка	2.00
пл. сен. Степан Щуровський	2.00
пл. сен. Євген Ґут-Кульчицький	1.00
пл. сен. Роман Стефанюк	1.00
Разом з Дітройту	**$160.00**

2. Члени інших Пластових Станиць у США

пл. сен. Володимир Ерденберґер, Клівленд	$50.00
Марія і д-р Дмитро Фаріони, Клівленд	50.00
Осипа і суддя Степан Галяревичі, Клівленд	50.00

пл. сен. Марія і Михайло Логази, Сиракузи	40.00
Панство Лукові, Ньюарк	29.00
пл. сен. Ярослав Падох, Нью-Йорк	25.00
пл. сен. Володимир і Марія Бакальці, Пассейк	15.00
пл. сен. Роман Барановський, Вашінґтон	10.00
пл. сен. Микола Василик, Кергонксон	10.00
пл. сен. Богдан Саврас, Нью-Йорк	10.00
пл. сен. Олег Волянський, Гемстед	5.00
І. Кукіль, Гартфорд	5.00
пл. сен. Дарія і Василь Оріховські, Нью-Брансвік	5.00
пл. сен. Віра Пак, Філядельфія	5.00
пл. сен. Юліян Саварин, Чікаґо	5.00
пл. сен. А. Скасків, Лос Анджелос	5.00
пл. сен. В. Станько, Чікаґо	5.00
пл. сен. о. Степан Сулик, Пассейк	5.00
пл. сен. Валентина Ширай, Нью-Гейвен	5.00
пл. сен. Дарія і Ігор Шусти, Філядельфія	5.00
Разом з інших місцевостей у США	**339.00**
Разом індивідуальні пожертви із США (II 1-2)	**$499.00**

III. ІНДИВІДУАЛЬНІ ПОЖЕРТВИ З КАНАДИ

пл. сен. Лев Винницький, Торонто	$30.00
пл. сен. Роман Сенчук, Вінніпеґ	15.00
Разом індивідуальні пожертви з Канади	**$45.00**

IV. ПОЖЕРТВИ ЗАМІСТЬ КВІТІВ НА МОГИЛИ

Замість квітів на могилу бл. п. інж. Богдана Турка з Джерзі Сіті, США,	
Гурток Пластприяту в Джерзі Сіті, США	$30.00
Пластова Станиця в Джерзі Сіті, США	20.00
Замість квітів на могилу сл. п. Івана Самокишина з Трентону, США,	
О. Гаєцька, В. Ортинська, М. Гробельська, Р. Навроцька, усі з Нью-Йорку	25.00
Замість квітів на могилу бл. п. А. Галущинської з Нью-Йорку, США,	
пл. сен. Ольга і Микола Кузьмовичі, Бабильон, США	25.00
Замість нев'янучого вінка на могилу брата Гната Кавки, що помер 27-го лютого ц. р.,	
пл. сен. Микола Кавка, з Родиною, Клівленд, США	25.00
Замість квітів на могилу бл. п. д-ра Володимира Кіндрачука з Гамільтону, Канада,	
Пластова Станиця і Пластприят з Гамільтону, Канада	20.00
Замість квітів на могилу св. п. дир. Андрія Мудрика з Торонта, Канада,	
пл. сен. Андрій Тершаковець, Торонто	5.00
Замість квітів на могилу сл. п. Ярослава Спольського з Торонта, Канада,	
(попередні пожертви надруковані у списку ч. І, що поміщений у "Пл. Шляху" ч. 3-4 за 1968 р.)	
Мирослав Головатий, Торонто	5.00
Дмитро Маланчій, Торонто	5.00

мґр. Володимир Кузь, Торонто	3.00
ред. Іван Еліяшевський, Торонто	3.00
Ярослав Ґембатюк, Торонто	3.00
Михайло Міґус, Торонто	2.50
Іван Паньків, Торонто	2.50
Разом з пожертв замість квітів на могили (IV)	**$175.00**
Разом з усіх пожертв з цього 2-ого списка (1-4)	**$1,540.43**
В 1-ому списку (дивись "Пл. Шлях" ч. 3-4 з 1968 р.) було пожертв на суму	**$2,040.00**
Разом вплинуло досі (15. 6. 1969 р.) на Пластовий Вишкільний Фонд ім. Дрота	**$3,580.43**

● **Пожертви на Пластовий Вишкільний Фонд ім. Дрота слід пересилати** прямо або за посередництвом своїх Крайових Пластових Старшин **на адресу Головної Пластової Булави в Нью-Йорку:**

Plast-HPB, 140 Second Ave., New York, N. Y., 10003, USA.,

а чеки чи грошові перекази (моні ордер) виписувати на:

Plast — Drot Foundation.

● Пожертви на Фонд ім. Дрота можна пересилати також на адресу адміністрації "Пластового Шляху" в Торонті.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ "ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ"

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСФОНД "ПЛАСТВОГО ШЛЯХУ"

за час від грудня 1968 р. до кінця травня 1969 р.

США:

по $10.00

пл. сен. А. Слюсарчук, Дітройт
Осередок Праці УПС, Денвер
пл. сен. М. Лебедович, Дірборн Гайтс

по $5.00

пл. сен. Я. Макарушка, Бінґгамтон
пл. сен. Ю. Ференцевич, Джерзі Сіті
пл. сен. О. Ґенґало, Філядельфія
пл. сен .Д. Косович, Нью-Йорк

по $4.25

пл. сен. П. Дорожинський, Нью-Йорк

по $4.00

пл. сен. Т. Крупа, Трентон
пл. сен. А. Жуковський, Стілі
пл. сен. Б. і Е. Титли, Гасбрук Гайтс
д-р І. Карапінка, Ірвінґтон
пл. сен. А. Ромах, Дітройт
пл. се. Б. Ухач, Дітройт
пл. сен. В. Шехович, Нью-Йорк
пл. сен. М. Троян, Вотертавн
пл. сен. Ф. Любінецька, Дітройт
пл. сен. І. Сось, Чеверлі
пл. сен. В. Рак, Асторія
пл. сен. О. Нагорняк, Чікаґо
пл. сен. Р. і С. Барановські, Гаятсвілл
пл. сен. Г. Лозинський, Валворт
пл. сен. Р. Ратич, Едісон
ст. пл. А. Дурбак, Чікаґо
А. Маринюк, Трой

по $3.00

пл. сен. В. і М. Бакальці, Пассейк
пл. сен. М. Сосяк, Лятгам
пл. сен. Л. Зелик, Нью-Йорк
пл. сен. О. Стецура, Бронкс

по $2.50

пл. сен. П. Наконечний, Нью-Йорк

по $2.00

пл. сен. Х. Лисобей, Філядельфія
пл. сен. Г. і В. Хамули, Нью-Йорк

пл. сен. О. і О. Бережницькі, Боффало
пл. сен. Л. Музичка, Кентон
пл. сен. О. Осередчук, Кранфорд
пл. сен. С. Шмотолоха, Брентвуд
пл. сен. В. Станько, Чікаґо

по $1.25

пл. сен. О. Дмитрів, Ґлендейл

по $1.00

пл. сен .М. Левицький, Нью-Йорк
пл. сен. о. Л. Гузар, Кергонксон
пл. сен. В. Залуський, Бронкс
ст. пл. А. Слюсарчук, Шенектеді
пл. сен .Н. Гафткович, Гартфорд
пл. сен. В. і А. Миці, Ньюарк
пл. сен. С. Квасовська, Ратерфорд
пл. сен. Р. Богачевська, Нью-Йорк
пл. сен. М. Кавка, Клівленд
п. І. Іванишин, Клівленд

по $0.50

пл. сен. Т. Ванчицький, Філядельфія
пл. сен. М. і Л. Пежанські, Лонґ Айленд Сіті

КАНАДА

по $10.00

Пластова Станиця і Пластприят, Вінніпеґ, замість квітів на могилу бл. п. пл. сен. А. Паньків, Вінніпеґ

по $5.50

пл. сен. В. Бродович, Монтреаль

по $5.00

пл. сен. Р. Ганьківська, Куксвіл
інж. А. Івахнюк, Торонто
З. і пл. сен. О. Хабурські, Торонто
пл. сен. О. Джулинський, Торонто

по $4.00

пл. сен. З. Гаврилюк, Монтреаль
пл.. сен. В. Радь, Торонто

по $3.00

пл. сен. Е. Андрухів, Монтреаль
пл. сен. Р. Копач, Торонто
пл. сен. П. і О. Саварини, Едмонтон
пл. сен. В. Соханівський, Торонто

по $2.00

ст. пл. М. Тарнавська, Торонто
П. Ліщинський, Торонто
ст. пл. І. і Х. Бардини, Торонто
пл. сен. А. Гладилович, Монтреаль

по $1.55

п. А. Кузич, Ст. Кетерінс

по $1.00

пл. сен. М. Стрілецька, Монтреаль
пл. сен. А. і І. Качорі, Вінніпеґ
пл. сен. Д. Навроцька, Вінніпеґ

ІНШІ КРАЇНИ

пл. сен. Атанас Фіґоль, Мюнхен, Німеччина **$425.00**
пл. сен. Я. Мицко, Ловборо, Англія, — $5.25
пл. сен. В. Ісаїв, Аахен, Німеччина, — $3.19
пл. сен. Р. Павлишин, Брізбен, Австралія, — $3.00

Від грудня 1968 р. до кінця травня ц. р. склали на пресфонд "Пластового Шляху":

із США 52 особи	168.00
з Канади 20 осіб	68.05
З інших країн 4 особи	**436.44**
Разом 56 жертводавців	**672.49**

П О Д Я К А

за пластове "добре діло": $425.00 на пресфонд "ПШ"

Ще минулого року **пл. сен. Атанас Фіґоль з Мюнхену, Німеччина, подарував нашій Адміністрації цілий наклад (1,200 примірників) своєї книжки п. н. "Кібернетика, її виникнення і значення"** (48 стор. друку), що появилася в 1966 р. в Мюнхені, і яку продаємо по ціні 50 центів за 1 прим. **Чистий прибуток** з продажу цієї своєї книжки **друг А. Фіґоль призначив на пресфонд "Пластового Шляху".**

У березні м. р. ми розіслали всім передплатникам "Пл. Шляху" в Канаді і США цю книжку з проханням купити її тимбільше, що увесь прибуток з її продажу йде на пресфонд "Пл. Шляху".

Досі ми продали в цей спосіб **850 прим. "Кібернетики" і дістали за них $425.00,** які автор книжки, **пл. сен. А. Фіґоль в цілості подарував на пресфонд нашого журнала.** Оцим складаємо йому за його таке гарне пластове "добре діло" нашу щиру подяку.

Усіх наших передплатників, що ще не заплатили досі за одержані примірники "Кібернетики", прохаємо при цій нагоді вирівняти своє зобов'язання і тим причинитися до збільшення пресфонду нашого журнала.

АДМІНІСТРАЦІЯ "ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ"

ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

У списку пожертв на пресфонд "Пластового Шляху" в ч. 2 (17) з 1968 року зайшла така помилка: на стор 69 замість пожертви $4.00 від Пластової Станиці у Клівленді, США, **має бути:** пл. сен. М. Кавка, Клівленд, — $2.00 і п. І. Іванишин, Клівленд — $2.00. Обох жертводавців прохаємо пробачити нам наш недогляд. **— Адміністрація.**

**
*

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

НАШЕ ПРОХАННЯ — ПРОЧИТАЙТЕ УВАЖНО ЦІ РЯДКИ!

У справі розбудови відділу "Пл. Шляху" "З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ"

Одним із найцікавіших відділів чужомовних журналів і часописів — це надруковані голоси їхніх читачів, в яких вони відверто і свобідно та подаючи свої повні імена, прізвища та адреси, висловлюють свої погляди на різні статті своїх часописів чи журналів, як також на важливі події із життя своєї місцевости, области чи країни. Такі "голоси наших читачів" появляються часто на тих же сторінках, де друкуються редакційні статті, або на початкових сторінках журналів, чим редакції підкреслюють важливість того роду матеріялів. І лише в той спосіб — читаючи статті, які пишуть самі члени редколеґій чи які організує редакція від своїх співробітників, як також читаючи "голоси читачів" чи "листи до редакцій", що походять від найширших шарів суспільства, читач даного часопису чи журнала може виробити собі п р а в д и в и й і в с е б і ч н и й образ на дану проблему. При тому слід зауважити, що досвідчена і відповідальна редакція ніколи не повинна вагатися надрукувати навіть гостру, але річеву і творчу критику на адресу свою власну чи свого середовища, та поміщувати контроверсійні статті, коли вони серйозні і цікаві та мають підпис автора.

Зате рідко коли можна на сторінках наших журналів чи часописів побачити надруковані "голоси читачів" чи "листи до редакції", які заторкували б важливі проблеми нашого широкого національного життя, — голоси, які реаґували б на редакційні статті своїх журналів чи часописів, які були б віддзеркаленням поглядів і думок нашого широкого загалу, які були б чинником творчої, здорової критики та давали б цікаві рекомендації, суґестії тощо. Лише в той спосіб — при постійній співпраці редакційних апаратів з

одного, а широкого читацького загалу з другого боку — у формі взаємної виміни думок і поглядів могла б творитися здорова і нефальшована публічна опінія, яку респектував би загал нашого суспільства.

Такої співпраці із своїми читачами бажає собі Редакція "Пл. Шляху". Про це ми писали вже в нашій статті п. н. "За речеву дискусію і творчу критику" у "Пл. Шляху" ч. 2 (17) з 1968 р. на 48-ій сторінці.

На сторінках "Пл. Шляху" стараємося поміщувати кожну статтю, кожний допис і кожного листа до редакції чи уривки з нього, що їх нам надсилаютть наші співробітники чи наші читачі, якщо ці матеріяли порушують якусь серйозну, актуальну і цікаву для наших читачів проблему. Нашим особливим намаганням є розбудувати у "Пл. Шляху" відділ "Голоси наших читачів" на різні важливі і цікаві проблеми не лише нашого пластового, але й загально-національного життя. Це тимбільше, що на сторінках "Пл. Шляху" кожний читач може свобідно висловити свої думки і погляди, цікаві для нашого читацького загалу, якщо це зроблено коротко, річево і за повним підписом.

Хто твердить, що "Пл. Шлях" не хоче містити дискусійних і контроверсійних статтей, що у Пласті бракує форуму, де можна б свобідно висловитися, а навіть, що "Пластовий Шлях" "переводить цензуру всяких не-кошерних статтей" (дивись журнал "Сіроманців" "Там-Там" ч. 1/99 з ц. р. (на 1-ій стор.), той минається з правдою.

Тому, Шановні Читачі, — пишіть до нас про все, що цікавить Вас особисто і що може цікавити наш читацький загал. Своїми листами до Редакції нашого журнала заповняйте його сторінки, призначені на друкування голосів наших читачів.

Понижче містимо уривки з тих листів від наших читачів, що надійшли до нас від появи останнього числа "Пл. Шляху" у грудні м. р.

РЕДАКЦІЯ "ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ"

***

● Понижче містимо листа КПР і КПС у США у справі надрукованої в останньому числі "Пл. Шляху" (ч. 3-4 з 1968 р.) статті п. н. "Читаючи курінні і таборові видання". Ця стаття, а зокрема її частина, надрукована на 75 стор., де є згадка про листок зв'язку Племени "Сіроманців" під назвою "Там-Там" і про статтю в цьому ж листку пл. сен. Л. Романкова, була написана в добрій вірі на підставі тих матеріялів, які дійшли до нашої редакції, з метою правдивої інформації наших читачів та із журбою за направлення деяких недоліків і занедбань, які тут і там подибуємо в нашому Пласті.

Ми зовсім не мали наміру у цій статті пл. сен. Л. Романкова якнебудь вразити чи образити. Крім того, коли ми писали згадану статтю, нам не були відомі факти, наведені в листі КПР і КПС у США, який оце друкуємо. — **Редакція.**

***

ПЛАСТ
Організація Української Молоді
Крайова Пластова Старшина у США
ч. 122/69

Нью-Йорк, 4 квітня 1969 р.

До
Редакції "Пластового Шляху"
в Торонті

Крайова Пластова Старшина та Крайова Пластова Рада у США із прикрістю стверджують, що в ч. 3-4 "Пластового Шляху" за 1968 рік у статті пл. сен. Тоні Горохович і пл. сен. Омеляна Тарнавського п. н. "Читаючи курінні і таборові видання" (стор. 75), Ви образили члена КПС у США — пл. сен. Любомира Романкова.

У Вашій статті закидаєте пл. сен. Л. Романкову, що він замість ствердження жалюгідної поведінки старшого пластунства в курінному виданні "Там-Там", повинен почуватися до свого вповні зрозумілого пластового обов'язку відкрити карти і таких членів із Пласту чимшвидше позбутися, тим більше, що автор статті, пл. сен. Л. Романків, — це член КПС у США.

Подаємо до Вашого відома, що пл. сен. Любомир Романків детально зреферував справу поведінки деяких членів УСП-ів (-ок) в часі VII-го Міжкрайового З'їзду УСП в Саратоґа Спрінґ, Н. Й., на спільному засіданні КПСтаршини і КПРади США, яке відбулося 9 грудня 1967 р. Пленум КПС і КПР прийняв до відома цю справу і вирішив написати до куренів УСП письмо з насвітленням неґативів з'їздів.

Стверджуємо також, що пл. сен. Л. Романів повідомив членів КПС та КПР про те, що Плем'я "Сіроманці" плянує видати число свого журнала "Там-Там", в якому буде порушена справа не-пластової поведінки старшого пластунства в часі з'їзду та буде заклик до курінних пластових куренів звернути увагу своїм членам на їхню пластову поставу і поведінку на майбутнє. Це число "Там-Там" було розіслане до всіх курінних пластових куренів УСП. Плян видання такого числа "Там-Там" заходами Племени "Сіроманці" був схвалений членами КПСтаршини і КПРади.

З огляду на повище згадані факти стверджуємо, що Ваші закиди супроти пл. сен. Любомира Романкова є зовсім неоправдані та образливі. На майбутнє просимо точно перевірювати всі інформації та справи дискусійного характеру, заки вони йдуть до друку.

Просимо ласкаво помістити цього листа або відповідне спростування в цій справі в наступному числі "Пластового Шляху".

Скоб!

пл. сен. Ярослав Бойдуник, в. р.
голова КПС

пл. сен. Володимир Савчак, в. р.
голова КПР

***

● "Мене зацікавила справа політосвіти у Пласті, про що вже писали у "Пл. Шляху" друзі Атанас Фіґоль (ч. 1 з 1968 р., стор. 3-6) і Володимир Сав-

чак (ч. 2 з 1968 р., стор. 38-42). На цю справу маю свій погляд і напишу Вам про те статтю або хоч листа, якого зможете видрукувати у "Пл. Шляху".

Нема сумніву, що тій справі треба присвятити більше уваги, бо наше молоде покоління у Пласті росте майже цілком "табула раза" у тих справах. Але ця проблема має теж свої небезпеки. На них трохи вказує згаданий вище Вол. Савчак, але й сам він робить одночасно промахи...

...Не забуваймо, що наша нова молода ґенерація — то не ми, то не наша ментальність, і що наші патріотичні почування не завжди їм зрозумілі і не завжди до них промовляють... Чи не було б отже добре, замість розписуватися багато про політосвіту для молодої ґенерації у Пласті та думати, як то її їм улаштувати, почати у "Пл. Шляху" окремий відділ "Сторінок з історії України" і там писати про те, що може бути ідеалом для нашої молодої ґенерації, — ідеалом, який був би для них зрозумілий, сприємливий і викликував би у них якнайменше сумнівів... Чи не варто би почати у "Пл. Шляху" такі "Сторінки з історії України" таким оглядом про т е п е р і ш н і події в Україні?..." **Пл. сен. Теодор Данилів, Лондон, Великобританія.**

● **Від Редакції:** Саме в цьому числі почали ми реалізувати пропозицію друга Т. Данилова, друкуючи дві статті на тему ситуації у підсов'єтській Україні, а саме статтю пл. сен. Володимира Савчака з Нью-Йорку п. н. "Статус УССР у світлі державного і міжнароднього права" та статтю Ольги Данилів з Лондону п. н. "Про теперішню ситуацію в Україні".

● **Вельмишановні Панове!** — Оце до Вас лист від українця з Конґресової Бібліотеки у Вашінґтоні, що працює в її Слов'янському відділі та має певне відношення до справ рекомендацій і поповнення слов'янськими виданнями, в тому теж і українськими. Цими днями мені попали в руки декілька чисел Вашого журнала "Пластовий Шлях". Він пристойний, цікаво редаґований та, гадаю, один з найкращих і найвартісніших з усіх, що їх Український Пласт колинебудь мав чи тепер має. Тому в інтересі української культури варто би мати такий журнал у світовій книгозбірні, якою саме і є Конґресова Бібліотека. Я хотів би конечно його сюди дістати. Тому відважуюся просити Вас, щоб Ви прислали сюди всі числа, шо досі появилися. Дати ці числа треба задарма. Ніхто з Конґресової Бібліотеки не дасть згоди на купно таких видань. Це тому, що наша Бібліотека купує дуже мало. Лише те, що їй потрібно для вжитку. Решту дістаємо сюди частинно на "копі-райт", частинно на виміну, а найбільше задарма. Зостаюся з належною пошаною — **Василь Надраґа, Конґресова Бібліотека, Вашінґтон, США.**

● **Друже Редакторе!** — Прошу справити помилку, яку зроблено на сторінці 93-тій "Пластового Шляху", число 3-4 з 1968 року, у статті п. н. "Таборові вишколи", у першому параґрафі, у рядках 21-23. Як комендант "Лісової Школи" з 1968 року заявляю, що на таборі "ЛШ" в 1968 р. не було постійного лікаря ані педагога упродовж двотижневого таборування, а пл. сен. О. Черник та пл. сен. І. Ісаїв лише відвідали табір одного дня та провели свої ґутірки з таборовиками. Склад проводу та булави "ЛШ" в 1968 р. був такий: комендант — пл. сен. Юрій Український, Сіроманець, заст. коменданта — пл. сен. Петро Содоль, ЛЧ, інструктори — ст. пластуни: Антін Колтунюк, Тарас Ліськевич, Василь Лончина і Олег Цюк. — Остаюсь з пластовим "СКОБ!" Елізабет, США, 12 лютого 1969 р. — **Пл. сен. Юрій Український, комендант "ЛШ" 1968 р.**

● **Високоповажаний Друже Редакторе!** Вісім літ тому мене звільнено з Уладу Пластового Юнацтва, і я вступив до Чина святого Василія Великого. Мене звільнено з УПЮ, але не з Пласту. Правда, не вступивши до Уладу Старших Пластунів, я був автоматично звільнений (з Пласту), але я далі почуваюся членом Пласту. Тому, коли сьогодні стою на порозі громадської праці, хочу висловити свої погляди саме на сторінках "Пластового Шляху" і пересилаю Вам до поміщення у Вашому журналі свою статтю п. н. "Слово пластовій еліті". Заздалегідь дякуючи за Вашу увагу, зостаюсь зі щирим привітом — "СКОБ!" — **Роман Кравець, Рим, Італія.**

● З великою приємністю прочитав Вашого листа. Дуже він врадував мене. Як і Ви, не міг я зараз відповісти на нього, бо у мене час обмежений. Вибачаюсь. Бачу, що Вас тішить те, що наші юнаки з Української Папської Малої Семінарії в Римі друкуються у Вашому журналі "Юнак". Нещодавно тому ознайомився я із журналом "Пластовий Шлях". Майстерно зредаґований! Щоб більше бути причетним до Ваших пластових видань, хотів би і я теж вкласти свою "лепту" у "Пластовий Шлях". Тим то висилаю Вам один вірш, пізніше, може, надішлю щось прозою. Сподіваюся, що Ви не одкинете цього вірша. Напишіть мені про це. Привітав я своїх тутешніх друзів у Вашому імені... Кінчу, здоровлячи по-дружньому, та прошу відписати! — **Любомир Госейко, Українська Папська Мала Семінарія, Рим.**

● **Нове число** (3-4 за 1968 р.) "Пластового Шляху" тематично дуже різнорідне і цікаве. Сподіваюся, що такі самі будуть і дальші числа. — Напишіть, будьласка, чи з уваги на серпневі події у Чехо-Словаччині прохання про дарункові передплати наших пластових журналів для наших студентів у Чехо-Словаччині ще далі актуальні? Якщо так, будемо щось у тій справі робити... З бажаннями дальших успіхів та з нашим "Скоб!" — **Пл. сен. Леся Храплива, Нью-Йорк, США.**

● Тепер приготовляємося до літніх пластових таборів. З нагоди 20-річчя Пласту у Великобританії приготовляємо концерт, який мав би відбутися у Лондоні. Якщо б хтось від Вас вибирався до Великобританії у серпні або вересні ц. р., просимо про те нас повідомити. Ми будемо гостям раді... Журналом "Юнак" дійсно можемо гордитися... Бажаючи Вам дальших успіхів ,вітаю щиро нашим Скоб! — **Пл. сен. Ганна Герасимович, Манчестер, Великобританія.**

● Друже Редакторе! Перечитуючи останнє число "Пл. Шляху" (Ч. 3-4 з 1968 р.), не міг я пропустити статті під наголовком "Читаючи курінні і таборові видання", на сторінках 73-78... Я таки мусів прочитати цю статтю ще декілька разів, щоб відтак запитатися себе, чи головний редактор "Пл. Шляху" старався подати нам перегляд пластової преси в загальному, чи взявся критикувати її, чи, може, лише так з любови до писання висловив свої думки про ті газетки, які лежать в нього на бюрку поруч з "добрими книжками...

Твердити, що "загал пл. сеньйорів далекий від виховних турбот" — це